

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

Security on the Road volunteering process, Mae Suai District,
Chiang Rai Province

โดย

ผศ.ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

พระมหาไพรัชน์ ธมฺมทีโป, ผศ.ดร.

นายสุกิจจ์ บุตรเคน

นางสาวพิมพ์พรไพ ไกรสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761346

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน

อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

Security on the Road volunteering process, Mae Suai District,
Chiang Rai Province

โดย

ผศ.ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

พระมหาไพรัชน์ ธมฺมทีโป, ผศ.ดร.

นายสุกิจจ์ บุตรเคน

นางสาวพิมพ์ไพ ไกรสะอาด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761346

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Security on the Road volunteering process, Mae Suai District,
Chiang Rai Province

by

Asst. Prof. Dr. Phuriwat punyawutpreeda

PhraMaha Phairat Dhammatheepo, Asst. Prof. Dr.

Sukit Boothken

Pimrapornpai Kraisaart

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Buddhaphanya Sri Thawarawadee Buddhist College

B.E. 2018

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761346

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ผู้วิจัย:	ผศ.ดร.ภุชเรขินันท์ ปุณณวิมลปรีดา, พระมหาไพรัช ธรรมทีโป, ผศ.ดร. , นายสุกิจจ์ บุตรเคน และนางสาวพิมพ์ไพ ไกรสะอาด
ส่วนงาน:	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย พบว่า

๑) ข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า อุบัติเหตุทางถนนในปี ๒๕๖๑ โดยสถิติมีการเกิดอุบัติเหตุที่อำเภอเมือง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุเป็นลำดับที่ ๓ ส่วนใหญ่เกิดในตำบลท่าก้อ ตำบลลาวี ในภาพรวมประเทศ จังหวัดเชียงรายมีจำนวนอุบัติเหตุสูงเป็นอันดับ ๓ จำนวนผู้บาดเจ็บสูงเป็นอันดับ ๕ สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ จากเมาสุรา ขับรถเร็วเกิดกำหนด ประเภทยานพาหนะ รถจักรยานยนต์ รถปิคอัพ ผู้ประสบอุบัติเหตุเป็นคนในพื้นที่ คนนอกพื้นที่ในจังหวัด การรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เรียกตรวจตามมาตรการ ๑๐ รสขม ถูกดำเนินคดี บังคับใช้คำสั่ง คสช.ที่ ๔๖/๒๕๕๘ ส่งดำเนินคดี ยึดใบอนุญาตขับขี่ ยึดรถ มีการตั้งจุดตรวจหลัก จุดบริการของหน่วยงาน/อปท. ด่านชุมชน จุดอำนวยความสะดวกของหน่วยงาน ชุดสายตรวจเคลื่อนที่ หน่วยตรวจจับความเร็ว เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน

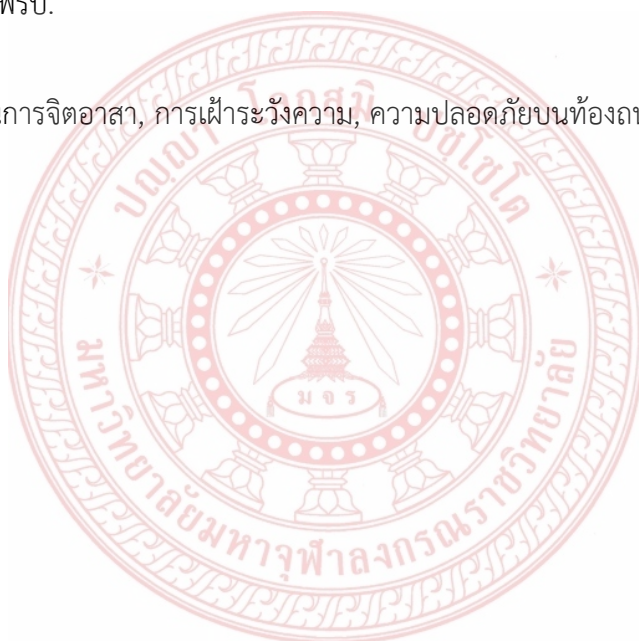
๒) กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายการจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่าแดด อำเภอสรวย จังหวัดเชียงราย โดยผู้นำหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม จากนั้นเตรียมความพร้อมโดยการคัดเลือกตัวแทน เข้าร่วมการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ทำงานจิตอาสา เมื่อผ่านการอบรมเป็นจิตอาสา ก็จะรอรับคำสั่งจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน นำคำสั่งมาประชุมวางแผนที่ชัดเจนเป็นระบบ การคัดเลือกจิตอาสาที่มีความเคร่งครัดในกฎระเบียบที่กำหนดไว้ วาง

(ข)

แผนการแก้ไขอุปสรรคที่จะอาจเกิดขึ้น เมื่อวางแผนงานแล้วจึงคัดกรองหรือพิจารณาโครงการ กำหนดการโครงการ จัดหาทุนให้โครงการ กำหนดภาระงาน ประทานชี้แจงรายละเอียดของงาน จากนั้นแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สรุปผลการปฏิบัติงาน

๓) แนวทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย สำนักปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดมาตรการองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมีแผนงานทั้งหมด ๘ แผนงาน ได้แก่ ๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน ๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย ๓) แผนงานจัดทำประชาคม ๔) แผนงานจัดตั้ง ด้านชุมชน ๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ๖) แผนงาน แก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย ๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑๐ รสขม เมา จั๊บ ยึด ๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเยียวยา เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่า รักษาตามสิทธิ ตามพรบ.

คำสำคัญ : กระบวนการจิตอาสา, การเฝ้าระวังความ, ความปลอดภัยบนท้องถนน

Research Title: Security on the Road volunteering process, Mae Suai District, Chiang Rai Province

Researcher: Asst. Prof. Dr. Phuriwat punyawutpreeda,
PhraMaha Phairat Dhammatheepo, Asst. Prof. Dr., Sukit Boothken
and Pimrapornpai Kraisaart

Department: Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: 2561/2018

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research is Qualitative research collection of data by in-depth interviews with operations. And participatory action research. The objectives was 1) to study accident data and security on the road, 2) Mae Suai District, Chiang Rai Province. To develop volunteer processes for surveillance and security on the road, Mae Suai District, Chiang Rai Province. 3) To present guidelines for surveillance and security on the road, Mae Suai District, Chiang Rai Province.

The research found that

1) Information on accidents and road safety in Mae Suai District, Chiang Rai Province, found that road accidents in 2018. The statistics of accidents occurred in Mueang District, Mae Sai District, Mae Suai District. There was record of accidents occurring at 3td, mostly in Tha Ko Sub-district, Wawi District. In the whole country, Chiang Rai province has the highest number of accidents. The number of injured people is ranked 5th. Causes of accidents from drunk and driving. Vehicle types are motorcycles and pickups. Accidents are people in the area and people outside the area in the province. Security on the road, Mae Suai District, Chiang Rai Province, inspected according to measures 10 RSKM, was prosecuted to enforce the NCPO Order No. 48/2558. Send prosecution, seize driving license, seize the car. There are the main checkpoint Service point of the agency / Sub-district Community checkpoints, facility points of agencies Mobile patrol set Speed detection unit Staff.

2) Voluntary mental process for surveillance and security on the road, Mae Suai District, Chiang Rai Province. By setting up the village headman club, Pa Daet Subdistrict, Srui District, Chiang Rai Province. There are village leaders joining the club. Then prepare

by selecting agents to participate in the training of performing duties, volunteering. After completing the training as a volunteer, he will wait for the order from the Tambon Administrative Authority. Different organizations, districts, villages, bring orders to the meeting to plan clearly into the system. The selection of volunteers is strictly in the rules. Regulations Plan to fix obstacles that may occur. After the planning is complete, then screening or considering the project, Project schedule, financing for the project, Define workload. The Chairman explained the details of the work. Then share the responsibility and perform the duties as assigned. Finally, performance summary.

3) Guidelines for surveillance and security on the road, Mae Suai District, Chiang Rai Province. Local Government Office, Chiang Mai Province Establish road safety organization measures with a total of 8 plans, including 1) Integrated road accident statistics plan. 2) The plan to create awareness and safety culture. 3) The plan to create a community. 4) Plan to establish a community outpost. 5) Public relations campaign to prevent and reduce road accidents. 6) The plan to fix the risk point. 7) The plan to enforce the law according to measures 10 RSKM such as drunk catch, drunk, seized. 8) The response plan after the accident and healing is a training to improve knowledge System for disbursement of medical treatment fees

Keywords: Voluntary process, Surveillance, Safety on the road

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ให้ความกรุณาในการสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ทุกประการไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานวิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ที่สุดและคอยเป็นกำลังใจในการทำงานวิจัยให้สำเร็จด้วยความเมตตาตลอดมา

ขอขอบคุณ นายสนั่น อินตะไชยวงศ์ กำนันตำบลป่าแดด นายศรีณัฐ มหาวุฒิ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด และอาสาสมัครชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ที่อนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อย ที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นประโยชน์กับการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ นายฉัตรชัย นันทชัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดด นางระวีวรรณ สุวรรณศรีคำ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สรวย และนางภาวิณี สุขสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่สรวยวิทยาคม ที่ให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิร่วมการสนทนากลุ่มย่อย และคุณสุกิจจ์ บุตรเคน ผู้ร่วมผู้วิจัยที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือการเก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนามตลอดการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ในการนี้ ความสำเร็จและคุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ผู้มีพระคุณและคณาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชา อบรมสั่งสอน หล่อหลอมขัดเกลา จนผู้วิจัยมีพัฒนาการมีความก้าวหน้ามาจนถึงทุกวันนี้ ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลให้ทุกท่านที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ประสบแต่ความสุข ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรมยิ่งขึ้นไป

ผศ.ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา และคณะผู้วิจัย

๒๓ กันยายน ๒๕๖๒

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ.....	ณ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบจากการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๖
๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๗
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	๗
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	๒๕
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	๒๙
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสาสมัครกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	๓๔
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการมีตัวแบบด้านจิตอาสาสมัครกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	๓๗
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา.....	๓๙
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๐
๒.๘ ข้อมูลพื้นที่วิจัย.....	๔๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๔๘
๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย.....	๔๘
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant).....	๔๙
๓.๓ เครื่องมือการวิจัย.....	๕๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๔ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	๕๐
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและกระบวนการศึกษาวิจัย.....	๕๐
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๑
๓.๗ การนำเสนอผลการวิจัย.....	๕๒
บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๕๓
๔.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.....	๕๓
๔.๒ กระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.....	๕๕
๔.๓ กระบวนการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.....	๖๕
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๖๘
บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	๗๑
๕.๑ สรุปผลการศึกษา.....	๗๑
๕.๓ อภิปรายผล.....	๗๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๗๘
บรรณานุกรม.....	๘๐
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก บทความการวิจัย และเอกสารการตีพิมพ์.....	๙๑
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๑๐
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุดิบประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้.....	๑๑๒
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์ และรายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	๑๒๑
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๑๒๔
ภาคผนวก ฉ ประมวลภาพกิจกรรมการวิจัย.....	๑๒๖
ภาคผนวก ช แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๓๐
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	๑๓๗

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

๒.๑ การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม.....	๒๑
๓.๑ แสดงการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	๕๒
๔.๑ การก่อตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่า อำเภอมะสรวาย.....	๕๗
๔.๒ การให้ความรู้แก่ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด.....	๕๘
๔.๓ กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ ปลุกต้นไม้ ทำแนวกันไฟป่าชมรมกำนันผู้ใหญ่.....	๖๐
๔.๔ ด้านชุมชน ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด.....	๖๓
๔.๕ การตรวจเยี่ยมชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดดของจากภาครัฐ.....	๖๔
๔.๖ องค์ความรู้การพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน.....	๗๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อภาษาไทย

๑.๑ คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อพระไตรปิฎกในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม/ ข้อ/ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ดังตัวอย่างเช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/ ๑๖/ ๑๐ หมายถึง ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ข้อ ๑๖ หน้า ๑๐

พระวินัยปิฎก				
วิ.มหา.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก มหาวิภังคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก มหาคคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จ.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก จุฬวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.จ.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก จุฬวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ป.	(บาลี)	=	วินัยปิฎก ปริวารวรรค	(ภาษาบาลี)
วิ.ป.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก ปริวารวรรค	(ภาษาไทย)
พระสุตตันตปิฎก				
ที.สี.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก	(ภาษาไทย)
ม.อุ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ข.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก สญจุตตนิกาย ขนธวารวรรคปาติ	(ภาษาบาลี)

ส.ช. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ชันธวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ส. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาบาลี)
ส.ส. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.นิ. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค	(ภาษาบาลี)
ส.นิ. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอกก. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.เอกก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทุก. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.ทุก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.ติก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปัญจก. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.ปัญจก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.อฏฐก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต	(ภาษาบาลี)
อง.ทสก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.เอกาทสก. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก เอกาทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาตก	(ภาษาบาลี)
ขุ.ชา. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาตก	(ภาษาไทย)
ขุ.อป. (บาลี)	=	สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน	(ภาษาบาลี)
ขุ.อป. (ไทย)	=	สูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย อปทาน	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.สง. (บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี	(ภาษาบาลี)
อภิ.สง. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี	(ภาษาไทย)
อภิ.วิ. (บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก วิภังค	(ภาษาบาลี)
อภิ.วิ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก วิภังค	(ภาษาไทย)
อภิ.ปุ. (บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก ปุคคลบัญญัติ	(ภาษาบาลี)
อภิ.ปุ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก ปุคคลบัญญัติ	(ภาษาไทย)
อภิ.ก. (บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก กถาวัตถุ	(ภาษาบาลี)
อภิ.ก. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก กถาวัตถุ	(ภาษาไทย)
อภิ.ย. (บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก ยมก	(ภาษาบาลี)
อภิ.ย. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก ยมก	(ภาษาบาลี)

อภิ.ป.(บาลี)	=	อภิธมมปิฎก ปุณฐานบาลี	(ภาษาบาลี)
อภิ.ป.(ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก ปุณฐาน	(ภาษาไทย)

๑.๒ คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

อักษรย่อคัมภีร์อรรถกถาในการวิจัยฉบับนี้ ใช้อ้างอิงคัมภีร์อรรถกถา ภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัย จะแจ้ง เล่ม/ภาค/หน้า เช่น ขุ.ธ.อ.(ไทย) ๒/๒/๒๔๓. หมายถึง พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย ธัมมบท เล่มที่ ๒ ภาคที่ ๒ หน้า ๒๔๓ ฉบับมหาวิทยาลัย ๒๕๒๕ ส่วนการอ้างอิงปกรณ์วิเสส จะใช้ระบุชื่อคัมภีร์ / เล่ม / หน้า เช่น วิสุทธิ.(บาลี)๓/๗.หมายถึง คัมภีร์วิสุทธิมรรค เล่ม (ภาค) ที่ ๓ หน้า ๗. หากเป็นวิสุทธิมรรค ภาษาไทยจะใช้ฉบับสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร).โดยการอ้างอิงจะใช้วิธีการระบุตามแบบการอ้างอิงของหนังสือทั่วไป คือ สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). คัมภีร์วิสุทธิมรรค ๑๐๐ ปีสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔.(กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓. เช่น วิสุทธิ (ไทย) ๑๘/๒๓.

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัย การศึกษา วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงหลายประการกลับส่งผลกระทบต่อ ภาวะสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากความเสี่ยงจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ เพิ่มขึ้น ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ นำไปสู่อุบัติเหตุทั้งในรูปของการบาดเจ็บ ความเจ็บป่วย ความพิการ ความตาย สภาวะหดหู่ทางจิตใจ และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ที่ไม่อาจ วัดเป็นมูลค่าได้^๑

อุบัติเหตุจากการจราจรทางถนนทำให้คนไทยเสียชีวิตเป็นอันดับ ๒ รองจากโรคมะเร็ง และเป็นสาเหตุของการได้รับบาดเจ็บเป็นอันดับ ๑ จากรายงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนถึง ความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการพิจารณาหาสาเหตุของการเกิด อุบัติเหตุ เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร ทางถนนมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมของผู้ใช้ถนน ความบกพร่องของยานพาหนะและ ลักษณะทางกายภาพของถนน เป็นต้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทางกายภาพของถนนพบว่าอุบัติเหตุมักเกิด จากความไม่สมบูรณ์ของสภาพถนน เช่น ถนนที่ตัดข้ามทางรถไฟแต่ไม่มีเครื่องกีดขวาง ถนนขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ หรือมีสิ่งกีดขวางบนเส้นทางจราจร เป็นต้น^๒

อุบัติเหตุ ทำให้เกิดบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และถึงตายได้ แม้บางคนอาจเข้าใจตามความใน นิยามข้างต้นว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันนั้น เป็นคราวเคราะห์ของผู้ประสบซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้แต่ ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ในทางตรงกันข้ามอุบัติเหตุย่อมป้องกันได้และหลีกเลี่ยงได้หากไม่ ประมาท จึงมีความสำคัญที่เราต้องมาศึกษา เพื่อหาทางป้องกันลดหย่อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก อุบัติเหตุ ดังนั้นเมื่อเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้มีการเดินทางได้ งานชิ้นนี้จึงทำขึ้นเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้ เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ทั้งในแง่ของพฤติกรรมของพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ เพื่อทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ ทำให้เกิดอุบัติเหตุและการกระจายตัวของบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง (เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง) ซึ่งอาจช่วย

^๑ โกวิทย์ พวงงาม, มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น: วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, ๒๕๕๒), หน้า ๓๓.

^๒ สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <http://www.bltbangkok.com> [๒๐ มกราคม ๒๕๖๑].

ป้องกันหรือบรรเทาการเกิดขึ้นของอุบัติเหตุได้ จากสถิติพบว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนนสาเหตุที่สำคัญส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่เอง เช่น การเมาแล้วขับ การขับรูดด้วยความเร็วสูง ง่วงแล้วขับ การใช้โทรศัพท์ในขณะที่ขับขี่ เป็นต้น นอกจากนี้สภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้น ก็ยังมีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นด้วย^๓

จากข้อมูลศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน สถิติการเกิดอุบัติเหตุการเสียชีวิต และบาดเจ็บ (Admit) ช่วงการควบคุมเข้มข้น (๗๗ วัน) ๓ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๐ อุบัติเหตุเฉลี่ยวันละ ๔๙๐ ครั้ง ผู้เสียชีวิตเฉลี่ยวันละ ๕๗ ราย ผู้บาดเจ็บวันละ ๕๑๒ คน สำหรับในช่วงเทศกาลปีใหม่ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมาพบว่า อุบัติเหตุ ๓,๙๑๙ ครั้ง เสียชีวิต ๔๗๘ คน และบาดเจ็บ (Admit) ๔,๑๒๘ คน ผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บ (Admit) ส่วนใหญ่เป็นผู้ขับขี่และเป็นคนในพื้นที่ (ในตำบล/แขวง)^๔

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรเป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งอาจทำให้เกิดความสูญเสียแก่ร่างกายและทรัพย์สินหรือชีวิต สรุปว่า ข้อมูลการเกิดคดีอุบัติเหตุจราจรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรที่สำคัญอันดับแรกของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน โดยในปี ๒๕๕๗ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๓ ปี ๒๕๕๘ ร้อยละ ๓๓ และปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๒๙ และข้อมูลสถิติอุบัติเหตุในสายทางที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม ตั้งแต่มีนาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐ พบว่า จากจำนวนทั้งสิ้น ๗,๒๙๗ ครั้ง เกิดจากการขับเร็วเกินกำหนด ๔,๕๖๒ ครั้ง (๖๒.๕%)

พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา รมว.มหาดไทย ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน เปิดเผยว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณมีกระแสรับสั่งผ่าน พล.อ.อ.สถิตพงษ์ สุขวิมล ราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทรงห่วงใยในเรื่องอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์และมีกระแสรับสั่งให้พิจารณาใช้จิตอาสาปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ และท้องถิ่นในทุกจังหวัด และทุกพื้นที่ดังนี้ คือ อำนวยการความสะดวกด้านการจราจร ร่วมรณรงค์ไม่ให้ประชาชนดื่มสุราแล้วขับ ขับขี่อย่างปลอดภัย และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดบูรณาการการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ในการลดอุบัติเหตุทางถนน โดยหากต้องการการสนับสนุนใด ๆ ให้เสนอความต้องการผ่านทางกองงานในพระองค์ ซึ่งพร้อมจะช่วยเหลือสนับสนุนอย่างเต็มที่^๕

จะเห็นได้ว่า มาตรการสำคัญที่หวังจะช่วยลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุช่วงเทศกาลปีใหม่ คือ การหน่วงการดำเนินมาตรการด้านชุมชน พร้อมกันทั่วประเทศ เพื่อสกัดกั้นผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้แก่ เมาสุราขณะขับขี่ ไม่สวมหมวกนิรภัย ออกสู่ถนนใหญ่ ซึ่งจากสถานการณ์พบว่าอุบัติเหตุส่วนใหญ่มักเกิดกับผู้ขับขี่จักรยานยนต์ในเขตชุมชน บน ถนนอบต./หมู่บ้าน และเป็นถนนสายรอง ซึ่งมาตรการด้าน

^๓ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, จำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน พ.ศ. ๒๕๕๙, [ไฟล์ข้อมูล], นนทบุรี, ๒๕๖๐.

^๔ สำนักงานเครือข่ายลดอุบัติเหตุ (สคอ.), ข้อมูลประกอบการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและลดอุบัติเหตุ, ออนไลน์, แหล่งที่มา: www.accident.or.th [๑๙ มกราคม ๒๕๖๑].

^๕ ไทยรัฐฉบับพิมพ์, สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณมีกระแสรับสั่งฯ พงษ์ "๑๗๔ สพ" ใช้จิตอาสา ร่วมแก้ไข!, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th> [๑๙ มกราคม ๒๕๖๑].

ชุมชน จะเกิดขึ้นได้โดยการร่วมทำข้อตกลงหรือประชาคมหมู่บ้าน มีผู้ปฏิบัติประจำด้านชุมชนจะได้มาจาก แกนนำ อาสาสมัคร จิตอาสา กรรมการหมู่บ้าน ซึ่งหลักการในการดำเนินงาน “ด้านชุมชน” คือ การ เตรียมความพร้อมสร้างมาตรการชุมชน ตั้งด้านชุมชน สกัดกลุ่มเสี่ยง เลี่ยง อุบัติเหตุ คือ การ กำหนดจุดในการตั้งด้านชุมชน/จุดสกัดและติดตาม ติดตามตรวจสอบมุ่งสู่ความสำเร็จ^๖

ดังนั้น แนวทางในการป้องกันปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร ต้องทำในแง่การป้องกันโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้ถนนที่เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ในการแก้ไขปัญหาจะต้องทราบว่าคุณใช้ถนนมีความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ ความคิดเห็น ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร และพฤติกรรมเสี่ยงอย่างไรต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร เพื่อนำผลการศึกษาไปทำแนวทางการป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการจราจรให้ได้ตรงกับปัญหาได้มากที่สุด โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนของผู้ขับขี่ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจรเพื่อลดการสูญเสียในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสูญเสียด้านกำลังคนต่อไป

อย่างไรก็ตาม งานชุมชนสัมพันธ์ที่มีอาสาสมัครชุมชน มีการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้กลุ่มจิตอาสาเฝ้าระวังมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยเครือข่ายของอาสาสมัครเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการทำงานจิตอาสาของอาสาสมัครเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนที่เกี่ยวข้องกับงานช่วยลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุบนท้องถนน การหนุนการดำเนินมาตรการด้านชุมชน เพื่อสกัดกั้นผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ในการที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนด้วยตนเอง จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาของอาสาสมัครตำรวจชุมชนตามแนวพุทธ

จะเห็นว่าในปัจจุบันประชาชนที่สมัครเป็นอาสาสมัครชุมชน มีจำนวนลดน้อยลง เนื่องจากมีภาระหน้าที่ในการทำงานหาเลี้ยงชีพมากขึ้น และบางพื้นที่ขาดแรงจูงใจในการเข้ามาทำงานจิตอาสา ซึ่งต้องเสียสละความสุขความสบายส่วนตัวเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ออกปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าพนักงาน มีความเสี่ยงที่ต้องคอยเฝ้าระวังป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานจิตอาสาของอาสาสมัครเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ที่ต้องอาศัยการรวมพลังมวลชนเป็นกลุ่มก้อนเพื่อยุติและแก้ไขปัญหาในชุมชน ที่อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและทัศนคติที่ดีต่อสังคม

จากที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัย กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการเป็นจิตอาสา

^๖สำนักป้องกันควบคุมโรค, ก้าวสู่ปีใหม่อย่างปลอดภัย ร่วมใจลดอุบัติเหตุ, ออนไลน์, แหล่งที่มา:

<https://odpc7.ddc.moph.go.th/archives.php?no=81&fo> [๑๙ มกราคม ๒๕๖๑].

เป็นการเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของผู้มีส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเจตนาดี โดยให้ความสำคัญของจิตอาสาเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงาน มีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาจิตอาสาทุ่มเน้นการให้มากกว่าการรับ ซึ่งเป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุขที่เกิดจากการได้รับทำให้สังคมมีการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงในเชิงคุณธรรม โดยมีแรงจูงใจเป็นพลังผลักดันขับเคลื่อนในการทำความดี มีเจตนาที่ดีโดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยมีแรงจูงใจทางสังคมเป็นอุดมคติที่เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ในการควบคุมด้านจิตใจ มีความไว้วางใจกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรพัฒนากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาในสังคมไทย เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการทำงานของอาสาสมัครจิตอาสาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอเสนอแนวทางการทำงานของจิตอาสาในการเฝ้าระวังและความปลอดภัยบนท้องถนน โดยนำพลังมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสร้างองค์กรและบูรณาการเพื่อสร้างกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยอย่างยั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบจากการวิจัย

๑.๓.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ วิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีอะไรบ้าง

๑.๓.๓ กระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการ

แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อหาแนวทางเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมีขอบเขตการวิจัยครอบคลุมดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งเน้นการศึกษา การก่อรูปของกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐานและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความปลอดภัยบนท้องถนนในเขตอำเภอแม่สรวย จากทฤษฎีและแนวคิดในด้านการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของประเทศแสดง เช่น ความรู้เรื่องกฎจราจร พฤติกรรมเสี่ยง โครงสร้างและสภาพยานพาหนะ สุขภาพความพร้อมทางกายและใจของผู้ขับขี่ ที่เป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดเป็นแนวทางในการลดอุบัติเหตุจราจร

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๙ คน จากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นอาสาสมัครของชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ คน, ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ คน และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สรวย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สรวย ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่สรวยวิทยาคม อาสาสมัครชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย และเจ้าอาวาสวัดบ้านโป่ง เข้าร่วมการสนทนารวมทั้งหมดจำนวน ๙ ท่าน ให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ตามความสำคัญของงานวิจัย นำมาวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การเลือกพื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการ หมายถึง กระบวนการของตัวแทนจิตอาสาในการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นขั้นตอนในการจัดการหรือแก้ไขปัญหา โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน จนถึงการดำเนินงานเพื่อให้มีการแก้ไขปัญหา และพัฒนากระบวนการจัดการเพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนโดยกลุ่มชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่สรวย

จิตอาสา หมายถึง กลุ่มชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่สมัครใจอาสาเข้ามาเพื่อช่วยเหลือเยี่ยวยา และทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและสังคม ชุมชนในอำเภอแม่สรวย เพื่อการดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาสังคม ในการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงิน หรือสิ่งอื่นใด

เฝ้าระวัง หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นองค์ความรู้ และเผยแพร่ให้หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ และใช้ประโยชน์ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องในการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ความปลอดภัยบนท้องถนน หมายถึง ปัญหาการจราจร คือ อุปสรรค ข้อขัดข้อง ที่ทำให้การจราจรติดขัด ไม่บรรลุเป้าหมายของผู้ขับขี่ คนเดินเท้าหรือประชาชนทั่วไปในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการใช้ถนนอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งข้อมูลของการบาดเจ็บรุนแรง และข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง เพื่อให้ผู้ใช้ถนนมีความตระหนักเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงและพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น

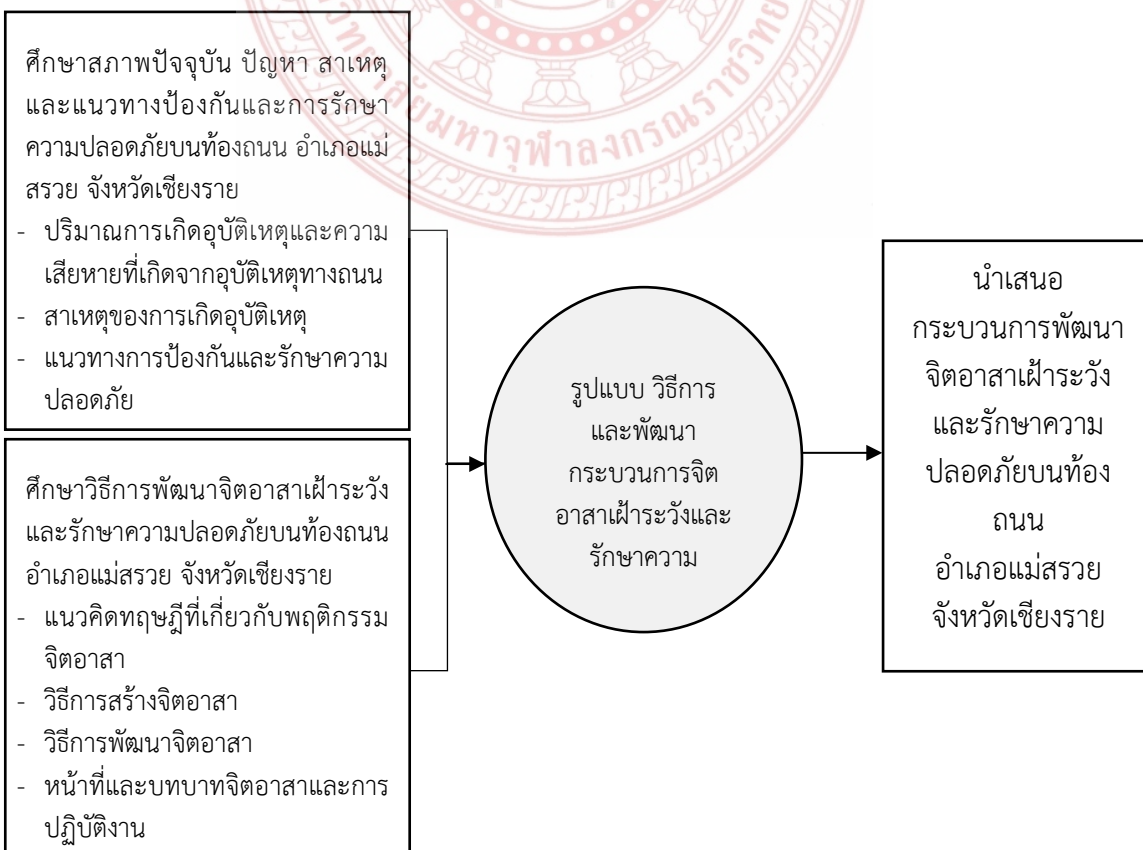
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๑.๖.๑ ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑.๖.๒ ทราบถึงวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑.๖.๓ ทราบถึงกระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ผู้ศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสาร และรายงานการวิจัย ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า เสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสา
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมจิตอาสา
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสาสมัครกับพฤติกรรมจิตอาสา
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการมีตัวแบบด้านจิตอาสาสมัครกับพฤติกรรมจิตอาสา
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๘ ข้อมูลพื้นที่วิจัย
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตอาสา

พัฒนาการมนุษย์ในทุกช่วงวัยจะมีลักษณะเด่นประจำวัยที่แตกต่างกัน สำหรับวัยรุ่น มีลักษณะประจำวัย เช่น เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและเจตคติ เปลี่ยนแปลงความสนใจ ความสามารถและความถนัดของตนเอง ต้องการค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเองอย่างแท้จริง เป็นวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความสามารถในการแก้ปัญหาหลายแบบ สามารถคิดอย่างมีระบบและเหตุผล มีความพยายามใน การแก้ปัญหาต่างๆ มีความคิดกว้างไกล อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ เป็นต้น^๑

นอกจากนี้ในแต่ละช่วงวัยจะมีแบบแผนพฤติกรรมชุดหนึ่งที่สังคมคาดหวังว่าบุคคลต้องเรียนรู้ และทำได้เพื่อที่เขาจะได้ประสบความสำเร็จและความสุขในชีวิต ความคาดหวังเหล่านี้เรียกว่า

^๑ พรพิมล เจียมนาครินทร์, พัฒนาการวัยรุ่น, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: คอนฟอร์ม, ๒๕๓๙), หน้า ๒๒.

ภารกิจ พัฒนาการ (Developmental task) หรือ ภารกิจตามวัย สำหรับวัยรุ่น มีภารกิจพัฒนาการ เช่น มีความปรารถนาและมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม เตรียมตัวเพื่ออาชีพ มีค่านิยมและระบบจริยธรรมเป็น เครื่องนำทางพฤติกรรม พัฒนาอุดมการณ์ เป็นต้น^๒

จะเห็นได้ว่าวัยรุ่น เป็นวัยที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและสติปัญญาในการกระทำสิ่งต่างๆ ตามความต้องการของตน และความคาดหวังของสังคม ทั้งยังมีภารกิจพัฒนาการที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคม โดยในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา สังคมมีความคาดหวังให้บุคคลในกลุ่มนี้ได้ทำประโยชน์เพื่อสังคมและ ประเทศชาติ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษา ๒๕๔๒ มาตรา ๒๔(๔) ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดกระบวนการ เรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ใน ทุกวิชา^๓

๒.๑.๑ ความเป็นมาเกี่ยวกับจิตอาสา

แนวคิดเกี่ยวกับจิตอาสา มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นนับจากช่วงเริ่มมีประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกิจกรรมจิตอาสาที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาลในยุคสมัยนั้น เป็นกิจกรรมที่กระทำโดยสถาบันทางศาสนา มูลนิธิที่จัดโดยภาคเอกชน การช่วยเหลือสังคมของคนในชาติ ในลักษณะของการกระทำโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นการแสดงออกถึงการเป็นผู้ให้และการเป็นผู้รับ ดังที่ วิภาพันธ์ ก่อเกียรติจิตร ได้กล่าวไว้ในหนังสือสถานการณ์สังคมไทย ๒๕๓๙ มุมมองและข้อเสนอจากเครือข่ายองค์กรการพัฒนาเอกชน “หลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ในช่วงนั้นประชากรมีฐานะยากจน เริ่มมีความตระหนักถึงพลังของตนเอง และมีความสำนึกของสังคมคนชั้นกลางได้ถูกยกระดับมากขึ้น

ในทางสังคมตะวันตกก็ได้มีการกล่าวถึงเรื่องจิตอาสามาเป็นระยะเวลายาวนานแล้วเช่นกัน แต่อาจมีความแตกต่างกันของระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ประเพณี และวัฒนธรรม แนวความคิดเรื่องจิตอาสาทางตะวันตกมีพื้นฐานมาจากประชาชน การขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม จึงเน้นบทบาทไปที่กลุ่มคน องค์กร และทางรัฐบาล” ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในแต่ละฉบับนั้นได้ให้ความสำคัญในเรื่องจิตอาสา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่องค์กรสหประชาชาติได้มีการร่วมมือกับในประเทศต่างๆ ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ ได้เน้นถึงการมีจิตอาสาไว้อย่างชัดเจนว่า เป็นคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ที่ช่วยให้นักพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและบ้านเมืองให้สูงขึ้น

^๒ ประณต คำนิม, จิตวิทยาวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๙ – ๑๐.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <http://www.tamanoon.com> [๒๙ เมษายน ๒๕๖๑].

สำหรับในประเทศไทย เริ่มมีการกล่าวถึงคำว่า จิตอาสา หรือ จิตสาธารณะในช่วงหลัง พุทธศักราช ๒๕๐๕ คือ ช่วงเริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่มีความชัดเจน มาก ขึ้นภายหลังจากการเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ โดยกิจกรรมจิตอาสาที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ นั้นเป็น กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการเสริมงานบำบัดทุกข์บำรุงสุขของรัฐ กระทำโดยสถาบันทางศาสนา มูลนิธิ ซึ่งจัดโดยเอกชนเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนในเชื้อชาติหรือภูมิภาคเดียวกันเป็นลักษณะ ของ ผู้ให้กับผู้รับ แต่เมื่อหลังเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ ประชาชนที่มีฐานะยากจน เริ่มตระหนัก ถึงพลัง ของตนเอง และความสำนึกต่อสังคมของชนชั้นกลางได้ถูกยกระดับขึ้น^๔

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔) ได้ให้ ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ซึ่งกลไกที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคนได้นั้น คือ ระบบการศึกษา ซึ่งมีการ กล่าวถึงความเป็นจิตอาสา หรือจิตสาธารณะในด้านการศึกษาในแผนพัฒนา ฯ ดังกล่าว และต่อเนื่อง มาถึงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ซึ่งได้กล่าวถึงการมีจิตอาสา ไว้อย่างชัดเจนว่า เป็น คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดย กล่าว ไว้ในเรื่องของประชาสังคม และการมีส่วนร่วมกับชุมชน สำหรับแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ และรวมถึงนโยบายของรัฐบาล ได้ตระหนักเน้นถึงคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน^๕ กระบวนการพัฒนามีการเชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบัน ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา โดยมีจุดเป้าหมายปลูกฝังคือ คุณธรรมพื้นฐานที่มี ความสอดคล้องของหลักการทำงานของจิตอาสา ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นคุณค่าในเพื่อน มนุษย์ มีความเอื้ออาทรต่อกัน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือ ความต้องการ โดยผู้ที่เป็นจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขของตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ผู้ที่ได้รับความ เดือดร้อน จิตอาสาช่วยเหลือสังคมด้วยทรัพย์และกำลังแรง ตลอดจนสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อ บรรเทาความทุกข์ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับชุมชน

แนวความคิดในการปฏิบัติของหน่วยงานจิตอาสาในประเทศไทย มีหลักการทำงานใน ลักษณะของอาสาสมัครเพื่อองค์กรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร เช่น มูลนิธิ แพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีชื่อย่อ มูลนิธิ พอ.สว. คือ เป็นหน่วยงานที่มีความ สำคัญและมีบทบาทในด้านการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในชนบทที่ห่างไกล ดังที่ วรณช ุชญ์กร ได้อธิบายไว้ในหนังสือประวัติสำคัญที่ควรรู้จักว่า ในการถือกำเนิดของมูลนิธิ พอ.สว.

^๔ วิภาพันธ์ ก่อเกียรติเจริญ, **สรุปสถานการณ์สังคมไทย ๒๕๓๙: มุมมองและข้อเสนอจากเครือข่าย องค์กรพัฒนาเอกชน**, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมการพัฒนา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐๓.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔)**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓.

โดยพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ มีการนำหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในพระองค์ไปตั้งหน่วยตรวจรักษาประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งมูลนิธิคือ ส่งเสริมให้แพทย์และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคออกปฏิบัติงานในวันหยุดราชการ เพื่อช่วยเหลือประชาชน ให้การรักษา ป้องกัน ส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพอนามัยของประชาชน และเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยวิธีที่ได้ผลดีและสะดวกรวดเร็วที่สุด และมีการรักษาพยาบาลผู้ป่วยในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยส่งการรักษาทางเครื่องมือสื่อสารเป็นประจำตามวันและเวลาที่กำหนด ประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อประโยชน์ของมูลนิธิ^๖

สำหรับจิตอาสาในประเทศไทยที่เป็นเริ่มที่รู้จักกันมากจากเหตุการณ์ประสบคลื่นสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน และภาคประชาชน ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานในรูปแบบจิตอาสาในประเทศไทย ในกระแสการเป็นอาสาสมัครก็เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งต่อผู้กระทำและผู้อื่น โดยเน้นที่คุณค่าของความสามัคคี การมีส่วนร่วม และการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขในสังคม

ทั้งนี้ อาสาสมัครของมูลนิธิ พอ.สว. มี ๒ ลักษณะ คืออาสาสมัครสามัญ และอาสาสมัครสมทบ ซึ่งอาสาสมัครสายสามัญ คืออาสาสมัครสายแพทย์ หรือสาธารณสุข ได้แก่ แพทย์ เภสัชกร พยาบาล ส่วนอาสาสมัครสมทบ คือผู้ที่มีจิตอาสาศรัทธาในกิจการในมูลนิธิ พอ.สว. จะช่วยเหลือโดยทำงานในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้หน่วยงานของต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับในด้านการมีจิตอาสาที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในประเทศไทย คือมูลนิธิพุทธฉือจี้ที่เกิดขึ้นในประเทศไต้หวันจากที่ วิชัย โชควิวัฒน์ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องเล่าจากชาวฉือจี้ “โดยมีภิกษุณีเจิ้งเหยียนเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง จากการชักชวนแม่บ้านในเมืองฮวาเหลียนสละทรัพย์ และกำลังแรง เพื่อสร้างโรงพยาบาลขนาดใหญ่รักษาผู้ป่วยที่ยากจน และได้มีสำนักงานตั้งอยู่ในกรุงเทพและเชียงใหม่ มีลักษณะในการดำเนินงานคือ การมุ่งสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่นตามหลักมนุษยธรรม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ไม่มีการแบ่งแยกเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีการกิจหลักอยู่ ๔ ประการ ได้แก่ การสงเคราะห์ การรักษา การศึกษา และวัฒนธรรม”^๗ ในการดำเนินงานของมูลนิธิพุทธฉือจี้ โดยยึดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เน้นในการช่วยเหลือ และการเสียสละต่อผู้อื่น เน้นการให้ทานและปฏิบัติเพื่อส่วนรวม การไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิต ออปล จินดาวุฒนะจากหนังสือจิตอาสาพลังสร้างโลก ได้อธิบายถึง หลักคำสอนที่ให้ ความสำคัญกับมนุษย์ทุกคนควรมีจิตวิญญาณของการอาสาสมัคร ด้วยมีจิตเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่ช่วยเหลือผู้อื่นได้ มีการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความ ศรัทธาใน

^๖วรณัฐ อุณกรณ์, ประวัติสำคัญที่ควรรู้จัก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕-๒๗.

^๗วิชัย โชควิวัฒน์, เรื่องเล่าจากชาวฉือจี้, (นนทบุรี: พีเอ็นเอสครีเอชั่น, ๒๕๕๕), หน้า ๖๓-๖๗.

การทำความคิด มีปัญหาในการแก้ไขปัญหามีรูปแบบหลักการทำงานของอาสาสมัครด้วยความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ประสานงานกันอย่างมีระบบระเบียบ โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคล ชุมชน สังคม สถาบันเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรม^๙

นอกจากนี้สุริชัย หวันแก้ว และคณะได้กล่าวไว้ในหนังสือสังคมวิทยาสานามิการรับมือภัยพิบัติว่า “ในปีพ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ผ่านมานี้ ถือเป็นปีวาระแห่งชาติในการสร้างจิตสำนึกและการอาสาช่วยเหลือสังคมขึ้นกับคนทุกคนในสังคมไทย เป็นเหตุให้เกิดองค์กรสำคัญที่เป็นหน่วยงานที่มีส่วนในการผลักดันจิตอาสาให้เกิดขึ้นในประเทศไทย^{๑๐} ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์คุณธรรม โดยเน้นความสำคัญในเรื่องจิตอาสาเป็นการตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคมมีความปรารถนาดีต่อกัน

แนวคิดจิตอาสาในประเทศไทยโดยเริ่มมีการพัฒนาการของจิตอาสา มีปรากฏในสังคมไทย ไม่นานนัก โดยมีพัฒนาการขององค์กรสาธารณประโยชน์ที่เป็นสิ่งที่มาก่อนหน้าจิตอาสา รายงานวิจัย เรื่อง คุณธรรมในอาเซียน จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีแบ่งออกเป็น ๕ ช่วงเวลา ได้ดังนี้^{๑๑}

พัฒนาการขององค์กรสาธารณประโยชน์นี้ แบ่งเป็น ๕ ยุค โดยยุคที่ ๑ ถึง ๔ เป็นการพัฒนาการขององค์กรสาธารณะประโยชน์และองค์กรประชาสังคมในไทย และในยุคที่ ๕ เป็นการในยุคของเครือข่ายจิตอาสา ที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติดังนี้

ยุคแรก จุดเริ่มต้นขององค์กรสาธารณประโยชน์ในประเทศไทยจากศาสนาและชาติพันธุ์ ซึ่งเกิดมาจากอิทธิพลของศาสนา ไม่ว่าจะเป็นพุทธศาสนา หรือการเผยแผ่ศาสนาที่มาพร้อมกับอิทธิพลตะวันตก ตลอดจนความหลากหลายเชื้อชาติและชาติพันธุ์

ยุคที่สอง การเกิดองค์กรสาธารณประโยชน์และการพัฒนาองค์กรประชาสังคม ในช่วงนี้เริ่มเกิดองค์กรที่หลากหลายขึ้น แผ่ขยายไปในสังคมมากขึ้น และยังเกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของประชาสังคม ที่ถือเป็นฐานของระบอบประชาธิปไตย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕

^๙ อ่ำพล จินดาวัฒนะ, **จิตอาสาพลังสร้างโลก**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสื่อ, ๒๕๕๙), หน้า ๔๓ - ๔๘.

^{๑๐} สุริชัย หวันแก้ว และคณะ, **สังคมวิทยาสานามิ: การรับมือภัยพิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

^{๑๑} นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, **คุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป**, โครงการคุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๓-๑๙.

ยุคที่สาม การเติบโตของกระบวนการประชาสังคมช่วง พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๕ เป็นช่วงเวลาที่ประชาสังคมได้ขยายตัวมากขึ้น องค์กรสาธารณประโยชน์งอกเงยจากภาคประชาสังคมส่วนหนึ่งยังเป็นจิตอาสาอยู่ อีกส่วนเป็นองค์กรที่ทำงานด้วยวิชาชีพ ทั้งนี้โดยขยายตัวพร้อมกับการพัฒนา และปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นตามมา

ยุคที่สี่ ในช่วงกระบวนการประชาธิปไตย พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงเหตุการณ์สึนามิ พ.ศ. ๒๕๔๗ องค์กรสาธารณประโยชน์ขยายตัวมากขึ้นพร้อมกับกระบวนการประชาสังคมมีการขับเคลื่อนมากขึ้นเป็นส่วนส่งเสริมประชาธิปไตย ที่มีฐานจากเรื่องสิทธิ และเสนอกระบวนการพัฒนากฎหมายทางเลือก ไม่ว่าระดับการพัฒนาชุมชนและการพัฒนามนุษย์

ยุคที่ห้า เป็นยุคของเครือข่ายจิตอาสา ท่ามกลางสังคมภัยพิบัติและการถือกำเนิดของยุคปัจจุบัน โดยบทบาทของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร ทำให้เอื้อต่อการสร้างเครือข่าย พร้อมกันนั้นเองสังคมก็เผชิญกับภาวะภัยพิบัติ และอาจจะเป็นจุดเปลี่ยนหนึ่งขององค์กรสาธารณประโยชน์ เพราะต้องทำหน้าที่ระดมทรัพยากรและประสานงานมากขึ้น ซึ่งพัฒนาการด้านการติดต่อสื่อสารมีบทบาทสำคัญในงานจิตอาสา และเครือข่ายจิตอาสาในการระดมคนและความช่วยเหลือผ่านสังคมออนไลน์มากขึ้น

จึงสรุปได้ว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องจิตอาสาโดยให้ตระหนักถึงการพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน มีการเชื่อมโยงความร่วมมือกัน โดยมีเป้าหมายการทำงานในลักษณะอาสาสมัครเพื่อองค์กรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร ที่ให้ความสำคัญกับมนุษยทุกคน ด้วยมีจิตเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความมีศรัทธาในการทำความดี มีปัญญาในการแก้ไขปัญหา มีรูปแบบ โดยอาศัยความร่วมมือของบุคคล ชุมชน สังคม สถาบัน เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมเป็นการตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม

๒.๑.๒ ความหมายของจิตอาสา

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลคำว่าจิตอาสา จิตอาสา มาจากคำว่า จิต + อาสา คำว่า จิต ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง มโนหรือวิญญาณ^{๑๑} คือภาวะที่คิดซึ่งอารมณ์ที่ผ่านเข้ามาทางอายตนะทั้งภายในและภายนอกทำให้เกิดการรับรู้ในอารมณ์นั้นๆ เป็นธรรมชาติของปรมัตถ์ส่วนหนึ่งที่มีลักษณะรู้เมื่อได้กระทบอารมณ์ทั้ง ๖ ส่วนในคำว่า จิต ในความหมายตามพจนานุกรม ฉบับ

^{๑๑} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๖๑/๑๑๖.

ราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ความคิดและนึก^{๑๒} ส่วนคำว่า อาสา หมายถึง การเสนอตัวเข้ารับทำ เนื่องจากยังไม่มีการบัญญัติความหมายของคำว่า จิตอาสา ไว้โดยตรง

ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ที่ได้ให้ความหมายและคำนิยามที่ เกี่ยวข้องกับคำว่าจิตอาสาไว้มากมาย รวมถึงคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า จิตอาสา เช่น คำว่า จิตสาธารณะ จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อสังคม ความหมายของคำว่า จิตอาสา จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะ เฉพาะที่คล้ายคลึงกันของคำว่าจิตอาสา ได้แก่

- ๑) เป็นการทำงานด้วยความสมัครใจไม่หวังผลตอบแทน
- ๒) เป็นการสละเวลา แรงกาย แรงใจ และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือสังคม
- ๓) เป็นการกระทำที่ ไม่ใช่ภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

พระไพศาล วิสาโล กล่าวว่า จิตอาสา เป็นจิตใจที่พร้อมจะสละเวลา แรงกายและสติปัญญาเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นจิตที่ไม่นิ่งดูเฉยเมื่อพบเห็นปัญหาหรือความทุกข์ยากเกิดขึ้นกับผู้คนเป็นจิตที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี เป็นจิตที่เปี่ยมด้วยบุญ เป็นพลังแห่งความดีและพลังแห่งการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์เพื่อให้ทุกคนมีความสุข^{๑๓}

ธานีษฐ์ กรองแก้ว ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึง คนที่มีจิตใจอาสาช่วยเหลืออยากให้ผู้อื่นมีความสุข คนที่มาร่วมกิจกรรมจิตอาสา ก็คือ อาสาสมัคร หรือคือ บุคคลที่อาสาเข้ามาช่วยเหลือ สังคมด้วยความสมัครใจ เสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ป้องกันแก้ไขพัฒนาสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน^{๑๔}

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา ว่าหมายถึง สำนึกของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวม โดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น การเสียสละเงิน สิ่งของ เวลา แรงกาย และสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน^{๑๕}

^{๑๒}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระชนมพรรษาครบ ๗ รอบ, (กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนอินเตอร์พริ้น จำกัด มหาชน, ๒๕๕๖), หน้า ๓๒๔.

^{๑๓}พระไพศาล วิสาโล, เติมเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา, (กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายพุทธิกา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

^{๑๔} ธานีษฐ์ กรองแก้ว, กำลังใจของพนักงานมาจากไหน, Productivity Coner, ๙ (๙๕): ๖ และ ๙ (๙๖): ๖. กุมภาพันธ์ มีนาคม, ๒๕๕๐.

^{๑๕} ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์, “การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๒.

สุจิตต์ วงษ์เทศ กล่าวว่า จิตอาสา คือ เริ่มจากไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่น แล้วจึงทำการเพื่อแบ่งปัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลผู้คน และชุมชน^{๑๖}

ปิยะนาถ สรวิสูตร ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึง จิตที่พร้อมจะให้ หรือเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน^{๑๗}

ประวิตร พิสุทธิโสภณ ได้ให้ความหมายว่า จิตอาสา หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจเป็นผู้ให้ โดยการให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือ ด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง เป็นการเสียสละสิ่งที่ตนเองมีให้กับส่วนรวม^{๑๘}

วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า จิตอาสา หมายถึง สำนักของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม เป็นจิตที่เป็นผู้ให้ คิดดี คิดทางบวก มีความหวังดีต่อผู้อื่น ด้วยความสมัครใจ เต็มใจ ตั้งใจทำ โดยไม่หวังผลตอบแทน และส่งผลให้เกิดความสุขทางจิตใจ มักจะแสดงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม การงดเว้นการกระทำที่จะส่งผลให้เกิดความซาดุเสียหาย การมีส่วนร่วมดูแลรักษา และเคารพสิทธิของบุคคลอื่นในการใช้ทรัพยากรส่วนรวม^{๑๙}

ประเวศ วะสี กล่าวว่า จิตอาสาเป็นการให้ทาน ทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุขทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ มีความอบอุ่นใจ จิตอาสาเป็นหลักคำสอนทางศาสนา คือ ทาน ศีล ภาวนา เป็นการให้ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทางวัตถุสิ่งของ และทางปัญญา^{๒๐}

^{๑๖} สุจิตต์ วงษ์เทศ, ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดปราจีนบุรี ลุ่มน้ำบางปะกง ชายฝั่งทะเลตะวันออก, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^{๑๗} ปิยะนาถ สรวิสูตร “แรงจูงใจของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมกรณีศึกษาสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

^{๑๘} ประวิตร พิสุทธิโสภณ, จิตอาสา คืออะไร, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <http://freedom-musa.blogspot.com>. [๑๗ มกราคม ๒๕๖๑].

^{๑๙} วิชัย วงษ์ใหญ่, จิตอาสา, สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓๓-๒๓๗.

^{๒๐} ประเวศ วะสี, วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑: สู่ภพภูมิใหม่แห่งการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๗), หน้า ๑๕๑-๑๕๔.

ประพันธ์ ศุภสร และคณะ ได้ให้ความหมาย จิตอาสา ว่าหมายถึง การให้บริการ รูปแบบของโครงการต่าง ๆ หรือการทำกิจกรรมให้บริการในด้านจิตใจและการให้ในด้านวัตถุ ซึ่งเป็นการทำงานด้วยใจบริสุทธิ์ปราศจากความต้องการสิ่งตอบแทนใด ๆ^{๒๑}

นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ กล่าวว่า จิตอาสา หมายถึง การให้ทานที่ทำให้เกิดความสุขทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ จิตที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณา ประารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้เขาพ้นทุกข์ โดยไม่หวังประโยชน์สุข หรือผลตอบแทนให้แก่ตัวเอง เป็นจิตที่ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นการให้เกิดจากความเมตตากรุณา การคิดถึงประโยชน์สุขของผู้อื่น ขณะเดียวกันก็เป็นการลดละตัวตน พุดได้ว่าจิตอาสาเป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่งในมิตินิสาสนา^{๒๒}

ผู้วิจัยสรุปความหมายและนิยามคำว่า "จิตอาสา" หมายถึง การปฏิบัติ กิจกรรมที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละเวลา สิ่งของ เงินทอง แรงกาย สติปัญญา เพื่อ สาธารณประโยชน์ หมายรวมถึงกิจกรรมที่เคยกระทำมาแล้ว และกำลังจะเข้าร่วมในอนาคต หรือเป็น จิตใจที่มีความสุขเมื่อได้ทำความดี ได้ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม เพื่อให้ผู้อื่นมีความสุขด้วยความสมัคร ใจ และไม่หวังผลตอบแทน การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ การมีสำนึกของบุคคลที่มีต่อ ส่วนรวม เอาใจใส่ป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมโดยกระทำด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ภาระหน้าที่ที่ต้อง รับผิดชอบ

๒.๑.๓ คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสา

พระไพศาล วิสาโล กล่าวไว้ ว่า บุคคลที่มีจิตเป็นอาสานั้น คือ บุคคลที่มีจิตใจพร้อมที่จะสละเวลา แรงกาย และสติปัญญาเพื่อ สาธารณประโยชน์ เป็นบุคคลที่มีจิตไม่นิ่งดูตาย เมื่อพบเห็นปัญหา หรือความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นกับ ผู้คน เป็นบุคคลที่มีจิตเป็นสุขเมื่อได้ทำความดี

กรมวิชาการ ได้มีการระบุคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการมีจิตอาสา ในด้านแรก คือการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การแสดงถึงความมีน้ำใจเอื้ออาทร มีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านที่สอง คือ การเสียสละต่อสังคมที่แสดงออกถึงการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รวมทั้งการเห็น

^{๒๑}ประพันธ์ ศุภสร และคณะ, กระบวนการพัฒนาจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา, บทความวิจัย, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ฉบับ ๑๘ ปีที่ ๑๑ มกราคม- เมษายน ๒๕๕๘, หน้า ๒๓.

^{๒๒}นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, คุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การรู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และด้านที่สาม คือ ความมุ่งมั่นพัฒนา มีความคิดริเริ่มในการพัฒนาดน และสังคมเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข^{๒๓}

สุรพล พะยอมแย้ม ได้อธิบายถึงเรื่องความตั้งใจ ความสนใจในการทำงานส่วนรวมไว้ว่า ผู้ที่ปรารถนาสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่ต้องเริ่มจากใจ นับแต่ความสนใจ ความตั้งใจเป็นอันดับแรก จากนั้นอาศัยความรู้ความเข้าใจ พร้อมด้วยความอดทนพยายาม ตลอดจนเพิ่มความความสามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีคุณภาพกายและคุณภาพจิตที่ดี^{๒๔}

๒.๑.๔ องค์ประกอบของจิตอาสา

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ กล่าวว่า องค์ประกอบของจิตอาสาได้เป็น ๓ องค์ประกอบ คือ^{๒๕}

- ๑) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ตัว ได้แก่
 - (๑) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น
 - (๒) การอำนวยความสะดวก ให้กับผู้อื่น และ
 - (๓) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น
- ๒) ด้านการเสียสละต่อสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๒ ตัว ได้แก่
 - (๑) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม
 - (๒) การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคม
- ๓) ด้านความมุ่งมั่นพัฒนา

อ้อมใจ วงษ์มณฑา กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตอาสาไว้ ดังนี้^{๒๖}

- ๑) องค์ประกอบด้านความคิด เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการเรียนรู้หรือเกิด ความรับรู้ของสำนึกเป็นหลัก เช่น การรับรู้ ความทรงจำ ความมีเหตุผล และการใช้ปัญญา เป็นต้น

^{๒๓} กรมวิชาการ ๒๕๔๒, อ้างใน ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์, “การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔.

^{๒๔} สุรพล พะยอมแย้ม, **จิตวิทยาในชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บางกอกคอมเทคอินเตอร์เนต จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๒๐๙.

^{๒๕} ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์, “การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๐-๓๒.

^{๒๖} อ้อมใจ วงษ์มณฑา, **ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/7012> [๗ ธันวาคม ๒๕๖๑].

๒) องค์ประกอบด้านความรู้สึก เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้น ความคิดอีกต่อหนึ่งเป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของความสำนึก ที่รวมเอาความรู้สึกทางใจของความ สำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวก หรือด้านลบ

๓) องค์ประกอบทางการปฏิบัติ หรือ การกระทำ (behavior) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแนวโน้มทางการปฏิบัติ หรือปฏิกิริยาตอบสนอง เมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม ซึ่งส่วนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจหรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นพื้นฐาน

วรรณา ประยุกต์วงศ์ และคณะ ได้กล่าวถึง เรื่องการเกื้อกูลช่วยเหลือของจิตอาสาไว้ใน ความสำคัญการช่วยเหลือเกื้อกูลกันยังคงดำรงอยู่ในวิถีชีวิตเป็นวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย และมิได้เป็นเพียงแค่การแสดงออกภายนอกเท่านั้น แต่สะท้อนความรู้สึกที่มาจากข้างในจิตใจที่อยากช่วยเหลือ ภาษาไทยใช้คำว่า ใจ อย่างกว้างขวาง ดังนั้น จึงขอแปลคำว่า Volunteer เป็นจิตอาสา แทนคำว่า อาสาสมัครเพื่อชี้ให้เห็นถึงจิตใจที่ดีงามที่อยากช่วยเหลือ และพร้อมที่จะแสดงออกหากมีความพร้อมทางเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ทำให้ระดับการแสดงออกอาจมีความแตกต่างกัน และการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันของคนในสังคม เป็นกิจกรรมที่ดำรงอยู่มาช้านานคู่กับสังคมมนุษย์ตั้งแต่ครั้งอดีต เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในท่ามกลางความขาดแคลนอาหาร และสิ่งของและเครื่องใช้ในการทำงาน ทั้งในภาวะปกติและเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความช่วยเหลือ ร่วมมือกันของคนในสังคม เป็นการช่วยแก้ไขปัญหามานานผ่านวิกฤติกลับเข้าสู่การดำเนินชีวิตได้อย่างปกติได้อย่างรวดเร็ว^{๒๗}

วรพร วันไชยธนวงศ์ และคณะ ได้กล่าวถึง ลักษณะของจิตอาสา คือ ความสมัครใจ ตั้งใจทำ เสียสละทั้งแรงกาย แรงใจหรือทรัพย์สิน ในการกระทำหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม การกระทำที่เป็นโดยความสมัครใจ ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปของสินจ้าง รางวัล และเป็นการอุทิศกำลังกาย กำลังใจ และเวลาให้แก่ส่วนรวม การทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ มีสติปัญญา มีเหตุผล มีความรู้ มีความสามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และรู้จักการแก้ไขปัญหาจากสภาพความเป็นจริงของชุมชน มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบ และเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม^{๒๘}

ดร.สุรพล พะยอมแย้ม ได้อธิบายถึงเรื่องความตั้งใจ ความสนใจในการทำงานส่วนรวมไว้ว่า ผู้ที่ปรารถนาสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่ต้องเริ่มจากใจ นับแต่ความสนใจ ความตั้งใจเป็นอันดับแรก จากนั้นอาศัยความรู้ความเข้าใจ พร้อมด้วยความอดทนพยายาม ตลอดจนเพิ่ม

^{๒๗}วรรณา ประยุกต์วงศ์ และคณะ, *คู่มือการพัฒนาจิตอาสาพนักงานในองค์กรธุรกิจ สู่ความสุขในวิถีการทำงาน*, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิสย์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

^{๒๘}วรพร วันไชยธนวงศ์ และคณะ, *การพัฒนากระบวนการสร้างจิตอาสาในศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี เชียงใหม่, รายงานการวิจัยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี, (จังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๐), หน้า ๒๗-๒๘.*

ความสามารถการดูแลและช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีคุณภาพกายและคุณภาพจิตที่ดี^{๒๙}

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ เป็นผู้ที่มีการอุทิศตนต่อสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน และไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่ที่ต้องทำ แต่เป็นการทำด้วยความสมัครใจ ไม่นิ่งดูเฉย ต่อการช่วยเหลือผู้อื่น คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีการบริจาคแก่บุคคลที่ด้อย โอกาส และสังคมที่ขาดแคลน ด้วยร่างกายแรงใจ กำลังทรัพย์ ฯลฯ บางคนเป็นผู้ริเริ่ม ในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่พัฒนาชุมชนและสังคม โดยทั้งหมดที่กล่าวมานี้ มีจิตใจอันบริสุทธิ์ที่จะทำความดีเพื่อผู้อื่นอยู่ เบื้องหลัง

๒.๑.๕ ความสำคัญของการมีจิตอาสา

จิตอาสา นับเป็นคุณธรรมประการหนึ่งที่สังคมปรารถนาให้สมาชิกของสังคมยึดถือเป็นคุณธรรม ปัจจุบันสังคมไทยคาดหวังว่า จิตอาสาจะเป็นคุณธรรมที่สมาชิกยึดมั่นไม่ว่าจะมีบทบาทอยู่ส่วนใดของสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิก การเป็นจิตอาสา เป็นการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในบุคลิกลักษณะที่มีจิตพร้อมที่จะสละเวลา โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของผู้อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน มุ่งให้ผู้อื่นมีความสุขตั้งอยู่บนพื้นฐานของเจตนาดี ซึ่งการเสริมสร้างคุณลักษณะสอดคล้องกับนโยบายในระดับประเทศที่สนับสนุนงานอาสาสมัครไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การประกาศให้งานจิตอาสาเป็นงานวาระแห่งชาติ และยกระดับสู่โครงสร้างองค์กรระดับประเทศ โดยผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดตั้งศูนย์อาสาสมัครแห่งชาติ^{๓๐}

พระครูประโชติธรรมาภิรมย์ กล่าวว่า จิตอาสาเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายทั้งต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ^{๓๑}

พระไพศาล วิสาโล ที่ได้กล่าวว่า จิตอาสา เป็นการทำงานที่ทำให้ชีวิตมีพลังในการสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคม^{๓๒}

^{๒๙}สุรพล พะยอมแย้ม, **จิตวิทยาในชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทบางกอกดอมเทคอินเตอร์เทรด จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๒๐๙.

^{๓๐}สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๒๓.

^{๓๑}พระครูประโชติ ธรรมาภิรมย์, อ้างใน ปิยะนาถ สรวิสูตร, “แรงจูงใจของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมกรณีศึกษาสถานเยาวชนกรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๓๒}พระไพศาล วิสาโล, **เติมเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา**, (กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายพุทธิกา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

อริสา พิสิฐโสธรานนท์ และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า จิตอาสามีความสำคัญและมีประโยชน์ บุคคลที่มีจิตอาสาจะได้รับความสุขจากการให้ด้วยใจ และไม่หวังผลตอบแทนเมื่อมีความสุข ฮอร์โมน เอ็นโดรฟิน (Endorphin) จะหลั่งโดยอัตโนมัติ ส่งผลให้ผู้ให้มีความสุข และมีสุขภาพแข็งแรง และการมีจิตอาสายังมีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในแง่ของ การมีชีวิตที่ปลอดภัย เนื่องจากทุกคนร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งผลให้สังคมเข้มแข็ง ปัญหาสังคมลดลง ชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น^{๓๓}

นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณธรรมในอาเซียน จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป โดยให้ความสำคัญของจิตอาสาว่าเป็นการนำไปสู่ผลของการเป็นเพื่อนมนุษย์ คือ การใช้หลักธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการกระทำของอาสาสมัคร กล่าวคือหลักสำคัญ คือ การลดอัตตา หรือการยึดมั่นถือมั่นในตัวตนลง ไม่ว่าจะในการบริจาค หรือในการลงแรงทำงานใด ไม่ถือสิ่งใดเป็นบุญคุณ และให้งานอาสานั้นเป็นการขัดเกลาตนเองให้มีความเมตตา กรุณา มากขึ้น สามารถองสละทอนกลับมาภายในตนเองได้มากขึ้น เน้นที่การเปลี่ยนแปลงภายในผลที่เกิดขึ้น คือ อาสาสมัครมีความเป็นเพื่อนมนุษย์มากขึ้น^{๓๔}

ประพันธ์ ศุภษร และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า จิตอาสาเป็นการสร้างบารมี เป็นการสร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ สร้างความสุขให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ที่บำเพ็ญตน เพื่อเป้าหมายหรือผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นเครื่องนำ สามารถแยกแยะด้วยปัญญา รู้วิธีการจำแนกทุกขในทุกมิติที่ชัดเจน^{๓๕}

ดวงเพชร สมศรี ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของการเป็นจิตอาสา เป็นการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม เป็นตัวขับเคลื่อนการกระทำ สามารถทำได้อย่างทันทีและทันสมัยอยู่เสมอ เป็นการรวมความรัก ความศรัทธา รวมทรัพยากรทางปัญญาถือได้ว่าช่วยยกระดับจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาจิตอาสามุ่งเน้นการให้มากกว่าการรับ เป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุขที่เกิดจากการได้รับ ทำให้สังคมมีการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูล ทำให้สังคมน่าอยู่และเป็นสังคมคุณภาพที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้^{๓๖}

จึงสรุปได้ว่า จิตอาสา เป็นเสมือนกิจกรรมที่หลอมรวมการทำงานของร่างกายและการทำงานของจิตใจเข้าไว้ด้วยกัน เมื่อเราได้กระทำการที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน แล้วนั้น ด้วยจิตบริสุทธิ์ จิตของเราจะอิ่มเอิบเป็นสุข ส่งผลให้ร่างกายมีการหลั่งฮอร์โมนเอ็นโดรฟิน

^{๓๓} อริสา พิสิฐโสธรานนท์ และคณะ, **คู่มือจิตอาสา Give & Volunteer Guide โครงการจิตอาสาเพื่อในหลวง**, แหล่งที่มา: จากhttp://info.thaihealth.or.th/library/1_1_675 [๑๒ มีนาคม ๒๕๖๑].

^{๓๔} นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, **คุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป**, โครงการคุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๘.

^{๓๕} ประพันธ์ ศุภษร และคณะ, **กระบวนการพัฒนาจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา, บทควมวิจัย, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**, ฉบับ ๑๘ ปีที่ ๑๑ (มกราคม- เมษายน ๒๕๕๘), หน้า ๒๓.

^{๓๖} ดวงเพชร สมศรี, “การส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาแนวพุทธของอาสาสมัครตำรวจชุมชน”, **รายงานการวิจัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๒๗ – ๒๘.

ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ช่วยให้ร่างกายตื่นตัวกระฉับกระเฉงอยู่เสมอ จิตอาสาทำให้ชีวิตเพื่อนมนุษย์มีความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น ปัญหาสังคมลดลง และประเทศชาติเข้มแข็ง

๒.๑.๖ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสา

จิตอาสา หรือจิตสาธารณะ เป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมทำให้สังคมเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา สังคมเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและการรวมกลุ่มปฏิบัติเพื่อแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ จะทำให้เกิดการพัฒนาของสังคมนั้นได้ในที่สุด การมีจิตอาสานั้นเกิดได้จากปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม^{๓๗} นอกจากนี้จิตอาสายังสามารถเกิดได้จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น^{๓๘} ความรู้สึกรู้สีกต้องการช่วยเหลือเพียงประการเดียวจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ กระบวนการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาบุคคลในสังคมต้องมียุทธศาสตร์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้^{๓๙} ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะสนใจค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ทำให้มีคุณสมบัติเป็นผู้นำ นักคิด นักวิเคราะห์วิจารณ์^{๔๐} ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมกับผู้อื่น จึงเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่เอื้อต่อการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยภายในของบุคคลในการผลักดันให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาขึ้นมาได้

อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วยและการ ร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้^{๔๑}

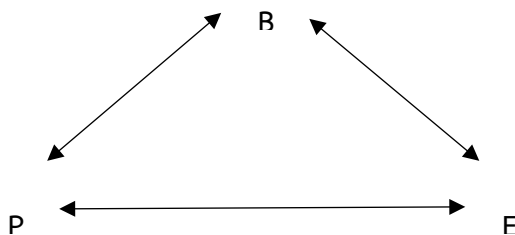
^{๓๗} วิรัตน์ คำศรีจันทร์, “จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔), หน้า ๙๙.

^{๓๘} ชูชัย ศุภวงศ์, สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทย, (นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๓๙), หน้า ๒๒.

^{๓๙} อนุชาติ พวงสำลี: และวีรบุรุษ วิสารทกุล, การพัฒนาเครื่องวัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๗.

^{๔๐} นฤมล เกื้อนมา, “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๗.

^{๔๑} Albert Bandura, Self-Efficacy: Toward a Unify Theory of Behavior Change, Psychology Review. 4(2),1986, p. 22 – 24.

ภาพที่ ๒.๑ การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม (E) และตัวบุคคล (P) ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ^{๔๒}

แบนดูรา ได้สร้างทฤษฎี Tradic reciprocal determinism โดยได้เสนอว่า พฤติกรรมเกิดขึ้น เนื่องจากมีกลไกเกิดขึ้นระหว่าง ๓ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกัน คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และชนิดของพฤติกรรม ปัจจัย ๓ ประการนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมไม่เท่ากัน ปัจจัยบางตัวอาจมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมมากกว่าปัจจัยบางตัวในช่วงเวลาหนึ่ง แต่อาจมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมน้อยกว่าอีกปัจจัยหนึ่งในอีกช่วงเวลาหนึ่ง แต่ปัจจัยทั้งสามจะไม่มีอิทธิพลเท่ากันพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ผลเกี่ยวข้องกันจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคล พฤติกรรมที่จะแสดงออก และสภาพแวดล้อมในขณะที่เกิดพฤติกรรมนั้นขึ้น^{๔๓} นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นแล้ว พฤติกรรมของบุคคลยังเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม เป็นประสบการณ์ตรง หรือประสบการณ์โดยอ้อมก็ได้ มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์และระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรมนั้น ซึ่งการเรียนรู้ เหล่านี้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ นอกจากนี้บุคคลมักจะใช้ เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์หรือผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมนั้นเป็นข้อมูลในการ ตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมครั้งต่อไป จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไป ในทิศทางใดโดยขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่ได้รับจากสังคมในเงื่อนไขดังกล่าว^{๔๔}

นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการกระทำของจิตอาสาในการลดอัตราหรือการยึดมั่นถือมั่นในตัวตนลง ไม่ว่าจะเป็นการบริจาค หรือการลงแรงทำงานไม่ถือสิ่งใดสิ่งเป็นบุญคุณ การทำงานของจิตอาสาเป็นการขัดเกลาดนเองให้มีความเมตตา กรุณา มาก

^{๔๒} Albert Bandura, *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, N...: Prentice-Hal, 1986, p.24.

^{๔๓} สรียอร์ วิชชาวุธ, *จิตวิทยาการเรียนรู้*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๙๑.

^{๔๔} Bandura Albert, *Self-Efficacy: Toward a Unify Theory of Behavior Change*, *Psychology Review*. 4(2), 1977, p. 193.

ขึ้น มาสู่ภายในตนเอง เน้นการเปลี่ยนแปลงภายใน ผลที่เกิดขึ้นคือ อาสาสมัครมีความเป็นเพื่อนมนุษย์มากขึ้น^{๔๕}

อำพล จินดาวัฒนะ กล่าวไว้ว่า จิตอาสา ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม คือ ศรัทธา คือ การสร้างศรัทธาในการทำความดีเพื่อผู้อื่น^{๔๖}

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ได้กล่าวว่า จิตอาสา อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้^{๔๗}

๑) ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลึกซึ้งกว่าภาวะทางกายภาพเพียงประการเดียว เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกล่า และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่เล็กที่ละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง บุคคลทั่วไปจนถึงระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อม

๒) ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่า ความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้ จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด และนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและสะสมสำนึกเหล่านั้น การเกิดจิตสำนึกไม่สามารถสรุปได้แยกแยะว่าได้เกิดจากปัจจัยภายในหรือปัจจัย ภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความเกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกนั้นเป็น การเข้ามาโดยธรรมชาติกระทบต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติและ มักไม่รู้ตัว แต่สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน เป็นความเจาะจง เลือกสรรบุคคลละลึกรู้ตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเองระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน การพัฒนาจิตสำนึกจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งภายในและภายนอก

อรสุตา เจริญรัชต์ กล่าวว่า ความมุ่งมั่นตั้งใจการทำงานพร้อมที่อยากช่วยเหลือผู้อื่นโดยความสมัครใจ ปราศจากสิ่งที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ไขปัญหาและมีความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการเอาใจใส่เพื่อส่วนรวม ผู้วิจัยขออัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงกล่าวไว้ว่า “สังคมใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งมั่น มุ่งเจริญต่อ

^{๔๕} นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, **คุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๙.

^{๔๖} อำพล จินดาวัฒนะ, **จิตอาสา พลัสสร้างโลก**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสื่อ จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๗๒-๗๓.

^{๔๗} ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม , **แผนที่ความดี**, ฉบับไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

กัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิต มิตรภาพ มีความร่มเย็นเป็นสุขน่าอยู่^{๔๘} จากพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ในโอกาสอัญเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบรอบ ๓๖ ปี ของสโมสรไลออนส์กรุงเทพมหานคร ๓๑ มีนาคม ๒๕๓๘ จากพระราชดำรัสเห็นว่าจิตอาสาต้อง เป็นผู้ที่มีความเมตตา ปราบปรามต่อผู้อื่น เป็นผู้ที่มีความสุขในการเป็นผู้ให้ทำให้สังคมน่าอยู่

ประพันธ์ ศุภษร และคณะ ได้กล่าวถึง หลักสำคัญในด้านจิตใจ คือ ต้องเป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นมากกว่าประโยชน์ของตน หากเห็นผู้อื่นเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือ ต้องยื่น มาเข้ามาช่วยเหลือด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เพื่อเบเทาให้เบาบางลงหรือหมดไป และต้องมีความ พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ และที่สำคัญที่สุดต้องมีความเสียสละ เพื่อลดละอัตตาตัวตนให้น้อยลง ทั้งนี้บุคคลที่จะเข้ามาทำงานจิตอาสาให้เกิดประสิทธิภาพต้องเป็นคนจริงใจสมัครใจ และไม่หวัง ผลตอบแทนใดๆ จึงเรียกว่าเป็นจิตอาสาอย่างแท้จริง หัวใจในการบริการไม่เลือกงาน ทำได้ทุกอย่างไม่ หวังผลตอบแทน ต้องเลือกคนให้เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย^{๔๙}

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีการกล่าวถึง การทำงานของ จิตอาสาว่า ผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือ แนะนำชี้ช่องทางการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ หรือขจัดปัญหา ของชีวิตให้แก่บุคคลอื่นได้ ต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมควรปลูกฝังให้มีขึ้น เพื่อการมีสัมพันธภาพกับ ผู้รับบริการอย่างราบรื่น และนำไปสู่การป้องกัน แก้ไขปัญหา ฟ้นฟู และพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นแก่บุคคล กลุ่มชุมชนตามจุดมุ่งหมายของการสงเคราะห์^{๕๐}

จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสา คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และชนิดของพฤติกรรม ต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมควรปลูกฝังให้มีขึ้น เพื่อการมีสัมพันธภาพกับ ผู้รับบริการอย่างราบรื่น และนำไปสู่การป้องกัน แก้ไขปัญหา ฟ้นฟู และพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น และต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ และที่สำคัญที่สุดต้องมีความเสียสละ

๒.๑.๗ การวัดพฤติกรรมจิตอาสา

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำเกณฑ์และแนวทางในการวัดและประเมินผู้เรียน ด้านการมีจิต สาธารณะ นักเรียนโรงเรียนนาร่องที่เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่จะจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ มี หลายโรงเรียนที่จะต้องวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะ จิต สาธารณะเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวผู้เรียนการวัดโดยตรงนั้นวัดยากจึงต้องอาศัยสังเกตหรือวัดจาก

^{๔๘}อรสุตา เจริญรัถ, คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขใน การดำเนินชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า

^{๔๙}ประพันธ์ ศุภษร และคณะ, กระบวนการพัฒนาจิตอาสาตามแนวพระพุทธศาสนา, บทความวิจัย, วาร สารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ฉบับ ๑๘ ปีที่ ๑๑ มกราคม- เมษายน ๒๕๕๘, หน้า ๒๓-๒๔.

^{๕๐}คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระพุทธศาสนากับการสงเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๒๓๐

พฤติกรรมที่แสดงออก บางครั้งก็ใช้แบบทดสอบแบบสร้างสถานการณ์ช่วยในการวัดพฤติกรรมที่ซ่อนอยู่ภายใน ซึ่งพฤติกรรมด้านการมีจิตสาธารณะอาจดูจากการเป็นผู้ให้ การเข้าอาสาเข้าไปช่วยโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนหรือการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเห็นว่าผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ผู้ที่มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสาจะคุ้นชินกับพฤติกรรมการให้มากกว่ารับ เป็นคนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น คิดถึงคนอื่นไม่เพียงแต่คิดว่าตนควรจะได้อะไรแต่กลับสนใจว่าผู้อื่นน่าจะได้อะไรด้วยบ้าง โดยสรุปแล้วนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่วัดได้โดยดูจากพฤติกรรมที่แสดงออก อาจจะวัดทางตรงหรือทางอ้อม วัดจากการสังเกตและการให้ผู้ถูกวัดประเมินตนเอง ซึ่งก็มีผู้วิจัยจำนวนหนึ่งที่ได้ยึดเอาแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้ในการวิจัย เช่น งานวิจัยของนันท์วัฒน์ ชุนชี (๒๕๔๖) ศึกษาเรื่องการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านการใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โดยได้สร้างแบบวัดจิตสาธารณะที่ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ ๑ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม องค์ประกอบที่ ๒ การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมต่อการดูแล และองค์ประกอบที่ ๓ การเคารพสิทธิ ในการใช้ของส่วนรวม แต่ละองค์ประกอบมี ๒ ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น ๖ ตัวชี้วัด โดยแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ ๘๓.๒๐^{๕๑} ส่วนงานวิจัยของอัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (๒๕๕๐) เรื่องผลการใช้สถานการณ์จำลองผสานกับเทคนิคประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ได้สร้างแบบสังเกตและแบบทดสอบวัดพฤติกรรมจิตสาธารณะมาใช้ในการงานวิจัยของตน ดังนี้ แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ มี ๓ องค์ประกอบ ๖ ตัวชี้วัด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ นันท์วัฒน์ ชุนชี (๒๕๔๖) ซึ่งแบบสังเกตนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๙๕ และแบบทดสอบวัดพฤติกรรม จิตสาธารณะมี ๓ องค์ประกอบ ๖ ตัวชี้วัด เช่นเดียวกัน ซึ่งแบบทดสอบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๙๘.๙ และงานวิจัยของธรรมนันท์ก้า แจ้งสว่าง (๒๕๕๓) เรื่องผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ ด้วยบทบาทสมมติกับตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โดยได้สร้างแบบวัดจิตสาธารณะที่ประกอบไปด้วย ๓ องค์ประกอบ ๖ ตัวชี้วัดเหมือนงานวิจัยทั้ง ๒ งานวิจัยก่อนหน้านี้ โดยมีค่า ความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ ๘๔.๕๕ เป็นต้น^{๕๒} และงานวิจัยของ ญัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (๒๕๕๐) เรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสร้างแบบวัดจิตอาสาของนักเรียน ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ๗ ตัวชี้วัด โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ ๙๐ ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวชี้วัด จิตอาสา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

^{๕๑} นันท์วัฒน์ ชุนชี, “การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒”, *ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์*, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), ถ่ายเอกสาร.

^{๕๒} ธรรมนันท์ก้า แจ้งสว่าง, “ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓”, *ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), ถ่ายเอกสาร.

ทั้งนี้จะได้เห็นได้ว่างานวิจัย ๓ ชิ้นแรก ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของอัญชลี ยิ่งรักพันธุ์ (๒๕๕๐) นันทวัฒน์ ชุนชี (๒๕๔๖) และธรรมนันท์ก้า แจ้งสว่าง (๒๕๔๗) ต่างก็เป็นการศึกษาตัวแปรจิตสาธารณะ โดยเป็นงานวิจัยเชิงทดลองที่ทำการทดลองกับกลุ่มเด็กในชั้นประถมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องเท่าที่ควร กับความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้ ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกปรับปรุงแบบวัดจิตอาสาของณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (๒๕๕๐) เรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นตามแนวความคิดการประเมินพฤติกรรมจิตอาสา สอดคล้องกับ ความมุ่งหมายของงานวิจัยนี้

๒) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายกับนิสิตมหาวิทยาลัย

๓) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗ ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๙๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๗๙, ๙๐ และ ๗๙ ตามลำดับ

โดยแบบวัดจิตอาสาของนักเรียนของณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ ได้แบ่งองค์ประกอบของ จิตอาสาเป็น ๓ องค์ประกอบ คือ ๑) การช่วยเหลือผู้อื่น ๒) การเสียสละต่อสังคม และ ๓) ความมุ่งมั่น พัฒนา โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบดังนี้ คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๓ ตัว ได้แก่ ๑) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น ๒) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และ ๓) การแบ่งปัน สิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๒ ตัว ได้แก่ ๑) การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นและสังคม ๒) การสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่น พัฒนา ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๒ ตัว ได้แก่ ๑) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอ ความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ๒) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์ และหลากหลาย รวมมีตัวชี้วัดทั้งหมด ๗ ตัวชี้วัด ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ ตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน โดยจำแนกตามองค์ประกอบของกรมวิชาการ (๒๕๔๒) และใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวชี้วัดจิตอาสา ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา นักการศึกษา อาสาสมัครและนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้กล่าวถึง คุณลักษณะและองค์ประกอบของการมีจิตอาสาซ้ำกันอย่างน้อย ๒ คนเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก ตัวชี้วัด โดยแบบวัดนี้มีข้อคำถามทั้งหมด ๒๕ ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating Scale) ๕ ระดับจาก "มีการปฏิบัติทุกครั้ง" (๕) จนถึง "ไม่มีการปฏิบัติ" (๑) ผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยมากกว่าเป็น ผู้ที่มีพฤติกรรมจิตอาสาดีกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมเฉลี่ยน้อยกว่า

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนกับพฤติกรรมจิตอาสา

๒.๒.๑ ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน

การรับรู้ความสามารถของตน เป็นการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับตัวเองถึงความสามารถในการจัดระบบการกระทำและดำเนิน พฤติกรรมให้ลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการรับรู้ความสามารถของตน ไว้ดังนี้

แบนดูรา (Bandura) ได้ให้ความหมายของ การรับรู้ความสามารถของตนไว้ว่า เป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับตัวเองว่ามีความสามารถที่จะจัดระบบและกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้^{๕๓}

ประทีป จ्ञานง กล่าวว่า การ รับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ที่บางครั้งอาจจะมีคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสภาพการณ์ เหล่านี้มักจะทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้ การรับรู้ความสามารถของบุคคลนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะ ที่บุคคลมีอยู่ขณะนั้นเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วย ทักษะที่เขา มีอยู่^{๕๔}

วิลาสลักษณ์ ช้ววลลี กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตน เป็นพฤติกรรมของบุคคล ว่าจะมีวิธีการกระทำอย่างไร มีความพยายามเพียงใด อดทนต่ออุปสรรคและความล้มเหลวได้มากน้อยเพียงใด มีแบบแผนการคิดที่จะขัดขวางหรือให้กำลังใจตนเอง มีความเครียดเพียงใดที่จะจัดการกับเหตุการณ์ที่ยากลำบาก^{๕๕}

จุฬาลักษณ์ ปรีชากุล กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการจัดระบบ และประเมินถึงความมั่นใจต่อความสามารถกระทำ หรือแสดงในพฤติกรรมนั้นๆได้ดีเพียงใดซึ่งจะส่งผล ต่อแบบแผนในการคิดและการเผชิญต่อสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น^{๕๖}

^{๕๓} Bandura Albert, **Self-Efficacy: Toward a Unify Theory of Behavior Change**, Psychology Review. 4(2), 1977, p. 3.

^{๕๔} ประทีป จ्ञานง, “ผลการเตือนตนเองต่อการรับรู้ความสามารถของตนที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๐.

^{๕๕} วิลาสลักษณ์ ช้ววลลี, “ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนที่มีต่อแรงจูงใจภายในของนักเรียน, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒), หน้า ๓๑.

^{๕๖} จุฬาลักษณ์ ปรีชากุล, “การศึกษาปัจจัยชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเองและความเครียด ในการทำงานของตัวเองแทนประกันชีวิต บริษัทเมืองไทยประกันชีวิต จำกัด”, **สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ)**, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๘.

ทรงศรี ชำนาญกิจ กล่าวว่า เป็นความรู้สึกที่บุคคลต่อตนเองว่า มีความสามารถที่จะกระทำการต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ได้หรือไม่ ในระดับใด^{๕๗}

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามของการรับรู้ความสามารถของตนไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่าจะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรม ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อมั่น กล้าเผชิญกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่าง การกระทำ จัดการอุปสรรคต่างๆ ได้ด้วยตนเองโดยไม่เกิดความเครียด

๒.๒.๒ การวัดการรับรู้ความสามารถของตน

สำหรับแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน มีผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดไว้หลายแนวคิดและ มีมาตรการวัดที่แตกต่างกันออกไป เช่น ทรงศรี ชำนาญกิจ ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษา เปรียบเทียบ คุณภาพของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนด้านวิชาการที่มีรูปแบบการตอบต่างกัน โดยใน งานวิจัยนี้ได้รวบรวมแนวคิดการวัดและรูปแบบการตอบไว้อย่างกว้างขวาง เช่น แบนดูราและ คณะ (Bandura, et al.) ได้สร้างเครื่องมือประเมินการรับรู้ความสามารถของตนโดยที่ผู้ตอบต้องตอบว่า เขาสามารถทำกิจกรรมนั้นได้หรือไม่ ถ้าทำได้ ต้องตอบว่ามีระดับความมั่นใจมากน้อยเพียงใด โดย สเกลการตอบมีระดับความมั่นใจตั้งแต่ ๑๐ ถึง ๑๐๐^{๕๘} ลัสท์ (Lust) ได้สร้างแบบวัดไว้สองรูปแบบ รูปแบบแรก มีมาตรวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า ๗ สเกล ตั้งแต่ “ไม่มีความมั่นใจ” ถึง “มีความมั่นใจ มาก” ซึ่งผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความเข้มในการรับรู้ความสามารถของตนสูง และรูปแบบที่สอง ได้แก่ การวัดโดยการรวมมิติความเข้มและมิติความยากเอาไว้ด้วยกัน โดยความยากของการรับรู้ ความสามารถของตนจะประเมินโดยการตอบว่า “ทำได้” หรือ “ทำไม่ได้” ส่วนการวัดมิติความเข้มของ การรับรู้ความสามารถของตนจะประเมินโดยใช้ระดับสเกลในการวัด ๑๑ สเกล คือ “๐ ไม่มีความมั่นใจ ถึง ๑๐ มีความมั่นใจมาก” จูฬาลักษณ์ ปรีชากุล (๒๕๔๙) ได้ปรับปรุงแบบสอบถามการ รับรู้ ความสามารถของตนเองมาจาก Guide For Constructing Self-Efficacy Scale โดย Albert Bandura, Standford University ประกอบกับนิยามปฏิบัติการ เอกสาร รายงานและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบวัดนี้เป็นการวัดความมั่นใจ โดยการถามว่าผู้ตอบมีความมั่นใจว่าเขาสามารถ ปฏิบัติงาน โดยแบ่งความมั่นใจออกเป็น ๑๐ ระดับ ตั้งแต่ ๐% คือ “ไม่มีความมั่นใจที่สามารถกระทำ ได้ เลย” ถึง ๑๐๐% คือ “มีความมั่นใจเต็มที่ที่จะกระทำได้ดีที่สุด” โดยแบบวัดนี้มีค่าความเชื่อมั่น ๙๘ และ แนวคิดของลีเบิร์ทและสปีกเลอร์ (Liebert; & Speigler, ๑๙๙๕) เสนอว่าการรับรู้ ความสามารถของตน เป็นการทำนายของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถในการแสดงพฤติกรรมเฉพาะ

^{๕๗} ทรงศรี ชำนาญกิจ, “การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนด้าน วิชาการที่มีรูปแบบการตอบต่างกัน”, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา)**, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑.

^{๕๘} ทรงศรี ชำนาญกิจ, “การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนด้าน วิชาการที่มีรูปแบบการตอบต่างกัน”, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวัดผลการศึกษา)**, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙ - ๒๒.

โดยการประเมินด้วย การรายงานตนเอง ด้วยข้อความถาม เช่น "คุณมีความมั่นใจเท่าไรเกี่ยวกับ.." โดยสเกลการตอบนั้น จะเป็นระดับความมั่นใจ ตั้งแต่ "๑๐ ไม่น่าสนใจเลย ถึง ๑๐๐ มั่นใจมาก" เป็นต้น และจากการที่ได้ศึกษา รูปแบบการวัดอย่างหลากหลาย ทรงศรี พบว่า การใช้การวัดแบบผสมตาม แบบของลิสต์และการตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่า ๖ ระดับ (คือรวมการวัดระดับความยากและความมั่นใจเข้าด้วยกัน) มีความเที่ยงตรงเชิงอำนาจการทำนายสูงเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการวัดแบบอื่น ทั้งยังเป็นทั้ง ๒ มิติ ตาม ทฤษฎีของแบนดูราด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีผู้วิจัยที่ได้สร้างแบบวัดตามแนวคิดของลิสต์ เช่น งานวิจัยของ สมใจ ธนเกียรติมงคล (๒๕๕๓) เป็นแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำปริญญานิพนธ์ ๔๐ ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก.๖๔๙ - ๙๒๕ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๙๔๙ และงานวิจัยของวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (๒๕๕๒) ได้สร้างแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนในการเล่นเกิ่ววกรน้อย เป็น การวัดความมั่นใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเล่นเกิ่ววกรที่ระดับความยากต่างๆ ซึ่งเป็นการวัดใน ๒ มิติ คือมิติของความมั่นใจ (Strength) ที่จะกระทำกิจกรรมได้ที่ระดับความยาก (Level) ต่าง ๆ ตาม ทฤษฎีของแบนดูรา แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม ๑๒ ข้อ แสดงถึงความมั่นใจในการเล่นเกิ่ววกรที่ ระดับความยากต่างๆกันโดยเป็นลักษณะมาตรประเมินค่า (rating Scale) ๘ อันดับ ตั้งแต่ไม่สามารถ เล่นได้ (๐) เล่นได้และมั่นใจน้อยมาก (๑) ไปจนถึงเล่นได้และมั่นใจที่สุด (๗) โดยแบบวัดนี้มีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ ๙๒

จะเห็นได้ว่าแนวคิดได้รับความนิยมในการสร้างแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตน ได้แก่ แนวคิดของ แบนดูรา (Bandura) และลิสต์ (Lust) เนื่องจากการวัดหลายมิติ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกนำแบบวัดของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (๒๕๔๙) มาปรับปรุงเพื่อให้เข้ากับบริบทของการวิจัย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีของแบนดูรา (Bandura) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ผู้วิจัย นำมาเป็นหลักแนวคิดในงานวิจัย

๒) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการรับรู้ความสามารถในการกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และ ความเชื่อมั่น ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญในด้าน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๙๘

โดยเป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตน ต่อ บทบาทหน้าที่และคุณลักษณะที่ดีของตัวแทนประกันชีวิตจำนวน ๒๐ ข้อ แบ่งความมั่นใจออกเป็น ๑๐ ระดับ ตั้งแต่ ๐% คือ "ไม่มีความมั่นใจที่สามารถกระทำเลย" ถึง ๑๐๐% คือ "มีความมั่นใจเต็มที่ที่จะกระทำได้ดีที่สุด" มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert) มีเกณฑ์การให้คะแนนความมั่นใจในการปฏิบัติโดยการรวมคะแนนเฉลี่ยของความมั่นใจ จากข้อคำถาม โดยประเมินจากสเกลระดับความยากตั้งแต่ ๐ ถึง ๑๐๐

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับพฤติกรรมจิตอาสา

๒.๓.๑ ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง หรือการเห็นคุณค่าของตนเอง เป็นพื้นฐานของสุขภาพจิต^{๕๙} ที่แสดงถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow, Abraham)^{๖๐} เป็นการตัดสินคุณค่าของคน (Self) และแสดงออกในรูปของเจตคติที่ บุคคลนั้นมีต่อตนเอง การพิจารณาความหมายของ "ตน" ในแง่ปรัชญาจะมีลักษณะเป็นแบบนามธรรม ที่หมายถึงเอกลักษณ์ของบุคคล ซึ่งหมายรวมถึงลักษณะทางกายภาพ ความสามารถทางสติปัญญา แต่ในทางจิตวิทยาจะมองตนในแง่ของการเรียนรู้โดยเป็นการรับรู้ตนเองในด้านต่างๆ ที่ได้จากการมี ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และเป็นกระบวนการของประสบการณ์ทางสังคมจะเกิดขึ้นหลังจากที่ บุคคลได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย ได้รับความปลอดภัย ได้รับความรัก และความเป็นเจ้าของ บุคคลจะมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนที่มีประโยชน์ และต้องการแสดงความสามารถต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่ง ความสามารถที่จะทำบางอย่างเพื่อให้ตนเองพอใจ

อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการทั้งของต่างประเทศ และของประเทศไทยหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความรู้สึกมีคุณค่าของตนเองไว้หลายท่าน แต่มีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ๑) เป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตัวเอง ๒) ความรู้สึกนี้ เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กจากการที่บุคคลใกล้ชิด สะท้อน ความเป็นตัวตนของเด็ก เป็นเหมือนกระจกสะท้อน ๓) หากตัวตนที่คนอื่นสะท้อน กลับเคียงกับตัวตนที่ ตนเองรับรู้ ก็จะเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและมีความเชื่อมั่น มั่นใจ ศรัทธาในการที่ตนจะทำได้ ต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้ หากขาดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองก็จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม ยกตัวอย่าง ความหมายจากนักวิชาการหลายๆท่านจากต่างประเทศ เช่น

เอลเดอร์ (Elder) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าของตนเอง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการกระทำของตนเอง การมี ความสามารถ และการตัดสินของบุคคลอื่นที่ตนให้ความสำคัญด้วย^{๖๑}

คูเปอร์สมิท (Coopersmith) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการรับรู้ตนเองของบุคคล แล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับหรือไม่ ยอมรับตนเอง แสดงให้เห็นถึงขอบเขตของความเชื่อของบุคคล

^{๕๙} กมลพรรณ หอมาน, “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง การรับรู้สมรรถนะในตนเอง กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ” วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๙), หน้า ๓๗.

^{๖๐} Maslow Abraham, **Motivation and Personality**, 3rd edition, (New York: Harper and Row), p.223.

^{๖๑} Elder, G.H., Jr, **Family structure and Educational Attainment: A Cross-national Analysis**, American Sociological Review. 30(1), 1965, p. 81-96.

ที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และพลังอำนาจของตนเอง ซึ่งบุคคลอื่นจะสามารถรับรู้ได้จากคำพูด และ ท่าทีที่บุคคลนั้นแสดงออกไป

มาสโลว์ (Maslow) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความรู้สึกของ บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีสมรรถภาพในการทำสิ่งต่างๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ^{๖๒}

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเองหรือมีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งพิจารณา จากการประเมินคุณค่าตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และค่าของ ตนเอง รวมทั้งการสามารถยอมรับการเห็นคุณค่าที่ผู้อื่นมีต่อตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความ นับถือตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคล เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองมีพื้นฐาน มาจากความรู้สึกที่มีต่อตนเอง^{๖๓}

จินดาพร แสงแก้ว ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าใน ตนเอง เป็นความต้องการที่จะรู้สึกถึงความสำคัญและคุณค่าที่มีอยู่ในตนเอง การพิจารณาตัดสินและ ประเมินคุณค่าของตนเอง นับถือตนเองว่ามีความสามารถที่จะประสบผลสำเร็จในสิ่งที่คาดหวัง รวมทั้ง การได้รับการรับรู้ว่าเป็นได้รับการยอมรับและการเชื่อถือจากบุคคลอื่น^{๖๔}

อัปสรสิริ เอี่ยมประชา ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินความเชื่อ หรือความรู้สึกที่บุคคลมี ต่อตนเอง มีความเคารพและยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญ มีความสามารถและใช้ความสามารถที่ มีอยู่ในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้รับการยอมรับจากบุคคล ในสังคม นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองยังมีความเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ (self-Concept) เนื่องจากมี พื้นฐานมาจากความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองอีกด้วย^{๖๕}

ยุทธการ โสเมือง ให้ความหมายไว้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกในการประเมินตนเอง จากการกระทำสิ่งต่างๆ ที่มีต่อ ครอบครัว เพื่อนและสังคม การเห็นว่าตนเองเป็นที่

^{๖๒} Maslow Abraham, Motivation and Personality, 2nd ed, (Harper & Row, ๑๙๗๐), p.45.

^{๖๓} ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา, “ผลการฝึกอบรมที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๙), หน้า ๗.

^{๖๔} จินดาพร แสงแก้ว, “การเปรียบเทียบผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มสัมพันธ์ แบบมาราธอนเพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กบ้านอุปถัมภ์ มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๑), หน้า ๙.

^{๖๕} อัปสรสิริ เอี่ยมประชา, “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒.

ยอมรับต่อตนเองและสังคม ได้รับการยกย่อง นับถือ เชื่อมั่นในตนเอง รู้สีกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อสังคม^{๖๖}

ดำรงศักดิ์ วิเชียรศิลป์ ให้ความหมายไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองหรือความภาคภูมิใจในตนเองมีความต่อเนื่องมาจาก ประสบการณ์ในวัยเด็ก ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับและการตีความจาก ประสบการณ์ จะมีผลต่อความรู้สึก ของตนเอง ถือเป็นสิ่งที่สร้างเสริมหรือนั่นทอนความภาคภูมิใจในตนเองก็ได้^{๖๗}

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองจากการประเมินความสามารถ ความสำคัญ ความมีค่า และการประสบความสำเร็จ โดยแสดงออกมาในรูปของเจตคติที่มีต่อตนเอง มีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเองรู้สึก ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กล้าคิดกล้าตัดสินใจโดยลำพัง เมื่อเกิดความผิดพลาดก็จะไม่เศร้าโศก เสียใจเป็นเวลานาน และไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ การที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นการเห็นคุณค่า ในตนเองนั้นเป็นกระบวนการตัดสินใจเห็นคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้านผลงาน ความสามารถ และลักษณะคุณลักษณะต่าง ๆ โดยนำเอาคุณสมบัติดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับ มาตรฐาน และ ค่านิยมส่วนบุคคล จากนั้นจึงตัดสินใจเห็นคุณค่าของตน การรับรู้ดังกล่าวอาจ เป็นไปโดยที่ บุคคลรู้ตัว หรือไม่รู้ตัวก็ได้ และจะแสดงให้บุคคลอื่นเห็นได้ด้วยลักษณะท่าทาง หรือการ แสดงออกทาง พฤติกรรมภายนอก การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ด้าน ความสำเร็จ หรือการ ทำสิ่งต่าง ๆ ได้บรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้ได้รับคำชมเชยจากครอบครัว เพื่อนฝูง หรือบุคคลอื่น นับเป็น การค่อย ๆ สะสม ความพึงพอใจไว้จนกลายเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในการมีคุณค่าของตนเอง หากทำได้สำเร็จ บุคคลจะเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง

ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองจะสามารถแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เป็น จิตอาสาได้มากกว่าผู้ที่ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจาก ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองนั้นจะมีเชื่อมั่นใน ความคิดว่าตนเองมีคุณค่า หรือมีประโยชน์สำหรับการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวม มีความสามารถที่จะ คิดแก้ปัญหา และความสามารถสามารถเลือกวิธีการตัดสินใจที่ถูกต้องในการเลือกที่จะปฏิบัติตน เพื่อผลประโยชน์ของส่วนร่วมมากกว่าส่วนตน

๒.๓.๒ การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

โรเซนเบิร์ก (๑๙๗๙) สร้างแบบวัดที่มี ๑๐ ข้อเป็นมาตราส่วนประเมินค่า ๔ ระดับ ตาม แบบวัดของคูเปอร์สมิท (Coopersmith) ที่ได้สร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าของตนเองโดย รูปแบบของ การรายงานตนเอง อีกแนวความคิดหนึ่งของการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นทฤษฎีของ คูเปอร์

^{๖๖} ยุทธการ โสเมือง, “ผลของการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก และเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น” ,วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๔), หน้า ๔.

^{๖๗} ดำรงศักดิ์ วิเชียรศิลป์, การศึกษาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.

สมิท (Coopersmith)^{๖๘} ที่ได้สร้างแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับผู้ใหญ่ และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกันอายุระหว่าง ๑๖ - ๓๔ ปี ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน ๒๒๖ คน และรายงานค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในของเครื่องมือไว้เท่ากับ ๐.๘๑ โดยณัฐนันท์ คงคาหลวง (๒๕๔๗) ได้มีการนำมาแปลเป็นภาษาไทยด้วยวิธี forward - backward translation โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักจิตวิทยาทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม แต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๕ พบว่า ทุกข้อผ่านการคัดเลือกโดย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ และรายงานค่า สัมประสิทธิ์ ความสอดคล้องภายในของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๖ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ ๒ ตัวเลือก จำนวน ๒๕ ข้อ ใช้สำหรับการประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ใหญ่ที่อายุตั้งแต่ ๑๖ ปี ขึ้นไป ประกอบด้วยข้อความทางบวกและทางลบ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ การเห็นคุณค่าใน ตนเองโดยทั่วไป การเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม การเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว และการ เห็นคุณค่าในตนเองด้านการทำงาน โดยพิมพิชา สุพัตกุล (๒๕๕๑) จึงได้นำแบบประเมินการเห็นคุณค่า ในตนเองสำหรับผู้ใหญ่ ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดย^{๖๙} ณัฐนันท์ คงคาหลวง (๒๕๔๗) ในการวิจัย เรื่องการเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้ เรื่องโรคเอดส์ และเหตุผลของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมการมี เพศสัมพันธ์ข้ามคั่น ได้มีการหาคุณภาพของแบบประเมินจากวัยรุ่นตอนปลายทั่วไป ที่ไม่มีพฤติกรรม การมีเพศสัมพันธ์ข้ามคั่น จำนวน ๔๐ คน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๑๗.๗๙ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ ๕.๗๐ การศึกษาของศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา (๒๕๔๙) ศึกษาเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเอง และ ความสัมพันธ์ระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวในสังคมของนิสิต คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง^{๗๐} ฉบับของ รัชนีย์ แก้วคำศรี ปี ๒๕๔๕ ที่แปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงจาก The Coopersmith Self-Esteem Inventory : CSEI (๑๙๘๔) และเมื่อนำไปหาค่าความเที่ยงทั้งฉบับ

^{๖๘} Coopersmith ๒๐๐๒, อ้างใน พิมพิชา สุพัตกุล, “การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และเหตุผลของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ข้ามคั่น”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), ถ่ายเอกสาร.

^{๖๙} พิมพิชา สุพัตกุล, “การเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และเหตุผลของวัยรุ่นตอนปลายที่มีพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ข้ามคั่น”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), ถ่ายเอกสาร

^{๗๐} ศิริวรรณ ทวีวัฒนปรีชา, “การเห็นคุณค่าในตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวในสังคมของนิสิต คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), ถ่ายเอกสาร.

เท่ากับ ๘๔.๗๔^{๗๑} แต่ในงานวิจัยของ สุปรียา เพ็งสกลิต (๒๕๕๐) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ระหว่างการใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยใช้แบบทดสอบการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้วย Five-Scale Test of Self-esteem for Children ฉบับภาษาไทย ซึ่งแปลโดย สุวรรณี พุทธิศรี และ ชัชวาล ศิลปะกิจ มีค่าความเชื่อถือเท่ากับ ๐.๘๕ แบ่งการทดสอบเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านภาพลักษณ์ ด้านครอบครัว และด้านทั่วไป^{๗๒} ส่วน ทศนีย์ ทิศสุกใส (๒๕๕๑) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ได้นำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง The Self-Esteem Inventory: Adult Form ๑๙๗๘ ซึ่งสร้างขึ้นโดย ไรย์เดน แพลและเรียบเรียงโดยชนิดา สุวรรณศรี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๗๔^{๗๓} และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ วิภาวี วงศ์อนันต์นนท์ (๒๕๕๒) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต ๑ ซึ่งได้พัฒนาจากแบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ ที่ดัดแปลงมาจาก Self-Esteem Inventories ของ Stanley Coopersmith ซึ่งนำไปใช้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะเป็นการรายงานตนเองโดยให้ผู้ตอบพิจารณาว่า เหมือนฉัน หรือไม่เหมือนฉัน ซึ่งแบ่งเป็น ๔ ด้าน ด้านที่ ๑ จำนวน ๒๖ ข้อ ส่วนด้านที่ ๒-๔ ด้านละ ๘ ข้อ รวมทั้งฉบับจำนวน ๕๐ ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๓๐^{๗๔} ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกนำแบบวัดของจุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (๒๕๔๙) มาปรับปรุงเพื่อให้ เข้ากับบริบทของการวิจัย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ ๑) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นมาจาก Self-Esteem Inventories ของ Stanley Coopersmith ซึ่งเป็นแบบวัดที่เป็นที่นิยมใช้ในงานวิจัยต่างๆ ๒) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กับนิสิตชั้นปีที่ ๑ -๓) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือ ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น ผ่าน การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .๘๓ โดยแบบวัด มีจำนวน ๓๓ ข้อ ลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า ๗

^{๗๑} รัชนีย์ แก้วคำศรี, ความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพันการเห็นคุณค่าในตนเองและกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), ถ่ายเอกสาร.

^{๗๒} สุปรียา เพ็งสกลิต, “การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ระหว่างการใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(จิตวิทยาคลินิกและชุมชน)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), ถ่ายเอกสาร.

^{๗๓} ชนิดา สุวรรณศรี, ๒๕๔๒, อ่างโน ทศนีย์ ทิศสุกใส, ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑); หน้า ๑๒๑-๑๒๔.

^{๗๔} วิภาวี วงศ์อนันต์นนท์, ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๒), ถ่ายเอกสาร.

ระดับ เป็นแบบที่มี ข้อความแล้วให้กลุ่มตัวอย่างรายงานระดับความเป็นจริงคือ มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด โดยผู้ที่ได้ค่าเฉลี่ย คะแนนมากกว่า เป็นผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าตลอดจนอิทธิพลของปัจจัยที่มีต่อคุณธรรมของกลุ่มวัยรุ่นในโรงพยาบาลชุมชน ๕ แห่ง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ การทำหน้าที่ของครอบครัว ด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเองด้านความรู้สึกว่าตนมี คุณค่าดี การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารจากโรงเรียน การทำหน้าที่ของครอบครัว ด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของและบริการจาก โรงพยาบาลมีอิทธิพลต่อคุณธรรม สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีคุณธรรม และการมีพฤติกรรมที่ แสดงความเป็นจิตอาสาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และสามารถอธิบายได้ร้อยละ ๗๑.๑ และตัวแปรที่พยากรณ์คุณธรรมและพฤติกรรมจิตอาสาได้ดีที่สุด คือ การเห็นคุณค่าในตนเองด้าน ความรู้สึกว่าตนมีความสามารถ

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสากับพฤติกรรมจิตอาสา

๒.๔.๑ ความหมายของแรงจูงใจอาสา

แรงจูงใจ(Motive) เป็นคำที่ได้ความหมายมาจากคำภาษาละตินที่ว่า movere ซึ่ง หมายถึง "เคลื่อนไหว (move)" ดังนั้น คำว่าแรงจูงใจจึงมีความหมายไว้มากหลาย แต่พอสรุปได้ว่า มีคุณลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่

๑) เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลที่ทำให้เกิดปฏิกิริยา ตอบสนอง

๒) เป็นสิ่งที่ไม่เห็นได้โดยตรงแต่อาจอนุมานเอาจากการตอบสนอง

๓) บุคคลที่มีแรงจูงใจ เหมือนกันอาจแสดงพฤติกรรมต่างกันในขณะที่บุคคลที่มีแรงจูงใจต่างกันอาจแสดงพฤติกรรม เหมือนกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความแตกต่างต่อการรับมือของแต่ละบุคคล

วอลเตอร์ (Walters) ให้ความหมายว่า บางสิ่งบางอย่างที่อยู่ ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำ เคลื่อนไหวหรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือแรงจูงใจเป็นเหตุผล ของการกระทำ^{๗๕}

ลาวดอน และบิตต้า (Loundon; & Bita) ให้ความหมายไว้ว่า สภาวะที่อยู่ภายในตัวที่เป็นพลัง ทำให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหว ไปในทิศทางที่มีเป้าหมาย ที่ได้เลือกไว้แล้ว ซึ่งมักจะเป็นเป้าหมายที่มีอยู่ณภาวะสิ่งแวดล้อม^{๗๖}

^{๗๕} Walters, J.A, Cooperate morality as an organizational phenomenon, Organizational Dynamics, 6(1): 3-19, 1978), p.218.

^{๗๖} Loudon, D, and Della Bitta, A., Consumer Behavior: Concepts and Applications, 3rd ed, (McGraw-Hill International, Singapore, 1988), p.368.

ตอมแจน (Domjan) อธิบาย ว่าแรงจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำหรือกิจกรรมของบุคคลโดยบุคคลจงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ^{๗๗}

ลักขณา สรวิวัฒน์ ได้กล่าวถึงความหมายของแรงจูงใจ คือ พฤติกรรมที่ ถูกกระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละบุคคลเพื่อสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะสะสมประสงค์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้น ๆ ได้^{๗๘}

อุบลรัตน์ เฟ็งสถิต กล่าวว่า เป็น สภาวะที่เกิดความไม่สมดุลขึ้นภายในร่างกาย ภาวะดังกล่าวอาจจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมี พฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางให้ได้ แรงจูงใจชนิดนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเห็นได้โดยตรง แต่อนุมานได้จากพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมา ลักษณะดังกล่าวนี้นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายที่รวมไปถึงความปรารถนาหรือความต้องการของแต่ละบุคคลที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้^{๗๙}

เต็มศักดิ์ คทวณิช ได้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจ (Motivation) หมายถึงกระบวนการของการใช้ปัจจัยทั้งหลายที่จะทำให้บุคคลเกิดความต้องการเพื่อสร้างแรงขับและแรงจูงใจไปกระตุ้นร่างกายให้แสดงพฤติกรรมตามจุดหมายที่วางไว้ โดยปัจจัยดังกล่าวนี้จะเป็นสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งเร้าภายใน หรือทั้งสองประการก็ได้^{๘๐}

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้นิยามของแรงจูงใจอาสาไว้ว่า เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวของบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลต้องกระทำ หรือเคลื่อนไหวหรือมีพฤติกรรมในลักษณะที่มีเป้าหมายโดยแรงจูงใจ อาสาเป็นกลุ่มของสาเหตุที่ทำให้อาสาสมัครมีแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมจิตอาสาโดยปัจจัย ดังกล่าวนั้นอาจจะเป็นสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งเร้าภายในหรือทั้งสองประการก็ได้

๒.๔.๒ การวัดแรงจูงใจอาสา

จากการศึกษาข้อมูลจะพบว่า มีนักวิชาการหลายท่าน ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจอาสา และมีการประเมินด้วยแบบวัดชนิดต่าง ๆ เช่น พรฤดี จิรวงศ์ (๒๕๕๓) ศึกษา แรงจูงใจและการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัคร สาธารณสุข (อสม.) :กรณีศึกษาเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ใช้แบบสอบถาม เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร

^{๗๗} Dormjan, M.; & Purdy. J. E., Teaching about animal research in psychology, American Psychologist 51:979-980, 1996, p.199.

^{๗๘} ลักขณา สรวิวัฒน์, สุขวิทยาจิตและการปรับตัว, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๗๔.

^{๗๙} อุบลรัตน์ เฟ็งสถิต, การอบรมเลี้ยงดู การบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการพึ่งตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), ถ้อยเอกสาร.

^{๘๐} เต็มศักดิ์ คทวณิช, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๙.

สาธารณสุข เป็นคำถามแบบปลายปิด มี ๓ ตัวเลือก โดยแบ่งเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการเพื่อการคงอยู่ ด้านความต้องการความสัมพันธ์ และด้าน ความต้องการความงอกงาม^{๔๑}

วัลลภ นาเมืองรักษ์ (๒๕๕๓) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษา จิตสาธารณะในการทำงาน อาสาสมัครของบุคลากรในคณะกรรมการสภาพัฒนาสังคมภาคประชาชน กรุงเทพมหานคร โดยใช้เครื่องมือสอบถามจิตสาธารณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือโดยการให้ความรู้ แรงงาน ทรัพย์สิน ด้านการแสดงความปรารถนาดีด้วยการพูด การกระทำการให้กำลังใจ และแสดงความเห็นใจต่อสมาชิกใน ชุมชน และด้านการตั้งใจทำงานเพื่อสังคม รวมไปถึง ศุภชัย ศิริไพบุลย์ (๒๕๕๓) ศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งแบ่งข้อคำถามออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ ต้นทุนการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และความสัมพันธ์ระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขกับอาสาสมัครสาธารณสุข ด้านผลประโยชน์ ด้านสภาพแวดล้อมและลักษณะในการปฏิบัติงาน และด้านความมั่นคงของงาน โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๖ และอนุเจริญ วงศ์ระยับ (๒๕๕๒) ศึกษาเรื่องการ รับรู้สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและลักษณะส่วนบุคคลที่เอื้อต่อการเป็นอาสาสมัครอย่างยั่งยืน ในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ใช้แบบการวัดแรงจูงใจอาสาซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดของเคลรีและ คณะ (Clary; et al. ๑๙๙๘) จำนวน ๓๐ ข้อแต่ได้ตัดข้อความไป ๑ ข้อเนื่องจากข้อความดังกล่าวเมื่อสื่อ ความหมายเป็นภาษาไทยแล้วค่อนข้างจะซับซ้อนมาก จึงเหลือข้อความจำนวน ๒๙ ข้อ โดยมีค่าชี้แจง ในการทำแบบวัดว่า ให้ระบุระดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุจูงใจให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมกับ ชมรมอาสาสมัครโดยมาตราประเมินค่าแบบ ๒ ขั้ว ๖ ขั้วด้านซ้ายคือไม่สำคัญเลย และ ขั้วด้านขวาสำคัญที่สุด ข้อความ (สาเหตุจูงใจ) เป็นประโยคบอกเล่า หน้าข้อความเป็นช่องว่างให้เติมระดับความสำคัญ ของแรงจูงใจ แต่ละข้อ ๑ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดของอนุเจริญ วงศ์ระยับ (๒๕๕๒) ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ ๑) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นตามแนวคิดการประเมินแรงจูงใจอาสา เช่นเดียวกับแนวคิด ที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินแรงจูงใจอาสาที่มีต่อพฤติกรรมจิตอาสา ๒) บริบทของการศึกษาเป็นบริบทที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ กลุ่มนิสิตนักศึกษา ๓) เป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือสูง ทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น คือผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญและมีค่าความเชื่อมั่น ของส่วนประกอบแรงจูงใจอาสาทั้ง ๖ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ถึงค่อนข้างสูง โดยมีค่าความเชื่อมั่น รายด้านเท่ากับ ๖๕๘, ๗๙๗, ๗๙๐, ๘๑๒, ๗๒๓, ๖๐๘ ตามลำดับโดยมีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่าแบบ ๒ ขั้ว ๖ ขั้วด้านซ้ายคือไม่สำคัญเลย

^{๔๑} พรฤดี จิวสวัสดิ์, “แรงจูงใจและการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓), ถ่ายเอกสาร.

และชั่วด้านขวา คือ สำคัญที่สุด โดยในการวัดแรงงูใจอาสา ใน งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งแรงงูใจอาสา ออกเป็น ๖ ด้าน ตามแนวคิดของเคล และคณะ

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการมีตัวแบบด้านจิตอาสา กับพฤติกรรมจิตอาสา

๒.๕.๑ ความหมายของการมีตัวแบบด้านจิตอาสา

มีนักวิจัยได้ให้ความหมายของการมีตัวแบบไว้อย่างหลากหลาย ในที่นี้ผู้วิจัยจึงได้สรุป คุณลักษณะร่วมกันของความหมายของการมีตัวแบบ ได้แก่ ๑. เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งกระทำแล้ว ส่งผลให้ผู้อื่นกระทำตาม ๒. การที่บุคคลทำตามตัวแบบนั้นจะเกิดจากการที่บุคคลจดจำพฤติกรรมไว้ แล้วไปปรับเข้ากับความรู้เดิมและแสดงพฤติกรรมออกมา ๓. ตัวแบบอาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่ก็ได้ ยกตัวอย่างผู้ที่ได้ให้ความหมายไว้

แบนดورا (Bandura) ได้ให้ความหมายของคำว่า ตัวแบบไว้ ว่า ตัวแบบ หมายถึงการเสนอ ตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดี สามารถใช้เป็น แบบอย่างของการกระทำให้แก่ผู้สังเกตได้

นางลักษณ์ รุ่งนภา กล่าวถึง พฤติกรรม ตัวแบบหรือแม่แบบไว้ว่า เป็นพฤติกรรมที่บุคคล หนึ่งกระทำแล้วส่งผลให้บุคคลอื่นนำไปเป็นแนวทาง การกระทำ และใช้สติปัญญาเก็บจำไว้ จากนั้นจึง ประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและ กำหนดเป็นการคาดหวังพร้อมกับแสดงพฤติกรรม ตามความคาดหวังของตนเอง^{๔๒}

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ กล่าวว่า แบบอย่าง คือ สิ่งที่เป็นแบบอย่าง ที่ถือเป็นบรรทัดฐาน หรือเป็นแบบตัวอย่างที่ นำมาให้เห็นเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและเป็นตัวอย่างในการ เลียนแบบ ตัวแบบมีหลาย ลักษณะเช่น ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์และตัวแบบที่มีชีวิต^{๔๓}

^{๔๒} นางลักษณ์ รุ่งนภา, การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ๒๕๕๑, หน้า ๑๐.

^{๔๓} ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการแนะแนวและ จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๖), หน้า ๕๒.

ธิดา สุวรรณสาครกุล กล่าวว่า บุคคล ที่มีชีวิตอยู่ หรือไม่มีชีวิตอยู่จริง ผู้ซึ่งจุดประกายให้วัยรุ่นเลียนแบบหรือเป็นแรงบันดาลใจ ซึ่งก็คือบุคคล ที่วัยรุ่นปรารถนาจะเป็นเหมือนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง^{๔๔}

จากการประมวลเอกสาร ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของ ตัวแบบว่าหมายถึง สิ่งที่เป็นแบบอย่างเป็นบรรทัดฐาน หรือจุดประกายให้ผู้อื่นปฏิบัติตามแนวทางการกระทำ และใช้สติปัญญาเก็บ จำไว้ จากนั้นจึงประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม และกำหนดเป็นการคาดหวังพร้อม กับแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของตนเอง และความหมายของการมีตัวแบบด้านจิตอาสาในงานวิจัยนี้ว่า หมายถึง การที่บุคคลเคยเห็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมจิตอาสาจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ครอบครัว เพื่อน ฯลฯ แล้วนำมาใช้เป็นพฤติกรรมตัวแบบ หรือแม่แบบ หรือใช้เป็นแนวทางการกระทำ โดยใช้สติปัญญาเก็บจำไว้ จากนั้นจึงประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิมและกำหนดเป็นการคาดหวังพร้อมกับแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของตนเอง

การมีตัวแบบนั้นเป็นลักษณะของพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่บุคคลสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ครู ผู้ปกครอง หรือเพื่อนๆ เมื่อเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับการเสริมแรงก็จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้น ในขณะเดียวกัน ถ้าตัวแบบแสดงพฤติกรรมบางอย่างแล้วได้รับการลงโทษ บุคคลจะไม่เลียนแบบพฤติกรรมนั้น หลักการเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบนี้ ได้นำมาใช้กันอย่างมากมายในสังคม ดังจะเห็นได้จากในรายการโทรทัศน์ที่มีการจัดรายการ เราไม่ทำผิดกฎจราจร ตาวิเศษ การป้องกันเอดส์ การเลิกสูบบุหรี่ เป็นต้น

แบนดูรา (Bandura) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้ โดยการสังเกต หรือ การเลียนแบบ (Observational Learning หรือ Modeling) นอกจากนี้ แบนดูราได้สรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์อาจจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ^{๔๕}

- ๑) พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้
- ๒) พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ
- ๓) พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำเพราะไม่เคยเรียนรู้จริง ๆ

^{๔๔} ธิดา สุวรรณสาครกุล, “การศึกษาคุณลักษณะของตัวแบบในการอ่านที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยาพัฒนาการ) , (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๔.

^{๔๕} Bandura ๑๙๗๕, อ้างใน สรียอร์ วิชชาวุธ, จิตวิทยาการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๙๑.

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมจิตอาสา

๒.๖.๑ ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิจัยรวมถึงนักวิชาการจำนวนมากที่ได้ศึกษาและให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมเอาไว้ที่น่าสนใจ โดยมีคุณลักษณะร่วมกัน ได้แก่ ๑) เป็นการที่บุคคลได้รับความรัก ความอบอุ่น การตอบสนอง ฯลฯ จากสังคมของตน ๒) การสนับสนุน อาจจะเป็นทางด้านจิตใจ วัตถุสิ่งของ หรือข้อมูลข่าวสารก็ได้

โทอิส (Thaits) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคมนั้น หมายถึง ระดับ ความต้องการพื้นฐานที่จะได้รับการตอบสนอง โดยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ความต้องการพื้นฐานทางสังคม ซึ่งโทอิสเองได้ ระบุสิ่งที่สนับสนุนโดยสามารถพิจารณาได้เป็น ๓ ด้าน คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ และสังคม ได้แก่ ความต้องการความรัก การยอมรับการยกย่อง การเห็นคุณค่า การเป็นเจ้าของ ความมีชื่อเสียง และ ความปลอดภัย การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ เช่น การช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สามารถเติมเต็มในการทำงาน หรือหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สำเร็จ และ สุดท้ายคือ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่นการให้คำแนะนำ ข้อมูลป้อนกลับ หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน^{๘๖}

วันทนี วาสิกะสิน และคณะ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลในสังคมได้รับความ รัก ความเอาใจใส่ เห็นคุณค่า ได้รับการยกย่อง มีความผูกพันซึ่งกัน และกัน มีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมใน สังคมเดียวกัน มีการให้ความช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำแนะนำ การให้สิ่งของ การประเมินเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น การให้เวลา ให้ความคิดเห็น และการให้ข้อมูลข่าวสาร^{๘๗}

ศุภวิชญ์ จันทิพย์วงศ์ ได้ให้ความหมายว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคล ได้รับการ ส่งเสริมช่วยเหลือ สร้างเสริม และพัฒนาจากบุคคลหรือ เครือข่ายทางสังคม โดยการให้ คำแนะนำ การเอาใจใส่ เป็นตัวอย่างที่ดี ยกย่องให้กำลังใจ เพื่อเกิดพฤติกรรมอันเป็นเป้าหมายเฉพาะ^{๘๘}

โดยสรุปแล้ว การสนับสนุนทางสังคมโดยทั่วไปจะหมายถึง ความต้องการพื้นฐานที่จะ ได้รับการตอบสนอง โดยการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม โดยการที่บุคคลได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ยกย่องนับถือ และเห็นคุณค่า มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพัน ซึ่งกันและ

^{๘๖}Thaits ๑๙๘๒, อ้างใน สรียอร์ วิชาวุธ, จิตวิทยาการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๖.

^{๘๗}วันทนี วาสิกะสิน และคณะ, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๙๙.

^{๘๘}ศุภวิชญ์ จันทิพย์วงศ์, “พฤติกรรมการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ ในสถานศึกษาอำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๖๒.

กัน ได้รับการส่งเสริม การช่วยเหลือในด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ให้คำแนะนำที่สามารถ นำไปใช้แก้ปัญหา และให้วัตถุประสงค์ของ เงิน และเวลา ซึ่งตอบสนองความต้องการหนึ่ง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดพฤติกรรมอันเป็นเป้าหมายเฉพาะ

ในขณะที่การสนับสนุนทางสังคมต่อการมีพฤติกรรมจิตอาสา นั้นจะมีลักษณะคล้ายคลึง กับ การสนับสนุนทางสังคมโดยทั่วไป แต่จะผลของการสนับสนุนที่ได้นั้นคือ การเกิดพฤติกรรมเป้าหมาย อันมุ่งหวังให้ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนเกิดความต้องการที่จะมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตอันเป็นสาธารณะ หรือกระทำการใด ๆ อันมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งอาจจะรวมเรียกได้ว่าการมีพฤติกรรมจิตอาสา

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา ทองทั่ว และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนของนักศึกษาและชุมชนรอบมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” ระยะที่ ๑ ผลการดำเนินการสรุปได้ดังนี้

๑) การเกิดกลไกเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงานโครงการที่มาจากภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลไกการประสานงานภายในโครงการ กลไกการประเมินภายใน กลไกกลาง กลไกระดับพื้นที่ และกลไกการสื่อสารสาธารณะ โดยกลไกแต่ละประเภทจะมีการทำงานเชื่อมโยงและประสานกัน ซึ่งกลไกที่เกิดขึ้นมาจาก ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก เป็นผู้ที่มีจิตอาสาและมีความต้องการแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุ ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน นักวิชาการ นักศึกษาและชาวบ้าน รวมทั้งสื่อมวลชนบางคน ขณะที่ส่วนที่สอง เป็นตัวแทนของหน่วยงานที่มีภาระงานที่เกี่ยวข้องด้านอุบัติเหตุทั้งในระดับพื้นที่และจังหวัด พบว่ากลไกทั้งสองส่วนนี้ต่างเอื้อประโยชน์และเติมเต็มซึ่งกันและกันอันเนื่องมาจากกระบวนการดำเนินงานโครงการได้ทำให้ทั้งสองส่วนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ดังนั้น จึงถือว่าการก่อเกิดของกลไกข้างต้นเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมในการทำงานสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนของจังหวัดอุบลราชธานีของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างและหลากหลายซึ่งจะส่งผลถึงการดำเนินงานในระยะที่ ๒ ต่อไป

๒) ได้เกิดโครงการย่อย จำนวน ๔ โครงการ ประกอบด้วย

๒.๑ โครงการวิจัย “กระบวนการจัดการความปลอดภัยทางถนนของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่ต้องการสร้างวินัยจราจรแก่นักศึกษาผ่านกระบวนการสร้างจิตสำนึก การจัดการเรียน การสอน กิจกรรมเสริม การแก้ไขจุดเสี่ยงและการออกกฎระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งมีอาจารย์จักรเศ อธิรัตน์ อาจารย์จากคณะศิลปศาสตร์ เป็นหัวหน้าทีมวิจัย

๒.๒ โครงการรูปแบบมาตรการการสร้างความปลอดภัยบนท้องถนนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน นักศึกษา อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นโครงการที่เน้นการใช้มาตรการทางสังคมควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยบนถนนสาย ๒๔ ช่วงระหว่างสี่แยกตลาดเจริญศรี ถึงเทศบาลตำบลเมืองศรีไค ซึ่งมีอาจารย์ พ.ต.ท.กิตติวัฒน์ ฉัตรศรีโพธิ์ อาจารย์จากคณะนิติศาสตร์เป็นหัวหน้าทีม

๒.๓ โครงการ พัฒนาสื่อสังคม สื่อสาธารณะ เพื่อการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทาง เป็นโครงการที่ต้องการสร้างนักสื่อสารชุมชนเพื่อนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ด้านอุบัติเหตุแก่คนในชุมชน ผ่านกิจกรรมการเพิ่มทักษะการผลิตสื่อ การสร้างเครือข่ายสื่อมวลชน การนำเสนอผู้ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุในชุมชนสู่สาธารณะในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดรายงานวิทยุ สกู๊ปข่าว เครือข่ายสังคมออนไลน์ และเวทีสาธารณะ ซึ่งโครงการนี้มีนายพรินทร์ ยืนยาว ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานด้านสื่อ เป็นหัวหน้าโครงการ

๒.๔ โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อร่วมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน เป็นโครงการที่ต้องการแก้ไขปัญหาลาดเลาะโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและ อบต. ผ่านกิจกรรมการสำรวจจุดเสี่ยง การวิเคราะห์จุดเสี่ยง การปฏิบัติการแก้ไขจุดเสี่ยง การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการเชื่อมโยงการทำงานกับ อบต. ซึ่งโครงการนี้มีนักพัฒนาจากมูลนิธิประชาสังคม จังหวัดอุบลราชธานีเป็นหัวหน้าโครงการ

๓) เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนโดยการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม อาทิเช่น หมวกนิรภัย ป้ายไว้นิล เป็นต้น

๒.๘ ข้อมูลพื้นที่

๒.๘.๑ ประวัติความเป็นมา

อำเภอแม่สรวยจัดตั้งขึ้นเป็นอำเภอมาตั้งแต่ ร.ศ.๑๑๙ (พ.ศ.๒๔๔๔) มีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพายัพ ภาคเหนือ และอยู่ในบริเวณเมืองเชียงใหม่ ตำนานกล่าวว่า ชื่อของอำเภอมาจากชื่อของแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านและตำบลที่ตั้งของอำเภอ เดิมที่เรียกว่า “แม่ช่วย” ซึ่ง “ช่วย” เป็นภาษาพื้นเมือง หมายถึง “ล้าง” ต่อมาเรียกชื่อเป็น “แม่สรวย” เดิมที่ว่าการอำเภอแม่สรวย อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของดอยจอมแจ้ง ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดพระธาตุจอมแจ้งในเขตตำบลแม่สรวย ซึ่งมีแม่น้ำแม่สรวยไหลผ่านหน้าว่าการอำเภอและได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไป อยู่บริเวณหน้าวัดแม่พริก ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๔๗ ได้มีหลวงดำรงฯ นายแขวงในขณะนั้นเห็นว่าที่ตั้งของที่ว่าการอำเภออยู่ในทำเลที่ไม่เหมาะสม และไม่สะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อราชการประกอบกับในฤดูแล้งน้ำในลำห้วยแม่พริกแห้งขอดไม่พอใช้สอยในการเกษตร และการบริโภคจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอจากตำบลแม่พริก มาอยู่ที่บ้านแม่สรวย ตำบลแม่สรวย ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งที่ว่าการอำเภอแม่สรวยในปัจจุบัน

เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๕๔ โดยมีประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้รวมเมือง เชียงแสน เมืองฝาง อำเภอเวียงป่าเป้า เมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่สรวย เมืองเชียงคำ เมืองเทิง เมืองเชียงของ ตั้งเป็นเมืองจัตวา เรียกว่า “เมืองเชียงราย” อยู่ในมณฑลพายัพ และจัดแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๖ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ แม่สรวยจึงมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของ จังหวัดเชียงราย ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

๒.๘.๒ ที่ตั้ง

อำเภอแม่สรวยตั้งอยู่ถนนเชียงราย-เชียงใหม่ ในบริเวณตำบลแม่สรวย ซึ่งอยู่ห่างจังหวัดเชียงรายไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ ๕๐ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และป่าไม้ มีที่ราบระหว่างภูเขา อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ ๔๓๗ เมตร

๒.๘.๓ อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอแม่ลาว และอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอไชยปราการ และอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

๒.๘.๔ สภาพภูมิประเทศ

- อำเภอแม่สรวยมีพื้นที่ทั้งหมด ๘๙๒,๘๘๒ ไร่
- พื้นที่ราบ ๘๙,๓๓๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๕ ของพื้นที่ทั้งหมด
- ภูเขา ๗๙๙,๒๑๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๙๙ ของพื้นที่ทั้งหมด
- พื้นน้ำ ๔,๓๓๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๖ ของพื้นที่ทั้งหมด

๒.๘.๕ สภาพภูมิอากาศ

อำเภอแม่สรวยได้รับอิทธิพลจากลมทะเลน้อยมาก เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา และป่าไม้ จึงทำให้อุณหภูมิและฤดูกาลแตกต่างกันมาก ดังนี้

๑) ฤดูหนาว

ฤดูหนาวของอำเภอแม่สรวย เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ เมื่อลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดเข้าสู่ประเทศไทย หรือมีบริเวณความกดอากาศสูง หรือมีอากาศเย็นจากประเทศจีน แผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยรวมระยะเวลานานประมาณ ๔ เดือน เป็นระยะเวลาเปลี่ยนฤดูกาลจากฤดูฝนเข้าสู่ฤดูหนาว อากาศสูงกำลังแรงจากประเทศจีนจะแผ่มาปกคลุมประเทศไทยเป็นระยะ ๆ ทำให้บริเวณอำเภอแม่สรวยมีอากาศหนาวจัด โดยเฉพาะบริเวณเทือกเขา ในเดือนกุมภาพันธ์ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดปกคลุมประเทศไทยมีกำลังอ่อนลงเป็นลำดับทำให้บริเวณอำเภอแม่สรวยมีอุณหภูมิสูงขึ้น และมีอากาศร้อนในตอนบ่าย ซึ่งเป็นการสิ้นสุดฤดูหนาวในช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ และเริ่มเข้าสู่ฤดูร้อนต่อไปแต่ยังมีอากาศหนาวเย็นในตอนเช้าต่อไปในระยะหนึ่ง

๒) ฤดูร้อน

ฤดูร้อนของอำเภอแม่สรวยเริ่มระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมอุณหภูมิสูง สุดในตอนบ่ายจะเริ่มขึ้นเกิน ๓๕.๐ องศาเซลเซียส แต่ในช่วงเช้าจะยังคงมีอากาศหนาวเย็นจนถึงประมาณเดือนมีนาคมลมที่พัดจาก ประเทศไทยเปลี่ยนจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นลมฝ่ายตะวันออก และลมฝ่ายใต้มากขึ้นโดยมีลมจากทะเลจีนใต้และอ่าวไทยพัดเข้าสู่ประเทศไทยใน ทางทิศใต้ และ ตะวันออก ประกอบกับจะมีหย่อมความกดอากาศต่ำ เนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน

ในช่วงฤดูร้อนทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าว และแห้งแล้งทั่วไป และอาจเกิดพายุฤดูร้อนขึ้นได้ในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนมีนาคมจนถึงเดือนเมษายน

๓) ฤดูฝน

ฤดูฝนของอำเภอแม่สรวย เริ่มระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทยและร่องความกดอากาศต่ำเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณประเทศไทย และจะไปสิ้นสุดประมาณกลางเดือนตุลาคม เป็นระยะเวลาประมาณ ๕ เดือน จะมีฝนตกชุกในเดือน สิงหาคมและกันยายน ตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมเป็นต้นไป ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะอ่อนกำลัง และจะเปลี่ยนเป็นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือฝนบริเวณประเทศไทยตอนบนจะลดน้อยลงเป็นลำดับ

๒.๘.๖ การปกครอง

แบ่งการปกครองเป็น ๗ ตำบล ๑๒๕ หมู่บ้าน

เทศบาลตำบล ๒ แห่ง คือ

- ๑) เทศบาลตำบลแม่สรวย จำนวน ๒ หมู่บ้าน
- ๒) เทศบาลตำบลเจดีย์หลวง จำนวน ๗ หมู่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบล ๗ แห่ง คือ

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สรวย จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน
- ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พริก จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน
- ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลศรีถ้อย จำนวน ๑๒ หมู่บ้าน
- ๔) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ จำนวน ๒๗ หมู่บ้าน
- ๕) องค์การบริหารส่วนตำบลลาวี จำนวน ๒๕ หมู่บ้าน
- ๖) องค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์หลวง จำนวน ๔ หมู่บ้าน
- ๗) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดด จำนวน ๒๒ หมู่บ้าน

๒.๘.๗ ประชากร

ประชากร ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๖ รวมทั้งสิ้น ๗๘,๘๙๐ คน เป็นชาย ๔๐,๓๒๒ คน หญิง ๓๘,๕๖๘ คน สำหรับตำบลที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ ตำบลลาวีมีจำนวน ๒๑,๒๐๙ คน ชนเผ่าต่าง ๆ ในพื้นที่อำเภอแม่สรวย ได้แก่ ๑) อีเก้อ (อาข่า) ๒) มูเซอ (ลาหู่) ๓) ลีซอ (ลีซุ) ๔) จีนฮ่อ ๕) กะเหรี่ยง ๖) ไทยพื้นราบ ๗) ไทยใหญ่ ๘) ไทยลื้อ จากสภาพดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของประชากรในอำเภอแม่สรวย มีความหลากหลายและแตกต่างกันเป็นอันมาก

๒.๘.๘ ข้อมูลการเลือกตั้ง

๑) จำนวน เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเชียงรายเขต ๓ ร่วมกับ อำเภอเวียงป่าเป้า และตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน

๒) จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ๒ เขต ๆ ละ ๑ คน

เขตเลือกตั้งที่ ๑ ตำบลแม่สรวย ตำบลลาวี ตำบลแม่พริก

เขตเลือกตั้งที่ ๒ ตำบลป่าแดด ตำบลศรีถ้อย ตำบลเจดีย์หลวง ตำบลท่าก้อ

๓) จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๓๘,๗๖๕ คน (ข้อมูลการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๗)

๒.๘.๑๐ สภาพสังคม

สถิติอาชญากรรมยาเสพติด

- ๑) อาชญากรรมเฉลี่ยเดือนละ ๑ - ๒ คดี
- ๒) คดียาเสพติดเฉลี่ยเดือนละ ๑๕ - ๒๐ คดี
- ๓) คดีเกี่ยวกับการจราจรเฉลี่ยเดือนละ ๕ คดี
- ๔) คดีอื่น ๆ เฉลี่ยเดือนละ ๕ - ๑๐ คดี

๒.๘.๑๑ สภาพเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของอำเภอแม่สรวย จะขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรกรรม ทำไร่นา ทำสวนพืชที่ปลูก เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ข้าวโพด มะเขือเทศ ขิง กะหล่ำปลี ชา กาแฟ ผลไม้เมืองหนาว ไม้ดอก ไม้ประดับ ยาสูบ เป็นต้น ส่วนการเลี้ยงสัตว์มีเล็กน้อย เช่น เป็ด ไก่ สุกร โค กระบือ เป็นต้น รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๘.๑๒ ข้อมูลการศึกษา

ข้อมูลสถานศึกษา

- ๑) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๕๔ โรงเรียน
 - ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ จำนวน ๒ โรงเรียน
 - ระดับอนุบาล ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๑๑ โรงเรียน
 - ระดับประถมศึกษา ๑ - ๖ จำนวน ๔๑ โรงเรียน
 - โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล ๑ - ๓ จำนวน ๑ โรงเรียน
 - โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล - มัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๑ โรงเรียน

๓) ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน ๒๗ แห่ง

๔) โรงเรียนสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โรงเรียน ตชด.ดอยล้าน เปิดสอนระดับ อนุบาล

- ประถมศึกษา ๖

๒.๘.๑๓ ข้อมูลการสาธารณสุข

- ๑) โรงพยาบาลขนาด ๓๐ เตียง ๑ แห่ง
- ๒) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ๑ แห่ง
- ๓) สถานีอนามัยประจำตำบลและหมู่บ้าน ๑๑ แห่ง
- ๔) หน่วยควบคุมโรคหน้าโดยแมลง ๑ แห่ง
- ๕) โรงกรองน้ำประปาเทศบาลแม่สรวย ๑ แห่ง

๒.๘.๑๔ ข้อมูลด้านศาสนา

ราษฎรส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ นิกายหินยาน และนอกจากนั้นยังนับถือศาสนาคริสต์ และอื่น ๆ บ้างเล็กน้อย โดยแบ่งแยกตามศาสนสถาน ได้ดังนี้

ศาสนาพุทธ

จำนวนวัด มีทั้งหมด ๔๙ แห่ง

วิสุงคามสีมา ๑๙ แห่ง

ที่พักสงฆ์ ๒๐ แห่ง

จำนวนพระสงฆ์ ๖๔ รูป

จำนวนสามเณร ๑๑๕ รูป

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๑) ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดเจติยหลวง

๒) ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดทุ่งฟ้าผ่า

ศาสนาคริสต์

โบสถ์ ๒๐ แห่ง ผู้นำคริสตศาสนิกประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน

ศาสนาอิสลาม

มัสยิด ๑ แห่ง (หมู่ที่ ๑ บ้านวาวี ต.วาวี) ผู้นำอิสลามประมาณ ๓๐๐ คน

๒.๘.๑๕ แหล่งท่องเที่ยว

อำเภอแม่สรวยเป็นอำเภอที่เป็นทางผ่านระหว่างถนนสายหลักเชียงราย-เชียงใหม่ ที่ตั้งของอำเภอแม่สรวยมีสภาพภูมิประเทศที่สวยงาม มีสภาพแวดล้อมและธรรมชาติเป็นป่าเขา ต้นน้ำลำธาร เหมาะสมกับการส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยว มีสภาพภูมิอากาศที่ เย็นสบายเกือบตลอดทั้งปี จึงมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ สวยงามหลายแห่ง เช่น น้ำตกห้วยหาร น้ำตกห้วยหก ตำบลศรีถ้อย น้ำตกตาดหลวง ตำบลป่าแดด น้ำตกห้วยน้ำอุ่น น้ำตกผาแดงหลวง ตำบลวาวี ถ้าแม่สรวย ตำบลแม่สรวย ยอดดอยช้างซึ่งเป็นสถานที่ชมทัศนียภาพของเมืองเชียงราย รวมทั้งหมู่บ้านพื้นเมืองและหมู่บ้านชาวเขา ที่ควรค่าแก่การท่องเที่ยวเยี่ยมชม ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตพื้นบ้าน กลุ่มคนเผ่าคนแก่ ตำบลป่าแดด วิถีชีวิตหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จำนวน ๓๖ หมู่บ้าน ๑๑๔ หย่อมบ้าน ซึ่งมีผลผลิตและกิจกรรมเด่นๆหลากหลาย และมีสวนเกษตรที่น่าสนใจเข้าเยี่ยมชมได้แก่

ตำบลท่าก้อ มีไร่่ม่อนดินแดง ไร่แม่ข้าวเมา โครงการหลวงห้วยน้ำซุ่น

ตำบลป่าแดด มีโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ตามพระราชดำริ

ตำบลวาวี มีสถานี่ทดลองเกษตรที่สูงวาวี(ดอยช้าง) สวนส้มดอยเงิน และสวนชาวาวี

ตำบลศรีถ้อย มีสวนส้มต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีข้าวโพดหวานขายริมทางสำหรับคนเดินทางผ่าน เส้นทางสาย เชียงราย – เชียงใหม่ บ้านตีนดอย ตำบลแม่สรวยซึ่งถือเป็นเสน่ห์และศักยภาพทางธรรมชาติของอำเภอแม่สรวย โดยทางอำเภอได้กำหนดทิศทางการพัฒนาหรือวิสัยทัศน์การพัฒนาให้อำเภอแม่สรวยเป็นแดนดินถิ่นเกษตรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่

๑) ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ตั้งอยู่บนทางหลวงสายเชียงราย-เชียงใหม่ กิโลเมตรที่ ๑๒๙ - ๑๓๐ ห่างจากเชียงราย ๕๒ กิโลเมตรเนื้อที่ ๖๙ ไร่ สันนิษฐานว่า เมื่อปีมะโรง พ.ศ. ๒๑๔๗ วันพฤหัสบดี เดือนยี่ แรม ๖ ค่ำ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับสมเด็จพระเอกาทศรถ เสด็จยกกองทัพออกจากกรุงศรีอยุธยา จะไปตีเมืองอังวะ แล้วได้เสด็จตั้งค่ายพักบริเวณที่ตั้งศาลาปัจจุบัน และจากข้อสันนิษฐานตามประวัติศาสตร์ดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๑๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จประกอบพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ณ ที่ตั้งศาลาปัจจุบัน ในบริเวณด้านหน้าทางเข้าศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทางอำเภอแม่สรวยได้จัดสร้าง “ลานคำอำเภอแม่สรวย” เพื่อเป็นลานค้าลานวัฒนธรรมของชาวอำเภอแม่สรวย เป็นศูนย์รวมสินค้าหัตถกรรม วัฒนธรรมพื้นบ้านและชาวเขา เป็นศูนย์สินค้าการเกษตรของดีอำเภอแม่สรวย เป็นศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวพร้อมอาหารเครื่องดื่ม สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวได้แวะสักการะศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แวะชมและซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกตามซุ้มต่าง ๆ ตลอดทั้งเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในหมู่บ้านซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอแม่สรวย

๒) โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ลาวฝั่งซ้าย หมู่ที่ ๙ ตำบลป่าแดด เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าอาข่า ประมาณ ๒๕ ครอบครัว อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่สรวย ระยะทาง ๓๙ กิโลเมตร บนเนื้อที่ ๑๕,๐๐๐ ไร่ บริเวณหมู่บ้านเป็นที่ราบหุบเขาต้นน้ำลำธาร จัดสร้างบ้านให้อยู่อาศัยตามวิถีชีวิตของชาวเขา พร้อมทั้งดินทำกินให้ครอบครัวละประมาณ ๕ ไร่ มีที่ทำนา เลี้ยงปลา ปลูกพืชผัก ผลไม้เมืองหนาว เลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหาร มีธนาคารข้าว อาคารศิลปาชีพ การศึกษาในระบบนอกโรงเรียน ให้การเรียนรู้ด้านการดำรงชีพกับธรรมชาติแวดล้อม ส่งเสริมการปลูกป่า ป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย มุ่งเน้นการอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อให้คนอยู่กับป่าได้อย่างสมดุล และเป็นหมู่บ้านนาร่องเพื่อเป็นแบบอย่างกับหมู่บ้านบนพื้นที่สูงอื่นต่อไป

๓) ถ้าแม่สรวย

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลแม่สรวย ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่สรวยประมาณ ๔ กิโลเมตร อยู่ติดกับโครงการอ่างเก็บน้ำแม่สรวย ความงดงามของถ้ำอยู่ที่หินงอก หินย้อย มีลักษณะเป็นห้องคูหาลาดต่ำบ้าง สูงบ้างสลับซับซ้อนเรียงรายรูปลักษณะสวยงามวิจิตรพิสดารตามจินตนาการของผู้ชม มีเส้นทางเดินเลาะเลี้ยว ขึ้นลง บางจุดต้องปีนบันได และมีเส้นทางเดินชมเป็นวงรอบ นับเป็นการเดินทางที่ทำทายนักท่องเที่ยวมาก

๔) สถานีทดลองเกษตรพื้นที่สูงวาวี(ดอยช้าง)

ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๓ บ้านดอยช้าง ตำบลวาวี ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่สรวย ๒๑ กิโลเมตร เป็นสถานีทดลองการเกษตรพื้นที่สูง จุดประสงค์เพื่อการพัฒนาชาวเขาให้มีการเพาะปลูกพืชผักผลไม้ลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้ปลูก กาแฟ ข้าว บัวย มะคาเดเมีย ลิ้นจี่ และพืชผลดอกไม้เมืองหนาว บนยอดดอยช้างมีทิวทัศน์ที่สวยงาม มองดูทัศนียภาพเมืองเชียงรายได้อย่างสวยงาม

อย่างสวยงามประทับใจ เห็นยอดเขาสลับซับซ้อน บริเวณสถานีมีสวนไม้ดอก ไม้ประดับ สำนักสงฆ์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และบ้านชาวเขาเผ่าอาข่า ลีซู จินฮ่อ อยู่กันเป็นหย่อม ๆ อากาศเย็นสบาย

ตลอดทั้งปี มีที่พักและที่ชมวิวนักท่องเที่ยว ที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ กาแฟสตอลาบีจาก ยอดดอยช้าง เป็นสถานที่สวยงามเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อีกแห่งหนึ่ง

๕) หมู่บ้านวาวีและบ้านเลาลี (หมู่บ้านสวนชา)

เป็นหมู่บ้านปลูกชาแหล่งสำคัญของตำบลวาวี ตั้งอยู่บนเนินสายตีนดอย-วาวี-ฝาง ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่สรวยประมาณ ๕๐ กม. มีโรงงานอบใบชา และเป็นแหล่งปลูกชาที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอแม่สรวย ประกอบด้วยชาพันธุ์พื้นเมือง ชาจีน ชาซีลอนพันธุ์ต่าง ๆ ที่พิเศษ คือ ชาพันธุ์ชิงชิง อุหลง หรือพันธุ์มังกรดำ หมู่บ้านทั้ง ๒ แห่ง อยู่ติดกันเป็นชุมชนใหญ่ เป็นที่รวมของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ และชาวจีนฮ่ออพยพ ชนเผ่าต่าง ๆ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีอาชีพหลัก คือการเกษตรกรรม วัฒนธรรม ประเพณีของเผ่าชนสามารถผสมกลมกลืนกันได้เป็นอย่างดี คือเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง ที่หมู่บ้านเลาลี มีสถานที่พักผ่อนชมทิวทัศน์ อาหารจีนเลิศรส ห้องพักระดับสบาย แวดล้อมด้วยสวนชา มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมของเผ่าชนเป็นประจำทุกคืน สามารถเดินทางท่องเที่ยวต่อไปยังอำเภอฝาง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ได้อย่างสะดวกสบาย และมีจุดท่องเที่ยวระหว่างเส้นทางอีกหลายแห่ง

๖) โครงการหลวงห้วยน้ำขุ่นและศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงห้วยน้ำขุ่น

ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลท่าก้อ วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อส่งเสริมการเกษตร และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของอำเภอแม่สรวย มีทิวทัศน์ที่สวยงามเป็นภูเขาสูง มีชาวเขาอาศัยหลายเผ่าพันธุ์ เช่น อาข่า ลาหู่ เมี่ยน จีนฮ่อ ส่วนใหญ่ส่งเสริมการปลูกผลไม้เมืองหนาว มีสาลี่ พลับ พลัม ชา และมีการปลูกข้าว และเลี้ยงสัตว์ หากนักท่องเที่ยวมีความประสงค์จะเดินทางไปเที่ยวก็สามารถที่จะขึ้นไป โดยรถยนต์โฟร์วิล ที่ปากทางหมู่บ้านแม่ต้า ตำบลท่าก้อ ระยะเวลาการเดินทางประมาณ ๑.๓๐ ชม.

๒.๘.๑๖ ข้อมูลการด้านวัฒนธรรม

ในพื้นที่อำเภอแม่สรวยมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมากอันเนื่องมาจาก มีชนเผ่าต่าง ๆ หลายเผ่าพันธุ์ ประชากรพื้นราบส่วนใหญ่จะเป็นคนพื้นเมือง มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น มีภาษาพูดซึ่งเรียกว่า “ภาษากำเมือง” เป็นเอกลักษณ์ของคนทางเหนือ มีประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ประเพณีแห่เทียนพรรษา และนอกจากนี้ยังมีประเพณีที่สำคัญของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในอำเภอแม่สรวย เช่น ประเพณีไล่ชิงช้าของชาวเขาเผ่าอีเก้อ ประเพณีกินวอของชาวเขาเผ่าลาหู่(มูเซอ) เป็นต้น

การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอแม่สรวยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนในพื้นที่

วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของชนเผ่าต่าง ๆ ควรที่จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เป็นจุดขายเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องเรื่อง “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อหาแนวทางการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๒) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๓) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและกระบวนการศึกษาวิจัย
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗. การนำเสนอผลการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อหาแนวทางเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมีขอบเขตการวิจัยครอบคลุมดังต่อไปนี้

- ๑) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับ หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดง

ความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวคิดหลักการ ความเป็นมา กระบวนการพัฒนา และแนวทางในการจัดทำชุดกิจกรรม

(๑) ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

(๒) ทำการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน

(๓) ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน

(๔) สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นแนวคิด หลักการ และกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน

๒) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิดหลักการ ความเป็นมารูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(๑) ทำการศึกษาและคัดเลือกตัวแทนอาสาสมัคร

(๒) สัมภาษณ์

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มุ่งเน้นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน ๑๙ รูป/คน ทั้งที่เป็นอาสาสมัครของชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ คน, ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ คน และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สรวย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สรวย ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่สรวยวิทยาคม อาสาสมัครชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย และเจ้าอาวาสวัดบ้านโป่ง เข้าร่วมการสนทนารวมทั้งหมดจำนวน ๙ ท่าน ประกอบด้วย

๑) นายสนั่น อินตะไชยวงศ์	กำนันตำบลป่าแดด
๒) นายฉัตรชัย นันทชัย	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดด
๓) นางระวีวรรณ สุวรรณศรีคำ	ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สรวย
๔) นางภาวิณี สุขสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่สรวยวิทยาคม
๕) นายอินสอน มีสุข	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ
๖) นายสมบัติ คล่องแคล่ว	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านไร่
๗) นางสาวรุ่งทิพา มหาวุฒิ	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด
๘) นายอินจันทร์ พิณสาร	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านปากกว้า
๙) นายจรงค์ ยาสุมุท	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์
๑๐) นายประพันธ์ แก้วมณี	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก)
๑๑) นายจรรณู เกตุศิริวัฒนา	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านดอนสลี
๑๒) นายไพโรจน์ จอมแสง	อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย
๑๓) นายสมชาย อินตะไชยวงศ์	สารวัตรกำนัน
๑๔) นายศรีณยู มหาวุฒิ	สารวัตรกำนัน

๑๕) พระครูรัตนวรโชติ	เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย)
๑๖) พระครูสุนทรศิลปาคม	เจ้าคณะตำบลแม่สรวย (วัดแม่สรวยหลวง)
๑๗) นางภิญญาพัชญ์ ทรายมูล	เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด
๑๘) นางสาวอันธิกา อินถา	เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด
๑๙) นายชฤทธิ์ บุตรศรี	แพทย์ประจำตำบล

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” คณะผู้วิจัยเน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุม โดยดำเนินการใช้เครื่องมือ ได้แก่

- ๑) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- ๒) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- ๓) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติการชุดกิจกรรมร่วมกัน
- ๔) วิเคราะห์ สังเคราะห์ของการดำเนินชุดกิจกรรมให้ได้ชุดกิจกรรมต้นแบบ “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน”

๓.๔ การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

- ๑) ทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้อง
- ๒) ร่างประเด็นการสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา
- ๓) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้สำนวนภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณวุฒิแนะนำ
- ๔) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านวัดผลประเมินผล พิจารณาหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับนิยามศัพท์เฉพาะว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยพิจารณาค่าความสอดคล้องของค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๖๐ ขึ้นไป ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านการวัดผลประเมินผล จำนวน ๓ ท่าน
- ๕) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างฉบับจริงเพื่อใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต่อไป

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและกระบวนการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการก่อรูปของกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนน จากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อประมวลองค์ความรู้ แนวคิด หลักการของกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งแนวนโยบายของภาครัฐ บุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการเฝ้าระวังการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนน

๒) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยเป็นกระบวนการศึกษาจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นอาสาสมัครของชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย องค์การภาครัฐทั้งในระดับนโยบาย และชุมชน เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ กระบวนการเสริมสร้างการเฝ้าระวังการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนน และภาคที่เกี่ยวข้อง

๓) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างการเฝ้าระวังการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนน และภาคที่เกี่ยวข้อง

๔) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่าง ๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ ตัวแทนชมรมจิตอาสาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมดูแลกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ผู้นำชุมชน และผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กร ชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาเพื่อเห็นแนวทางการการเฝ้าระวังการป้องกัน และการบรรเทาสาธารณภัย อันเกิดจากอุบัติเหตุบนท้องถนน ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

๑) วิเคราะห์แนวคิด ความหมายของ กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๒) ศึกษาวิเคราะห์ “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน” ทั้งในส่วนของนโยบายของภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้องและชุมชน เกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๓) นำเสนอรูปแบบและวิธีการสร้างกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๔) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็น “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน”

๕) พัฒนาผลการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นชุดความรู้เกี่ยวกับ “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน” สำหรับผู้ใช้รถใช้ถนน

๖) สรุปผลการวิจัยและบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อประชาคมที่เกี่ยวข้อง

๓.๗ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลอยู่ในลักษณะของการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบตาราง แผนภาพ ภาพถ่าย และการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการของกระบวนการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนรวมทั้งเสนอรูปแบบ กระบวนการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ดังภาพสรุปขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังนี้

ภาพที่ ๓.๑ แสดงการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๒) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๓) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสาร และการลงภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

อำเภอ	จำนวนครั้ง	บาดเจ็บ	เสียชีวิต
เมืองเชียงราย	๗	๖๙	๙
แม่จัน	๖	๑๒	๔
แม่สาย	๒	๒๔	๑
เชียงแสน	๓	๑๐	๑
เชียงของ	๒	๗	๐
เทิง	๐	๘	๑
พาน	๕	๑๖	๖
แม่สรวย	๒	๖	๒
เวียงป่าเป้า	๗	๑๐	๐
ป่าแดด	๑	๗	๐
เวียงชัย	๓	๖	๑
พญาเม็งราย	๐	๗	๐
เวียงแก่น	๐	๑๐	๐
แม่ฟ้าหลวง	๐	๕	๐

ขุนตาล	๑	๒	๑
แม่ลาว	๔	๕	๓
เวียงเชียงรุ้ง	๐	๐	๐
ดอยหลวง	๐	๓	๐
รวม	๔๓	๒๐๗	๒๙

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดโครงสร้างคำถาม กรอบคำถามไว้ก่อนแล้วพบว่า อุบัติเหตุทางถนนในปี ๒๕๖๑ โดยสถิติมีการเกิดอุบัติเหตุที่อำเภอเมือง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำเภอแม่สรวย มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุ เป็นลำดับที่ ๓ ส่วนใหญ่เกิดในตำบลท่าก้อ ตำบลลาวี

สำหรับสถิติสะสมในภาพรวมประเทศ จังหวัดเชียงรายมีจำนวนอุบัติเหตุสูงเป็นอันดับ ๓ (๘๒) รองจาก จ.เชียงใหม่ และ จ.นครราชสีมา จำนวนผู้เสียชีวิตสูงเป็นอันดับ ๑๒ (๗๘) รองจาก จ.อุดรธานี จ.นครราชสีมา จ.ลพบุรี จ.ชัยภูมิ จ.ขอนแก่น จ.เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร จ.ชลบุรี จ.บุรีรัมย์ จ.สุพรรณบุรี และ จ.อุบลราชธานี ส่วนจำนวนผู้บาดเจ็บสูงเป็นอันดับ ๕ (๗๘) รองจาก จ. เชียงใหม่ จ.นครราชสีมา จ.นครราชสีมา และ จ.พิษณุโลก

โดยสถิติประจำวันจันทร์ที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๒ มีการเกิดอุบัติเหตุ ๑๒ ครั้ง สะสมรวม ๘๒ ครั้ง ผู้บาดเจ็บ ๑๑ คน (ข.๕ ญ.๖) สะสมรวม ๗๘ คน (ข.๕๐ ญ.๒๘) มีผู้เสียชีวิต ๒ คน(ข.๒) สะสม ๗ คน สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ จากเมาสุรา ๖ ครั้ง ขับรถเร็วเกินกำหนด ๖ ครั้ง ประเภทยานพาหนะ รถจักรยานยนต์ ๑๑ คัน รถบัส ๒ คัน ผู้ประสบอุบัติเหตุเป็นคนในพื้นที่ ๖ คน คนนอกพื้นที่ในจังหวัด ๖ คน คนนอกพื้นที่นอกเขตจังหวัด ๑ คน พื้นที่เกิดอุบัติเหตุ (๖ ครั้ง อ.เมือง เชียงราย) (๑ ครั้ง อ.แม่จัน อ.เทิง อ.แม่สาย อ.พญาเม็งราย อ.ขุนตาล และ อ.แม่ลาว)

การรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เรียกตรวจมาตรการ ดร. ๒ส. ๓ข. ๔ม. (๑๐ รสขม) ๑๐,๗๕๒ คัน ถูกดำเนินคดี ๓,๑๓๘ คน บังคับใช้คำสั่ง คสช.ที่ ๔๖/๒๕๕๘ ส่งดำเนินคดี ๑๐๙ คัน ยึดใบอนุญาตขับขี่ ๕๐ ราย ยึดรถ ๑๐๐ คัน มีการตั้งจุดตรวจหลัก ๓๖ จุด จุดบริการของหน่วยงาน/อปท. ๑๗๑ จุด ด้านชุมชน ๑,๐๖๑ จุด จุดอำนวยความสะดวกของหน่วยงาน ๒๑ จุด ชุดสายตรวจเคลื่อนที่ ๒๕ ชุด หน่วยตรวจจับความเร็ว ๑ ชุด เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ๑,๒๘๐ คน

ผลการวิจัยพบว่า จากสถานการณ์ดังกล่าว ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัด เชียงราย ซึ่งเป็นองค์กรหลักของจังหวัด ในการบูรณาการการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของ จังหวัด ได้ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและลด อุบัติเหตุทางถนน และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงการ เกิดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งจากคน ยานพาหนะ ถนน และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการน่านโยบาย “ประชารัฐ” มาเป็นกลไกหลักในการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนน ให้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครต่าง ๆ และประชาชน

ให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ โดยมุ่งเน้นสู่มาตรฐานการสัญจรที่ปลอดภัยด้วยกัน (Committing to Standard of Safe Journey Together) มีพันธกิจเสริมสร้างสมรรถนะให้กับระบบบริหารจัดการภาครัฐด้านความปลอดภัยทางถนนเพื่อให้เกิดการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน เกิดการพัฒนาคน พัฒนาความรู้พัฒนามาตรฐานและนวัตกรรมด้านความปลอดภัยบนท้องถนน ลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนน และลดภาระของรัฐบาลจากการสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลดจำนวนผู้พิการ และทุพพลภาพจากอุบัติเหตุทางถนน ประการสำคัญคือการส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ สอดคล้องกับกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยการก่อรูปของกระบวนการจิตอาสาอันเกิดจากการเกิดอุบัติเหตุทางธรรมชาติ ซึ่งในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่เสี่ยงอาจเกิดไฟป่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นลักษณะเขาและทำไร่เลื่อนลอยทำการเกษตรตามฤดูกาลและพืชใช้น้ำน้อยและพืชเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นและต้องแผ้วถางป่าทำการเกษตรเป็นประจำทุกปี จึงมีการรวมกลุ่มในลักษณะอาสาสมัครเพื่อบรรเทาสาธารณภัย มีการดำเนินการภายใต้ชื่อ “ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด” โดยมีฝ่ายความมั่นคงอำเภอแม่สรวย, หมู่ ร.ส.อ.แม่สรวย สมาชิก อส. ร่วมกับ เจ้าหน้าที่ทหารบก.พื้นที่พิเศษเวียงผา,บก.พื้นที่พิเศษดอยยาว,เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่สรวย ,สาธารณสุขอำเภอแม่สรวย, เจ้าหน้าที่ตำรวจ, หมวดการทางแม่สรวย, หน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้แม่สรวย, อุทยานแห่งชาติลำน้ำกก ผังซ้าย, อุทยานแห่งชาติดอยหลวง, หัวหน้าโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่, หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำทุกแห่ง, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น,มูลนิธิกัญชงสยาม(ปูอินทร์), มูลนิธิกัญชงแสงแก้วโพธิญาณ ร่วมกิจกรรม ซึ่งได้ดำเนินการกิจกรรมด้านการเฝ้าระวังอุบัติเหตุบนท้องถนน และการรักษาความปลอดภัย นำไปสู่การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย มีการดำเนินงานมาโดยตลอดควบคู่ไปกับการทำงานเชิงบูรณาการกับภาครัฐ สอดคล้องกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยขององค์การอนามัยโลก ที่สามารถแก้ไขได้ด้วยเหตุผลและมาตรการที่เหมาะสม ความปลอดภัย ทางถนน ในประเด็นที่จำเป็นต้องมีหลายภาคส่วนเข้ามามีร่วมด้วยความรับผิดชอบ และสนับสนุน เพื่อป้องกัน การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุบนท้องถนนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและต้องตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นโดยยึดการวิจัยหลัก และความรู้ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น

๔.๒ กระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๔.๒.๑ การอบรมให้ความรู้

ขั้นตอนที่ ๑ จัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยผู้นำหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม ปัจจุบันมีทั้งหมด ๒๕ คน ดังนี้

๑) นายอินสอน มีสุข

ตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ

๒) นายสมบัติ คล่องแคล่ว	ตัวแทนหมู่บ้านไร่
๓) นางสาวรุ่งทิวา มหาวุฒิ	ตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด
๔) นายอินจันทร์ พิณสาร	ตัวแทนหมู่บ้านปากว่าว
๕) นายจรงค์ ยาสุมุท	ตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์
๖) นายประพันธ์ แก้วมณี	ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก)
๗) นายจรรยา เกตุศิริวัฒนา	ตัวแทนหมู่บ้านดอนสลี
๘) นายไพโรจน์ จอมแสง	ตัวแทนหมู่บ้านห้วยฝาย
๙) นายคำมูล แอ่อู่	ตัวแทนหมู่บ้านห้วยหญ้าไซ
๑๐) นายพงษ์ศักดิ์ อินตะวงศ์	ตัวแทนหมู่บ้านโป่งเหล่า
๑๑) นายชูศักดิ์ หมั่นแล	ตัวแทนหมู่บ้านจะหา
๑๒) นายวร ธิมา	ตัวแทนหมู่บ้านสันโค้ง
๑๓) นายแสวง บุญหล้า	ตัวแทนหมู่บ้านสันกลาง
๑๔) นายสนั่น อินตะไชยวงศ์	ตัวแทนหมู่บ้านใหม่เจริญ
๑๕) นายปรีชา ผึ่งพัฒน์	ตัวแทนหมู่บ้านทุ่งรวงทอง
๑๖) นายเฉลียว สีเมือง	ตัวแทนหมู่บ้านหนองบัว
๑๗) นายจรรยา ปินตา	ตัวแทนหมู่บ้านสันโค้งใต้
๑๘) นายอภิสิทธิ์ แสนคะเจือ	ตัวแทนหมู่บ้านแม่ตาช้าง
๑๙) นายธิตพงษ์ คำมั่งมี	ตัวแทนหมู่บ้านศรีดอนมูล
๒๐) นายกรฤต ศรีพล	ตัวแทนหมู่บ้านห้วยมะแกง
๒๑) นายนิศย์ จะอู่	ตัวแทนหมู่บ้านห้วยสลัก
๒๒) นายสำราญ แสนหลวง	ตัวแทนหมู่บ้านเหล่าพัฒนา
๒๓) นายสมชาย อินตะไชยวงศ์	สารวัตรกำนัน
๒๔) นายศรัณยู มหาวุฒิ	สารวัตรกำนัน
๒๕) นายชฤทธิ์ บุตรศรี	แพทย์ประจำตำบล

ขั้นตอนที่ ๒ เตรียมความพร้อมโดยการคัดเลือกตัวแทน ๒ คน เข้าร่วมการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ทำงานจิตอาสา โดยสมาชิกจะมาจากประชาชนผู้สนใจ มีใจอาสาเข้ามา ปฏิบัติหน้าที่สมัครเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดในภูมิภาเนาที่จิตอาสาอาศัยอยู่ การเลือกที่จะเข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากเงื่อนไขใด ๆ มีการตัดสินใจโดยอิสระ รับผิดชอบต่อสังคม มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่างานด้านนี้มีความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติงาน แต่จิตอาสาที่เลือกที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกนั้นต้องผ่านการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีระยะเวลาในการอบรม ซึ่งต้องเสียสละเวลาในการประกอบอาชีพ เพื่อเข้ารับการอบรม และมีการหน้าที่ต้องออกลาดตระเวนดูแลความเรียบร้อยของชุมชนแสดงถึงความมุ่งมั่นอย่างจริงจังที่จะรับผิดชอบต่อดูแลชุมชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง^๑ ใน

^๑ สัมภาษณ์, นายศรัณยู มหาวุฒิ, สารวัตรกำนัน, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

การเข้าเป็นสมาชิกจะไม่ได้รับเงินตอบแทนการปฏิบัติงาน แต่อาจได้รับการสนับสนุน ค่าเดินทาง หรือ ค่าใช้จ่ายซึ่งค่าตอบแทนที่ได้รับอาจจะไม่คุ้มค่าเท่ากับการประกอบอาชีพ แต่ก็เลือกที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงาน ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่^๒ การทำงานของจิตอาสาไม่ใช่การประกอบอาชีพ หรือ การปฏิบัติงานเพื่อรับรายได้ประจำเป็นการทำงานในลักษณะเฉพาะ เมื่อเกิดเหตุการณ์ หรือเมื่อจิตอาสา มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ถือว่าเป็นทุนทางสังคมในชุมชนที่สำคัญ เป็นการรวมพลังภาค ประชาชน เพื่อประชาชน และชุมชน ซึ่งยังประโยชน์ให้เกิดทางเศรษฐกิจ เนื่องจากจิตอาสาเป็น ผู้สนับสนุนการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ภาครัฐลดภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงาน หรือ เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ด้วยความสมัครใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นค่าจ้างเงินเดือน^๓ การ ทำงานจิตอาสาอันประโยชน์ทางสังคม เป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนออกปฏิบัติงาน เพื่อดูแลความ ปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่เป็นสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สังคม ชุมชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันของชุมชน เมื่อเกิดเหตุขึ้นในพื้นที่อาสาจะเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นผู้แจ้งข่าว การดูแล ช่วยเหลือในประชาชนในเบื้องต้นอย่างทันท่วงที ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง^๔

ภาพที่ ๔.๑ การก่อตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่า อำเภอมะนัง

^๒ สัมภาษณ์, นายอินสอน มีสุข, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์, นายสมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, นาสสมบัติ คล่องแคล่ว, ตัวแทนหมู่บ้านไร่, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๔ สัมภาษณ์, นายสนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, นางสาวรุ่งทิพา มหาวุฒิ, ตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ภาพที่ ๔.๒ การให้ความรู้แก่ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด

เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกจะได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาภัย ทำให้ได้พัฒนาตนเอง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกในฝ่ายจากการปฏิบัติงานร่วมกัน ได้รับพัฒนา ก่อให้เกิดการพัฒนาสภาวะจิตใจและอารมณ์มีความมั่นคงขึ้น ลด ภาวการณ์ หมกมุ่นกับตัวเอง อาการพูดจาถากถางผู้อื่น แก้อาการขี้มึนเศร้า และอาการหลงตัวเอง ทำให้รู้สึกว่ามีค่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม สร้างนิสัยให้มีความ อ่อนโยน นุ่มนวล และชอบ ช่วยเหลือผู้อื่น^๕ ได้เรียนรู้และทักษะการทำงานใหม่ ๆ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพกับอาชีพ การงานในอนาคต^๖ หลุดพ้นจากความซ้ำซากจำเจในชีวิต โดยการทำกิจกรรมจิตอาสาที่ท้าทาย และเกิดความ สนุก^๗ ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เรียนรู้ที่จะ จัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม^๘ ได้เพื่อนใหม่ ๆ การทำงานจิตอาสา มักทำเป็นกลุ่ม จึงทำให้จิตอาสาได้ มีโอกาสรู้จักเพื่อนใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีแนวความคิดคล้ายกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นให้กว้างขึ้น เรียนรู้การให้ความเคารพต่อผู้อื่น^๙ การทำงานจิตอาสาเป็นงานให้บริการแก่

^๕ สัมภาษณ์, นายอินจันทร์ พิณสาร, ตัวแทนหมู่บ้านปากว้าว, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์, นายสมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, นายจงรักษ์ ยาสุมุท, ตัวแทนหมู่บ้านท้าว แก่นจันทร์, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๗ สัมภาษณ์, นายสนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, นายประพันธ์ แก้วมณี, ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สัน ชี้เหล็ก), เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์, นายสมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, นายจรูญ เกตุศิริวัฒนา, ตัวแทนหมู่บ้าน ดอนสลิ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์, นายสนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, นายไพโรจน์ จอมแสง, ตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย, เมื่อ วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ผู้ด้อยโอกาส ทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่แต่ละคนประสบซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป การเรียนรู้ความคิดเห็น ทักษะ และพฤติกรรมของผู้อื่นย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเคารพต่อผู้อื่น^{๑๑} งานจิตอาสาช่วยพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำให้กับตนเอง การทำงานจิตอาสาต้องอาศัยการตัดสินใจในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้รับบริการ ย่อมนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาภาวะผู้นำ^{๑๒}

๔.๒.๒ กิจกรรมโครงการ

เมื่อวางแผนงานแล้วจึงคัดกรองหรือพิจารณาโครงการ กำหนดการโครงการ จัดหาทุนให้โครงการ กำหนดภาระงาน ประสานชี้แจงรายละเอียดของงาน จากนั้นแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สรุปผลการปฏิบัติงาน โดยมีผลงานการจัดทำโครงการทั้งหมด ๑๗ โครงการ แต่จะยกตัวอย่าง ๔ โครงการ ดังนี้

๑) โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่

วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างสงบสุข มีส่วนร่วมพิทักษ์รักษาป่า และฟื้นฟูป่าที่ถูกทำลายให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน เพื่อให้พื้นที่ต้นน้ำ

ขั้นตอนการดำเนินโครงการ คือ ประชุมงาน วางแผนโครงการ กำหนดการโครงการ ประสานงานหน่วยงานสนับสนุน กำหนดภาระงาน มอบหมายหน้าที่ จัดกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำปลูกต้นไม้ ทำแนวกันไฟป่า

หน่วยงานสนับสนุนของโครงการ ได้แก่^{๑๓} ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย สนับสนุนการฝึกอบรมการจัดทำแปลงสาธิตเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติการปลูกข้าวแกล้งกรู ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรที่สูงสนับสนุนการฝึกอบรมการปลูกผักและกาแฟเป็นรายได้เสริม สำนักชลประทานจังหวัดเชียงรายสนับสนุนการจัดระบบกระจายน้ำเข้าพื้นที่ สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดเชียงรายสนับสนุนฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดินและบ่อพลาสติก สำนักปศุสัตว์จังหวัดเชียงรายสนับสนุนการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและหมูหลุม ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเชียงรายสนับสนุนการเรียนในวัยเรียนของเด็กและผู้ใหญ่ให้เข้าใจภาษาไทย ทหารบกจังหวัดเชียงรายสนับสนุนจัดส่งกำลังพลเพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินราษฎร องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดดสนับสนุนงบประมาณในการเทคอนกรีตเสริมไม้ไผ่

ผลที่เกิดขึ้นของโครงการ คือ ประชาชนมีน้ำใช้ตลอด ป่าไม่ได้รับการอนุรักษ์จากชาวบ้าน การเกษตรได้ผลดีขึ้น สัตว์ป่าขยายพันธุ์ พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น คนเผ่ามีพื้นที่ทำกิน^{๑๔}

๒) โครงการอาสาฝายป้องกันภัย

^{๑๑} สัมภาษณ์, นายสมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, นายคำมูล แอ่อู่, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยหญ้าไซ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๒} สัมภาษณ์, นายพงษ์ศักดิ์ อินตะวงศ์, ตัวแทนหมู่บ้านโป่งเหลา, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์, ฉัตรชัย นันทชัย, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดด, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

หลักการและเหตุผลของโครงการ เพราะความเป็นฝ่ายปกครองท้องถิ่น จึงมีการรับนโยบายมากมายจากส่วนกลาง ลงมาสู่จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งฝ่ายปกครองตำบลโดยกำนันตำบลจึงได้รับนโยบายมาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ปีหนึ่งต้องให้ความสำคัญในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พี่น้องชาวบ้านฝ่ายปกครองมีการกำหนดให้ทุกหมู่บ้านต้องเข้าเวรประจำศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลทุกวันตลอด ๒๔ ชม. โดยให้เข้าเวร ๑ หมู่บ้าน ต่อ ๑ วัน ๒๔ ชม. ประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ออกตรวจตราในท้องที่ เพื่อบรรเทาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกคอยดูแลทรัพย์สินและความเป็นอยู่ต่าง ๆ และคอยช่วยเหลือให้กับผู้ใช้เส้นทางและผู้ประสบภัยต่าง ๆ ช่วงเทศกาลสำคัญมีการกำหนดเวรประจำวัน ตามแผนการลดอุบัติเหตุทางถนน หรือ ๗ วันอันตราย ซึ่งปีหนึ่งต้องประกอบคำสั่งตั้งเวรยามในช่วงปีใหม่ (๓๐ ธ.ค.ถึง ๕ ม.ค.ทุกปี) และสงกรานต์ (๑๐-๑๖ เม.ย.ทุกปี) โดยให้แต่ละหมู่บ้านให้จิตอาสาที่ได้รับการฝึกอบรม เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อปพร. ชรบ. อส.ตร. และ อสม.เข้าร่วมประจำจุดเสี่ยงที่กำหนดไว้ร่วมปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่อำเภอจังหวัดแต่งตั้งมา วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่ออำนวยความสะดวก เพื่อรักษาความสงบ เพื่อรักษาความปลอดภัย เพื่อสร้างความสามัคคี เพื่อช่วยเหลืออุบัติเหตุและเหตุการณ์ฉุกเฉิน^{๑๔} ขั้นตอนการดำเนินโครงการ คือ รับคำสั่งจากทางอบต. ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ปฏิบัติงานตามคำสั่ง ผลที่เกิดขึ้นของโครงการ คือ ชาวบ้านในตำบลมีความสงบ ปลอดภัย สะดวก^{๑๕}

ภาพที่ ๔.๓ กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ ปลุกต้นไม้ ทำแนวกันไฟป่าชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่า

^{๑๔} สัมภาษณ์, ระวีวรรณ สุวรรณศรีคำ, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สรวย, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ สนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๓) โครงการรถตู้รถกระบะชุมชน

หลักการและเหตุผลของโครงการ เพราะชาวบ้านตำบลป่าแดดแต่ละหมู่บ้านไม่มีรถใช้อำนวยความสะดวก ทางศูนย์ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านมีรถให้บริการฟรีจำนวน ๕ คัน เป็นรถกระบะมีแคป ๑ คัน รถกระบะหัวเดียว ๑ คัน รถตู้ ๒ คัน รถฟอร์จูนเนอร์ ๑ คัน ไว้บริการให้แก่ประชาชน ถ้าไม่มีคนขับทางศูนย์มีเจ้าหน้าที่ขับให้ และถ้าไป อมรม หรือไปดูงานต่าง หรือ งานรับปริญญาต่างจังหวัดสามารถมาขอใช้ทางชมรมไปได้และงานขายผ้า งานขึ้นบ้านใหญ่ หรือหากท่านไม่มีเงินเติมน้ำมัน ทางชมรมจะช่วยออกให้ การให้ความช่วยเหลือ หรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้รับการบริการที่ดี ผู้รับบริการก็จะได้รับความประทับใจ และได้รับคำชื่นชมกลับมาซึ่งเป็นสิ่งดีสิ่งหนึ่งอันเป็นผลดี เบื้องหลังความสำเร็จเกือบทุกงาน มักพบว่างานบริการเป็นเครื่องมือสนับสนุนงานด้านต่าง ๆ เช่น งานประชาสัมพันธ์ งานบริการวิชาการ เป็นต้น ดังนั้น ถ้าบริการดี ผู้รับบริการเกิดความประทับใจ ซึ่งการบริการถือเป็นหน้าเป็นตาขององค์กร ภาพลักษณ์ขององค์กรก็จะดีไปด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อให้มีรถในการให้บริการประชาชน เช่น อุบัติเหตุ อัคคีภัย รับศพ งานทุกอย่างที่เป็นสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปประชุมหรือทำธุรกรรมนอกสถานที่ เพื่อช่วยเหลืออุบัติเหตุและเหตุการณ์ฉุกเฉิน

ขั้นตอนการดำเนินโครงการ คือ ระดมทุนจากการทำกิจกรรม การจัดผ้าป่าตำบล และขอรับบริจาคจากประชาชนในตำบลและขอรับบริจาคจากประชาชนในตำบลและที่อาศัยอยู่ต่างถิ่น การระดมเงินเดือนของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๘๘ คน คนละ ๗๐ บาทต่อเดือน

ผลที่เกิดขึ้นของโครงการ คือ มีรถบริการเพื่อประชาชน ชาวบ้านสะดวกสบายมากขึ้น^{๖๖}

๔) โครงการตามบุญเพื่อดับไฟป่า

วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม เพื่อลดปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง เพื่อลดปัญหาไฟป่าและหมอกควันในช่วงฤดูแล้ง

ขั้นตอนการดำเนินโครงการ คือ จัดเวรยาม ผลัดเปลี่ยนกันในช่วงเทศกาล

ผลที่เกิดขึ้นของโครงการ คือ ลดปัญหาหมอกควันและมลพิษทางอากาศ ลดโรคที่มีผลมาจากหมอกควัน^{๖๗}

ในการทำงานจิตอาสาเน้นการวางแผนจัดการในการตั้งเป้าหมายและการวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย วิธีการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การจัดทำใบสมัครผู้สนใจเข้าร่วมเป็นจิตอาสา การพัฒนาแนวทางและกระบวนการสมัครเพื่อเข้าร่วมเป็นจิตอาสา และการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและเจ้าหน้าที่ขององค์กรในการทำงานกับจิตอาสา^{๖๘} การคัดเลือกจิตอาสา ในการ

^{๖๖} สัมภาษณ์ ชฤทธิ์ บุตรศรี, แพทย์ประจำตำบล, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๖๗} สัมภาษณ์ สนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๖๘} สัมภาษณ์, สนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, นายนิธย์ จะอู่, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยสลัก, นายสำราญ แสนหลวง, ตัวแทนหมู่บ้านเหล่าพัฒนา, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

คัดเลือกจิตอาสา มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ คุณสมบัติของจิตอาสาที่ต้องการมีคุณสมบัติอย่างไรมีเหตุผลอย่างไรในการเข้าร่วม เป็นจิตอาสาสามารถค้นหากลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาเป็นจิตอาสาได้จากที่ไหนจะสื่อสารอย่างไร ได้รับความสนใจจากผู้มีศักยภาพเพื่อให้เข้าร่วมเป็นจิตอาสา หลังจากนั้นเป็นกระบวนการ คัดเลือกสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ตรงตามเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของ องค์กรและเป้าหมายของจิตอาสา^{๑๙} การปฐมนิเทศและการฝึกอบรม เป็นขั้นตอนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับจิตอาสาในการเตรียมพร้อมความรู้และทักษะเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการต่อการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและสามารถปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขการทำงานและสภาพแวดล้อม^{๒๐} การปฐมนิเทศจิตอาสาใหม่ เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้จิตอาสามีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ข้อปฏิบัติที่เหมาะสม ความรู้เฉพาะด้าน^{๒๑} การเสริมพลังจิตอาสา และสร้างคุ้นเคยกับเพื่อนจิตอาสา และสร้างความเข้าใจระหว่างองค์กรเจ้าหน้าที่และตัว จิตอาสา การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทักษะของจิตอาสา มีผลต่อประสิทธิผลและประสิทธิผล การทำงาน การสรุปรงานเพื่อนำไปสู่การประเมินผล เป็นการสนับสนุนจิตอาสาในเรื่องของแนวทางและวิธีการทำงานที่ถูกต้องจากบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในงานนั้น ๆ โดยจะต้องระบุชัดเจนว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบงาน การยกย่องและเชิดชูเกียรติ เป็นการให้รางวัลเพื่อจูงใจให้จิตอาสาปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๒}

๔.๒.๓ การเฝ้าระวังความปลอดภัย

งานจิตอาสาเป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ การทำงานจิตอาสา ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง เข้าใจปัญหาของสังคมของประเทศเป็นอย่างดี^{๒๓}

เมื่อผ่านการอบรมเป็นจิตอาสา ก็จะรอรับคำสั่งจากทางองค์กรบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน นำคำสั่งมาประชุม วางแผนที่ชัดเจนเป็นระบบ การ

^{๑๙} สัมภาษณ์, อินสอน มีสุข, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ, ไพโรจน์ จอมแสง, ตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย, สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, ศรีณู มหาวุฒิ, สารวัตรกำนัน, พระครูรัตนโรชิต, เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย) เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๐} สัมภาษณ์, นายอินจันทร์ พิณสาร, ตัวแทนหมู่บ้านปากวาว, นายจงรักษ์ ยาสมุทร, ตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์, นายประพันธ์ แก้วมณี, ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก) และนายสนั่น อินตะไชยวงศ์ ตัวแทนหมู่บ้านใหม่เจริญ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์, สมบัติ คล่องแคล่ว, ตัวแทนหมู่บ้านไร่, รุ่งทิวา มหาวุฒิ, ตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด, ไพโรจน์ จอมแสง, ตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย, สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, ศรีณู มหาวุฒิ, สารวัตรกำนัน, พระครูรัตนโรชิต, เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย), เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์, นายอินสอน มีสุข, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ, นาสสมบัติ คล่องแคล่ว, ตัวแทนหมู่บ้านไร่, นางสาวรุ่งทิวา มหาวุฒิ, ตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด, นายอินจันทร์ พิณสาร, ตัวแทนหมู่บ้านปากวาว, นายจงรักษ์ ยาสมุทร, ตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์, นายประพันธ์ แก้วมณี, ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก) และนายสนั่น อินตะไชยวงศ์ ตัวแทนหมู่บ้านใหม่เจริญ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์, นายสนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, นายชูศักดิ์ ห่มินแล, ตัวแทนหมู่บ้านจะหา, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

คัดเลือกจิตอาสาที่มีความเคร่งครัดในกฎ ระเบียบที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีการวางแผนการแก้ไขอุปสรรคที่จะอาจเกิดขึ้น^{๒๔} มีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับบริบทการทำงานในพื้นที่ มีการจัดระบบการใช้งาน สมาชิกที่ชัดเจน ยุติธรรมทั่วถึงเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในการทำหน้าที่ และให้ความสำคัญกับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ และทดแทนเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยซึ่งครอบคลุมไปถึงครอบครัวสมาชิก^{๒๕} ด้านการบริหารมีการจัดโครงสร้างการทำงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยทั่วถึง และยุติธรรม มีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอในการ ปฏิบัติงาน เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ พาหนะ เบี้ยเลี้ยง เพื่อไปสู่เป้าหมายการปฏิบัติงาน^{๒๖}

ภาพที่ ๔.๔ ด้านชุมชน ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด

ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด และสมาชิกทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความเสมอภาค ในการสร้างแรงจูงใจในชุมชน กลุ่มเป้าหมายที่เป็นจิตอาสาในอนาคตเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง ด้านการบริหารจัดการ การกำหนด ภารกิจให้กับจิตอาสาอย่างชัดเจนสม่ำเสมอและทั่วถึง จะส่งผลให้มีการปฏิบัติงานของจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง ในระบบการทำงานต้องให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน มีการรับรู้เท่ากัน โดยการทำงานที่ยึดหลักประชาธิปไตยจะช่วยเสริมความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิก^{๒๗}

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายสมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, นายวร ธิมา, ตัวแทนหมู่บ้านสันโค้ง, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์, นายแสวง บุญหล้า, ตัวแทนหมู่บ้านสันกลาง, นายสนั่น อินตะไชยวงศ์ ตัวแทนหมู่บ้านใหม่เจริญ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์, นายปรีชา ผึ่งพัฒน์, ตัวแทนหมู่บ้านทุ่งรวงทอง, นายเฉลียว สีเมือง, ตัวแทนหมู่บ้านหนองบัว, นายจรรยา ปินตา ตัวแทนหมู่บ้านสันโค้งใต้, นายอภิสิทธิ์ แสนคะเจือ, ตัวแทนหมู่บ้านแม่ตาช้าง, นายธิตีพงษ์ คำมั่งมี, ตัวแทนหมู่บ้านศรีดอนมูล และนายกรฤต ศรีพล, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยมะแกง, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์, นายนิธย์ จะอู่, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยสลัก, นายสำราญ แสนหลวง, ตัวแทนหมู่บ้านเหล่าพัฒนา, นายอินสอน มีสุข, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ, นาสมบัติ คล่องแคล่ว, ตัวแทนหมู่บ้านไร่, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๔.๒.๔ การประเมินผลและติดตาม

ในการประเมินผลและติดตาม ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านได้มีการประเมินผล และติดตามดังนี้^{๒๔}

๑) การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยได้จัดทำรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์สมาชิกชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ไปยังส่วนงานราชการ และขอสนับสนุนข้อมูลจากส่วนราชการในการพัฒนาชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน

๒) การรายงานการอบรม โดยได้จัดทำรายงานการฝึกอบรม จิตอาสาที่ผ่านการฝึกอบรม ในแต่ละหลักสูตร ไปยังส่วนงานราชการ และมีการขอสนับสนุนการอบรมจากส่วนงานราชการ

๓) การร่วมตั้งด่าน โดยได้จัดทำรายงานสถานการณ์การตั้งด่าน ปัญหา และอุปสรรค ข้อเสนอแนะไปยังส่วนงานราชการ และมีการขอสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการเตรียมรับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ การเป็นจิตอาสาทุกครั้งที่ทำหน้าที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ แรงจูงใจส่วนใหญ่มาจากผู้นำ แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ที่ประสบเหตุประสพภัยต่าง ๆ ดังนั้นในการเป็นจิตอาสานั้นควรจะได้รับเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบอุปกรณ์ช่วยเหลือแม้บางครั้งยานพาหนะก็จำเป็น การได้รับการสนับสนุนจากห้างร้าน และผู้ใจบุญเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องการ สังคมจะสนับสนุนก็ต่อเมื่อเราได้ลงมือให้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่าและตั้งใจแค่ไหน^{๒๕}

ภาพที่ ๔.๕ การตรวจเยี่ยมชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดดของจากภาครัฐ

^{๒๖} นางสาวรุ่งทิพา มหาวุฒิ, ตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด, นายอินจันทร์ พิณสาร, ตัวแทนหมู่บ้านปากว่า, นายจงรักษ์ ยาสมุทร, ตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์, นายประพันธ์ แก้วมณี, ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก) และนายสนั่น อินตะไชยวงศ์ ตัวแทนหมู่บ้านใหม่เจริญ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} นายสนั่น อินตะไชยวงศ์ ตัวแทนหมู่บ้านใหม่เจริญ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์, นายนิธย์ จะอู่, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยสลัก, นายสำราญ แสนหลวง, ตัวแทนหมู่บ้านเหล่าพัฒนา, นายอินสอน มีสุข, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ, นาสมบัติ คล่องแคล่ว, ตัวแทนหมู่บ้านไร่, นางสาวรุ่งทิพา มหาวุฒิ, ตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด, นายอินจันทร์ พิณสาร, ตัวแทนหมู่บ้านปากว่า, นายจงรักษ์ ยาสมุทร, ตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์, นายประพันธ์ แก้วมณี, ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก) และนายสนั่น อินตะไชยวงศ์ ตัวแทนหมู่บ้านใหม่เจริญ, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๔.๓ กระบวนการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

สำนักปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดมาตรการองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมีแผนงานทั้งหมด ๘ แผนงาน ได้แก่^{๓๐}

๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเปรียบเทียบและเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาลดอุบัติเหตุบนท้องถนนลดลง

๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย โดยได้มีหนังสือแจ้งให้ส่วนงานอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินมาตรการ โดยให้กำชับข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ในสังกัด ถือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการสวมหมวกนิรภัย คาดเข็มขัดนิรภัย และขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนน อปท.จิตอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสังคม โดยการให้บริการโดยตรง เมื่อเกิดเหตุการณ์อุบัติเหตุ มีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มศักยภาพให้องค์กรจิตอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วมกับการทำงานของส่วนราชการการต่าง ๆ เป็นการทำงานที่มี ลักษณะงานเฉพาะประเด็น เช่น การประชาสัมพันธ์ ความปลอดภัย การเป็นสมาชิกจิตอาสาในการร่วมรณรงค์เพิ่มศักยภาพ จิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในการร่วมรณรงค์ขับเคลื่อนงาน

๓) แผนงานจัดทำประชาคม เพื่อกำหนดกติกา ธรรมเนียมหมู่บ้านหรือชุมชน

๔) แผนงานจัดตั้งด้านชุมชน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันป้องปรามผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในแต่พื้นที่ โดยการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เรื่องด้านชุมชนให้กับทุก ๆ หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในช่วงงานบุญ งานวัด งานรื่นเริง วันหยุดนักขัตฤกษ์ และช่วงเทศกาล

๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน จัดทำเว็บไซต์ด้านชุมชน จัดทำเสียงตามสายประชาสัมพันธ์และสโปตวิทยุในการรณรงค์ความปลอดภัยทางถนน ๕ ภาษา ได้แก่ ไทย อาข่า เมื่อง ลาหู่ พม่า และได้มีการจัดโครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งหมด ๗ โครงการ ได้แก่

(๑) โครงการผลิตรายการพิเศษทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

(๒) โครงการผลิตและเผยแพร่สโปตวิทยุ

(๓) โครงการผลิตและเผยแพร่ทางสถานีวิทยุชุมชน

(๔) โครงการผลิตและเผยแพร่ข่าวรณรงค์ลดอุบัติเหตุ กิจกรรมทางโทรทัศน์

^{๓๐} สัมภาษณ์ สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, นายอินจันทร์ พิณสาร, ตัวแทนหมู่บ้านปากว่า, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

(๕) โครงการผลิตและเผยแพร่ข่าวทางเว็บไซต์

๖) โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตั้งที่อำเภอ สถานที่สำคัญ

(๗) โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โซเชียลมีเดียสัมภาษณ์หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงาน เพื่อเผยแพร่ทางยูทูบ เฟสบุ๊ก และเพจ

๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย โดยเน้นถนนสายหลัก การติดตั้งป้ายเตือน ป้ายสะท้อนแสง ป้ายจราจรต่าง ตามจุดต่าง ๆ ที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงในช่วงที่ผ่านมา ป้ายเตือนห้ามกลับรถในที่ห้ามกลับ ป้ายลดความเร็ว จำกัดความเร็ว ตีเครื่องหมายจราจรบนผิวทางเพิ่มเติม

๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑๐ รสขม เมา จับ ยึด

๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเยียวยา เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาตามสิทธิ ตามพรบ. โดยเน้นตอบสนองภายใน ๒๔ ชั่วโมง

ดังนั้นในฐานะสมาชิกของชมรม เพื่อให้การทำงานจิตอาสาในครั้งถัดไปมีประสิทธิภาพในการทำงานดียิ่งขึ้นกว่าเดิมกลุ่มจิตอาสาได้ทำการระดมสมอง เพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงาน และสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจิตอาสา การทำจิตอาสาเป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีคุณค่าต่อส่วนรวมอย่างยิ่งที่สำคัญ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มจิตอาสาและชุมชนเป้าหมาย เพื่อให้ชุมชนที่ต้องการความช่วยเหลือสามารถดำรงอยู่ในสังคมและประเทศไทยได้อย่างเข้มแข็งสืบไป^{๓๑}

แนวทางของพื้นที่ต้องไม่เป็นการขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่เราจึงต้องปฏิบัติตามนโยบายของทางราชการเราจะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานกรณีการจัดตั้งจุดตรวจต่าง ๆ เช่น ๗ วันอันตราย ช่วงปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ จิตอาสาต้องเฝ้าระวังในเรื่องสภาพถนน คุณลักษณะของถนน จำนวนช่องถนน ความกว้างของช่องถนน อัตราการเกิดอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์กับ ความกว้างของช่องถนนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ช่องถนนที่มีความกว้าง ๑๘ ฟุต และ ขอบถนนจะมีความปลอดภัยกว่าช่องถนนที่กว้าง ๒๒ ฟุต แต่ไม่มีขอบถนน แนวกั้นกลางถนน ใช้กั้นถนนที่มีการจราจร ๒ ช่องทาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก เมื่อรถวิ่งสวนทางกัน และมีแนวกั้นกลางถนน ไหล่ถนนเป็นพื้นที่ต่อจากขอบทางออกไปทางด้านข้าง ซึ่งยังมิได้ จัดท าเป็นทางเท้า ไหล่ถนนมีอิทธิพลมากต่อความปลอดภัยในการจราจร สิ่งกั้นข้างถนน จะช่วยป้องกันมิให้รถที่เกิดอุบัติเหตุวิ่ง ออกนอกถนนไปทำลายสิ่งของอื่นบริเวณข้างทางได้ พื้นผิวถนน ได้แก่ ความโค้งของถนน ผิวลาดของถนนและระยะสายตา มีอิทธิพลอย่างมากต่อความปลอดภัยในการจราจร ความสว่างของถนน ถนนที่มีความสว่างจะปลอดภัยกว่าถนนที่มืด ยานพาหนะ ยานพาหนะที่มีสภาพชำรุด ขาดการตรวจสอบและบำรุงรักษาที่ดีก่อนการใช้งาน ซึ่งยานพาหนะที่มีสภาพชำรุด สภาพของยาง ยางไม่มีดอกไม่เกาะถนน ระบบห้ามล้อซึ่งอาจทำให้เบรกแตก กระงกมองหลัง มองข้างชำรุด ทำให้มองเห็นรถที่วิ่งตามมาไม่ชัดเจน

^{๓๑}สัมภาษณ์ พระครูสุนทรศิลปาคม, เจ้าคณะตำบลแม่สรวย (วัดแม่สรวยหลวง), สนน อินตะไชยวงศ์, กำนัน, นายจงรักษ์ ยาสมุทร, ตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ตลอดจนยวดยานพาหนะที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน นับเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจรได้ทั้งสิ้น ผู้ใช้ถนน ผู้ขับขี่ และผู้เดินทางเท้าที่ใช้ถนน สัญจรไปมา ผู้ใช้ทางที่มีส่วนสำคัญต่อการเกิดอุบัติเหตุมาก การขับขี่ที่ไม่ชำนาญไม่ปฏิบัติ ตามกฎจราจร การขับขี่รถที่ขาดความระมัดระวัง ย่อมก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ การจะมีใบอนุญาตขับขี่ก็มิใช่รับรองว่าขับรถโดยปลอดภัย ผู้ขับขี่ที่ดีจะต้องรอบรู้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก คำสั่ง เครื่องหมาย และสัญญาณจราจร รู้จักหาวิธีเพิ่มพูนความรู้ในการขับขี่รถให้ดียิ่งขึ้น มีความรู้ในการทำงานของเครื่องยนต์พอสมควร องค์ประกอบที่ท ำให้ผู้ขับขี่ฝ่าฝืนการจราจรจนเป็นเหตุให้ เกิดอุบัติเหตุการจราจร ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ สามารถทำใบขับขี่รถจักรยานยนต์ แต่ถ้าเป็นผู้ขอใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ชั่วคราว สำหรับรถจักรยานยนต์ ความจุของกระบอกสูบขนาดไม่เกิน ๙๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ ผู้ขับขี่ที่ก่ออุบัติเหตุจากการจราจรทั้งในประเทศพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนา คือช่วงอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีความคิดคะนอง ชอบความสนุกสนานตื่นเต้น จึงมักจะขับรถด้วยความเร็วสูง และมีความระมัดระวังไม่เพียงพอ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เริ่ม ฝึกหัดขับขี่ยวดยานพาหนะ จึงยังไม่มี ความชำนาญในการควบคุมบังคับ และ ตัดสินใจเหตุการณ์เฉพาะหน้าไม่ดีพอ ผู้ขับขี่ที่มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๔ ปี มักจะเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุที่รุนแรง เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจร เพศชายสูงกว่าเพศหญิง เพราะเพศชายขับขี่ยานพาหนะมากกว่าเพศหญิง แต่ถ้าหากชายและหญิงขับรถด้วยปริมาณที่เท่า ๆ กันแล้ว จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงจะสูงกว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับผู้ชาย ทั้งนี้เนื่องจาก ความสามารถในการตัดสินใจไม่แน่นอน ปฏิกริยาตอบสนองช้า และไม่มี ความชำนาญในการใช้เครื่องอุปกรณ์ประจำรถ ความชำนาญ ผู้ขับขี่จำเป็นต้องมีความชำนาญในการขับขี่รถเป็นอย่างมาก อีกทั้งควรที่จะรู้จักเส้นทาง รู้จักกฎข้อบังคับของเจ้าพนักงานจราจรเป็นอย่างดี ผู้ขับขี่ที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์จากความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า หรือโรคต่าง ๆ อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น ยากระตุ้นไม่เพียงพอ ยาระงับ ประสาท ยานอนหลับ ตลอดจนยาเสพติดทุกชนิด เป็นอันตรายต่อการขับขี่ ยวดยานพาหนะได้ทั้งนั้นแอลกอฮอล์มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ เพราะฤทธิ์ของ แอลกอฮอล์จะทำลายความสามารถในการขับขี่^{๓๒} การตัดสินใจ และการบังคับ ยวดยานพาหนะ ซึ่งมีผลทำให้ความระมัดระวังลดลง การตัดสินใจผิดพลาด และก่อให้เกิดอุบัติเหตุ การขับขี่ด้วยความเร็วสูง มีผลทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เนื่องจากไม่สามารถหยุดรถได้อย่างกะทันหัน ทำให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงและเป็นอันตรายถึง ชีวิตได้ ผู้เดินเท้า (Pedestrian) ผู้เดินเท้าอาจเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร เพราะการใช้ถนนร่วมกับยานพาหนะอื่น ๆ ย่อมจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุ ได้ ทั้งนี้เพราะสาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ผู้เดินเท้าไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ผู้เดินเท้ามีนิสัยไม่ยอมรับรู้ และปฏิบัติตามนิสัยของตนเอง เอาความสะดวกของตนเป็นใหญ่ ผู้เดินเท้าไม่มีความชำนาญและไม่รู้หลักในการข้ามถนน ผู้เดินเท้าไม่มีมารยาท และ

^{๓๒} สัมภาษณ์, จรูญ เกตุศิริวัฒนา, ตัวแทนหมู่บ้านดอนสลิ, ไพรจัน จอมแสง, ตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย, สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, ศรีณยู มหาวุฒิ, สารวัตรกำนัน, พระครูรัตนารโหติ, เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย), พระครูสุนทรศีลปาคม, เจ้าคณะตำบลแม่สรวย (วัดแม่สรวยหลวง), ภิญญาพัชญ์ ทรายมูล, เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด, อันธิกา อินถา, เจ้าหน้าที่ ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด, ชุทธิ บุตรศรี, แพทย์ประจำตำบล, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ไม่เห็นใจผู้ขับขี่รถยนต์อื่น นี่จะเดินหรือข้ามถนน ที่ใดก็ทำตามใจชอบ^{๓๓} การแต่งกายของผู้เดินเท้า เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น การสวมเสื้อผ้าที่มี สีส้มคล้ำ ทำให้ผู้ขับขี่มองไม่เห็น และทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เพศ วัย และความบกพร่องทางกายของผู้เดินเท้า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การศึกษา การแพทย์ และนโยบาย สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสภาพผังเมือง สภาพทางภูมิศาสตร์ และดิน ฟ้า อากาศ มลพิษ การจัดสภาพผังเมือง ควรคำนึงถึงการใช้สอยของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้ถูกต้อง กฎหมาย และการบังคับใช้ ในปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับการใช้รถใช้ถนน ซึ่งมี ลักษณะซ้ำซ้อนบางส่วนขัดแย้งกันและมีมากมายฉบับ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสนและยุ่งยาก การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายจึงไม่ค่อยรัดกุม และไม่มีประสิทธิภาพ เป็นผลให้ผู้ใช้นานบางส่วนไม่ปฏิบัติตาม การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถนน ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้ถนน กล่าวคือ การให้การศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา^{๓๔} ยังไม่เพียงพอ และไม่ต่อเนื่อง การแพทย์ การบริการผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุยังไม่เพียงพอ ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยที่ถูกต้อน นโยบายหลักในการควบคุมอุบัติเหตุจากการจราจร ยังขาดแผนหลักและนโยบาย ที่ต่อเนื่อง การมีแผนหลักจะทำให้ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารชุดไหนที่เข้ามาบริหารต้อง ดำเนินต่อไปตามแผนนั้นจนเสร็จสิ้น^{๓๕}

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๔.๑ วิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

- ๑) เตรียมความพร้อมโดยการคัดเลือกตัวแทน ๒ คน
- ๒) เข้าร่วมการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ทำงานจิตอาสา
- ๓) เมื่อผ่านการอบรมเป็นจิตอาสา รอรับคำสั่งจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน

^{๓๓} สัมภาษณ์, ประพันธ์ แก้วมณี, ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก), ศรีบุญ มหาภูมิ, สารวัตรกำนัน, พระครูรัตนวรโชติ, เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย), พระครูสุนทรศีลปาคม, เจ้าคณะตำบลแม่สรวย (วัดแม่สรวยหลวง), ภิญาพัชญ์ ทรายมูล, เจ้าหน้าที่ ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด, อันธิกา อินตา, เจ้าหน้าที่ ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด, เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์, ภาวิณี สุขสวัสดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียน, ไพโรจน์ จอมแสง, ตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย, สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, ศรีบุญ มหาภูมิ, สารวัตรกำนัน, พระครูรัตนวรโชติ, เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย), เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์ สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, ไพโรจน์ จอมแสง, ตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย, สมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, ศรีบุญ มหาภูมิ, สารวัตรกำนัน, พระครูรัตนวรโชติ, เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย), เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

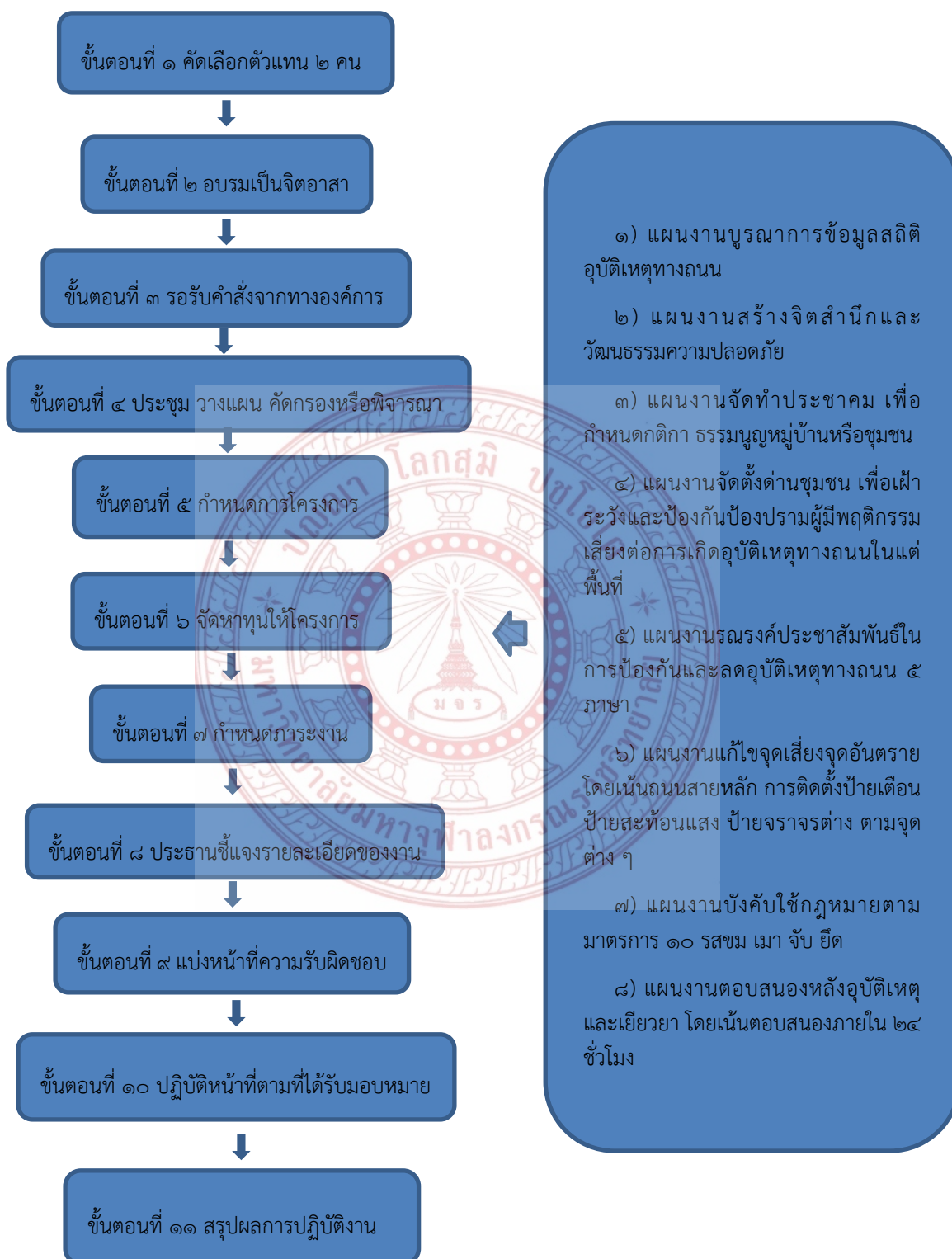
- ๔) นำคำสั่งมาประชุม วางแผน คัดกรองหรือพิจารณาโครงการ
- ๕) กำหนดการโครงการ
- ๖) จัดหาทุนให้โครงการ
- ๗) กำหนดภาระงาน
- ๘) ประสานชี้แจงรายละเอียดของงาน
- ๙) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
- ๑๐) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
- ๑๑) สรุปผลการปฏิบัติงาน

๔.๔.๒ กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

- ๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเปรียบเทียบและเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาลดอุบัติเหตุบนท้องถนนลดลง
- ๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย โดยได้มีหนังสือแจ้งให้ส่วนงานอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินมาตรการ โดยให้กำชับข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ในสังกัด ถือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการสวมหมวกนิรภัย คาดเข็มขัดนิรภัย และขับเคื่องรถการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนน อบท.
- ๓) แผนงานจัดทำประชาคม เพื่อกำหนดกติกา ธรรมเนียมหมู่บ้านหรือชุมชน
- ๔) แผนงานจัดตั้งด้านชุมชน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันป้องปรามผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในแต่พื้นที่ โดยการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เรื่องด้านชุมชนให้กับทุก ๆ หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในช่วงงานบุญ งานวัด งานรื่นเริง วันหยุดนักขัตฤกษ์ และช่วงเทศกาล
- ๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน จัดทำเว็บไซต์ ด้านชุมชน จัดทำเสียงตามสายประชาสัมพันธ์และสเปดวิทยุในการรณรงค์ความปลอดภัยทางถนน ๕ ภาษา
- ๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย โดยเน้นถนนสายหลัก การติดตั้งป้ายเตือน ป้ายสะท้อนแสง ป้ายจราจรต่าง ตามจุดต่าง ๆ ที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงในช่วงที่ผ่านมา ป้ายเตือนห้ามกลับรถในเขตที่ห้ามกลับ ป้ายลดความเร็ว จำกัดความเร็ว ตีเครื่องหมายจราจรบนผิวทางเพิ่มเติม
- ๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑๐ รสขม เมา จับ ยึด
- ๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเฝ้าระวัง เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาตามสิทธิ ตามพรบ. โดยเน้นตอบสนองภายใน ๒๔ ชั่วโมง

แสดงตามแผนภาพดังต่อไปนี้

กระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน

ภาพที่ ๔.๖ องค์ความรู้การพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๒) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๓) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสาร และการลงภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปผลอภิปรายและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๕.๑.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดโครงสร้างคำถามกรอบคำถามไว้ก่อนแล้วพบว่า อุบัติเหตุทางถนนในปี ๒๕๖๑ โดยสถิติมีการเกิดอุบัติเหตุที่อำเภอเมือง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำเภอแม่สรวย มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุเป็นลำดับที่ ๓ ส่วนใหญ่เกิดในตำบลท่าก้อ ตำบลลาวี

สำหรับสถิติสะสมในภาพรวมประเทศ จังหวัดเชียงรายมีจำนวนอุบัติเหตุสูงเป็นอันดับ ๓ (๘๒) รองจาก จ.เชียงใหม่ และ จ.นครราชสีมา จำนวนผู้เสียชีวิตสูงเป็นอันดับ ๑๒ (๗๘) รองจาก จ.อุดรธานี จ.นครราชสีมา จ.ลพบุรี จ.ชัยภูมิ จ.ขอนแก่น จ.เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร จ.ชลบุรี จ.บุรีรัมย์ จ.สุพรรณบุรี และ จ.อุบลราชธานี ส่วนจำนวนผู้บาดเจ็บสูงเป็นอันดับ ๕ (๗๘) รองจาก จ.เชียงใหม่ จ.นครราชสีมา จ.นครราชสีมา และ จ.พิษณุโลก

โดยสถิติประจำวันจันทร์ที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๒ มีการเกิดอุบัติเหตุ ๑๒ ครั้ง สะสมรวม ๘๒ ครั้ง ผู้บาดเจ็บ ๑๑ คน (ช.๕ หญิง.๖) สะสมรวม ๗๘ คน (ช.๕๐ หญิง.๒๘) มีผู้เสียชีวิต ๒ คน (ช.๒) สะสม ๗ คน สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ จากเมาสุรา ๖ ครั้ง ขับรถเร็วเกิดกำหนด ๖ ครั้ง ประเภ

ยานพาหนะ รถจักรยานยนต์ ๑๑ คัน รถปิคอัพ ๒ คัน ผู้ประสบอุบัติเหตุเป็นคนในพื้นที่ ๖ คน คนนอกพื้นที่ในจังหวัด ๖ คน คนนอกพื้นที่นอกเขตจังหวัด ๑ คน พื้นที่เกิดอุบัติเหตุ (๖ ครั้ง อ.เมืองเชิงทราย) (๑ ครั้ง อ.แม่จัน อ.เทิง อ.แม่สาย อ.พญาเม็งราย อ.ขุนตาล และ อ.แม่ลาว)

การรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เรียกตรวจมาตรการ ๑ร. ๒ส. ๓ข. ๔ม. (๑๐ รสขม) ๑๐,๗๕๒ คัน ถูกดำเนินคดี ๓,๑๓๘ คน บังคับใช้คำสั่ง คสช.ที่ ๔๖/๒๕๕๘ ส่งดำเนินคดี ๑๐๙ คัน ยึดใบอนุญาตขับขี่ ๕๐ ราย ยึดรถ ๑๐๐ คัน มีการตั้งจุดตรวจหลัก ๓๖ จุด จุดบริการของหน่วยงาน/อปท. ๑๗๑ จุด ด้านชุมชน ๑,๐๖๑ จุด จุดอำนวยความสะดวกของหน่วยงาน ๒๑ จุด ชุดสายตรวจเคลื่อนที่ ๒๕ ชุด หน่วยตรวจจับความเร็ว ๑ ชุด เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ๑,๒๘๐ คน

๕.๑.๒ วิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่าแดด อำเภอสรวย จังหวัดเชียงราย โดยผู้นำหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม ปัจจุบันมีทั้งหมด ๒๕ คน จากนั้นเตรียมความพร้อมโดยการคัดเลือกตัวแทน ๒ คน เข้าร่วมการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ทำงานจิตอาสา โดยสมาชิกจะมาจากประชาชนผู้สนใจ มีใจอาสาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ สมัครเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดในภูมิลาเนาที่จิตอาสาอาศัยอยู่ การเลือกที่จะเข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจ ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกรับต้องผ่านการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีระยะเวลาในการอบรม ซึ่งต้องเสียสละเวลาในการประกอบอาชีพ เพื่อเข้ารับการอบรม และมีภาระหน้าที่ต้องออกลาดตระเวนดูแลความเรียบร้อยของชุมชน เพื่อดูแลความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่เป็นสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สังคม ชุมชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน เมื่อเกิดเหตุขึ้นในพื้นที่อาสาจะเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นผู้แจ้งข่าว การดูแลช่วยเหลือในประชาชนในเบื้องต้นอย่างทันท่วงที ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกจะได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาภัย ทำให้ได้พัฒนาตนเอง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกในฝ่ายจากการปฏิบัติงานร่วมกัน ได้รับพัฒนา ก่อให้เกิดการพัฒนาภาวะจิตใจและอารมณ์มีความมั่นคงขึ้น ลดภาวะการหมกมุ่นกับตัวเอง อาการพูดจาถากถางผู้อื่น แก้อาการซึมเศร้า และอาการหลงตัวเอง ทำให้รู้สึกว่ามีค่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม สร้างนิสัยให้มีความอ่อนโยน นุ่มนวล และชอบช่วยเหลือผู้อื่น ได้เรียนรู้และทักษะการทำงานใหม่ ๆ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพกับอาชีพ การงานในอนาคต หลุดพ้นจากความซ้ำซากจำเจในชีวิต โดยการทำกิจกรรมจิตอาสาที่ทำท่ายและเกิดความสุข ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เรียนรู้ที่จะจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม ได้เพื่อนใหม่ ๆ การทำงานจิตอาสาทำเป็นกลุ่ม จึงทำให้จิตอาสาได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีแนวความคิดคล้ายกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้กว้างขึ้น เรียนรู้การให้ความเคารพต่อผู้อื่น การทำงานจิตอาสาเป็นงานให้บริการแก่ผู้ด้อยโอกาส ทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่แต่ละคนประสบซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป การเรียนรู้ความคิดเห็น ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้อื่นย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเคารพต่อผู้อื่น งานจิตอาสาช่วยพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำให้กับตนเอง การทำงาน

จิตอาสาต้องอาศัยการตัดสินใจในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้รับบริการ ยื่อนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาภาวะผู้นำ งานจิตอาสาเป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ การทำงานจิตอาสา ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง เข้าใจปัญหาของสังคมของประเทศเป็นอย่างดี เมื่อผ่านการอบรมเป็นจิตอาสา ก็จะรองรับคำสั่งจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน นำคำสั่งมาประชุมวางแผนที่ชัดเจนเป็นระบบ การคัดเลือกจิตอาสาที่มีความเคร่งครัดในกฎระเบียบที่กหนดไว้ พร้อมทั้งมีการวางแผนการแก้ไขอุปสรรคที่จะอาจเกิดขึ้น มีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับบริบทการทำงานในพื้นที่ มีการจัดระบบการใช้งาน สมาชิกที่ชัดเจน ยุติธรรมทั่วถึงเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในการทำหน้าที่ และให้ความสำคัญกับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ และทดแทนเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยซึ่งครอบคลุมไปถึงครอบครัวสมาชิก ด้านการบริหารมีการจัดโครงสร้างการทำงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยทั่วถึง และยุติธรรม มีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายการปฏิบัติงาน สมาชิกทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความเสมอภาค ในการสร้างแรงจูงใจในชักชวน กลุ่มเป้าหมายที่เป็นจิตอาสาในอนาคตเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง ด้านการบริหารจัดการ การกำหนด ภารกิจให้กับจิตอาสาอย่างชัดเจนสม่ำเสมอและทั่วถึง จะส่งผลให้มีการปฏิบัติงานของจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง ในระบบการทำงานต้องให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน มีการรับรู้เท่ากัน โดยการทำงานที่ยึดหลักประชาธิปไตยจะช่วยเสริมความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิก เมื่อวางแผนงานแล้วจึงคัดกรองหรือพิจารณาโครงการ กำหนดการโครงการ จัดหาทุนให้โครงการ กำหนดภาระงาน ประสานชี้แจงรายละเอียดของงาน จากนั้นแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สรุปผลการปฏิบัติงาน

๕.๑.๓ กระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้อง

ถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

สำนักปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดมาตรการองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมีแผนงานทั้งหมด ๘ แผนงาน ได้แก่

๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเปรียบเทียบและเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุบนท้องถนนลดลง

๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย โดยได้มีหนังสือแจ้งให้ส่วนงานอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินมาตรการ โดยให้กำชับข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ในสังกัด ถือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๓) แผนงานจัดทำประชาคม เพื่อกำหนดกติกา ธรรมเนียมหมู่บ้านหรือชุมชน

๔) แผนงานจัดตั้งด่านชุมชน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันป้องปรามผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในแต่พื้นที่ โดยการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เรื่องด่านชุมชนให้กับทุก ๆ หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในช่วงงานบุญ งานวัด งานรื่นเริง วันหยุดนักขัตฤกษ์ และช่วงเทศกาล

๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน จัดทำเว็บไซต์ด่านชุมชน จัดทำเสียงตามสายประชาสัมพันธ์และสโปดวิทยุในการรณรงค์ความปลอดภัยทางถนน

๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย โดยเน้นถนนสายหลัก การติดตั้งป้ายเตือน ป้ายสะท้อนแสง ป้ายจราจรต่าง ตามจุดต่าง ๆ ที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงในช่วงที่ผ่านมา ป้ายเตือนห้ามกลับรถในเขตที่ห้ามกลับ ป้ายลดความเร็ว จำกัดความเร็ว ตีเครื่องหมายจราจรบนผิวทางเพิ่มเติม

๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑๐ รสขม เม้า จั๊บ ยึด

๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเยียวยา เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาตามสิทธิ ตามพรบ. โดยเน้นตอบสนองภายใน ๒๔ ชั่วโมง

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดโครงสร้างคำถาม กรอบคำถามไว้ก่อนแล้วพบว่า อุบัติเหตุทางถนนในปี ๒๕๖๑ โดยสถิติการเกิดอุบัติเหตุที่อำเภอเมือง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอำเภอแม่สรวย มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุเป็นลำดับที่ ๓ ส่วนใหญ่เกิดในตำบลท่าก้อ ตำบลวาวี

สำหรับสถิติสะสมในภาพรวมประเทศ จังหวัดเชียงรายมีจำนวนอุบัติเหตุสูงเป็นอันดับ ๓ (๘๒) รองจาก จ.เชียงใหม่ และ จ.นครราชสีมา จำนวนผู้เสียชีวิตสูงเป็นอันดับ ๑๒ (๗๘) รองจาก จ.อุดรธานี จ.นครราชสีมา จ.ลพบุรี จ.ชัยภูมิ จ.ขอนแก่น จ.เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร จ.ชลบุรี จ.บุรีรัมย์ จ.สุพรรณบุรี และ จ.อุบลราชธานี ส่วนจำนวนผู้บาดเจ็บสูงเป็นอันดับ ๕ (๗๘) รองจาก จ.เชียงใหม่ จ.นครราชสีมา จ.นครราชสีมา และ จ.พิษณุโลก

โดยสถิติประจำวันจันทร์ที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๒ มีการเกิดอุบัติเหตุ ๑๒ ครั้ง สะสมรวม ๘๒ ครั้ง ผู้บาดเจ็บ ๑๑ คน (ช.๕ ญ.๖) สะสมรวม ๗๘ คน (ช.๕๐ ญ.๒๘) มีผู้เสียชีวิต ๒ คน(ช.๒) สะสม ๗ คน สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ จากเมาสุรา ๖ ครั้ง ขับรถเร็วเกิดกำหนด ๖ ครั้ง ประเภทยานพาหนะ รถจักรยานยนต์ ๑๑ คัน รถปิคอัพ ๒ คัน ผู้ประสบอุบัติเหตุเป็นคนในพื้นที่ ๖ คน คนนอกพื้นที่ในจังหวัด ๖ คน คนนอกพื้นที่นอกเขตจังหวัด ๑ คน พื้นที่เกิดอุบัติเหตุ (๖ ครั้ง อ.เมืองเชียงราย) (๑ ครั้ง อ.แม่จัน อ.เทิง อ.แม่สาย อ.พญาเม็งราย อ.ขุนตาล และ อ.แม่ลาว)

การรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เรียกตรวจตามมาตรการ ๑๐ จำนวน ๑๐,๗๕๒ คัน ถูกดำเนินคดี ๓,๑๓๘ คน บังคับใช้คำสั่ง คสช.ที่ ๔๖/๒๕๕๘ ส่งดำเนินคดี ๑๐๙ คัน ยึดใบอนุญาตขับขี่ ๕๐ ราย ยึดรถ ๑๐๐ คัน มีการตั้งจุดตรวจหลัก ๓๖ จุด จากจุดบริการของหน่วยงาน/อปท. ๑๗๑ จุด ด้านชุมชน ๑,๐๖๑ จุด จุดอำนวยความสะดวกของหน่วยงาน ๒๑ จุด ประกอบด้วยชุดสายตรวจเคลื่อนที่ ๒๕ ชุด หน่วยตรวจจับความเร็ว ๑ ชุด และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ๑,๒๘๐ คน

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัดเชียงราย ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

ทั้งจากคน ยานพาหนะ ถนน และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการนำนโยบาย “ประชารัฐ” มาเป็นกลไกหลักในการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนนให้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครต่าง ๆ และประชาชนให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ โดยมุ่งเน้นสู่มาตรฐานการสัญจรที่ปลอดภัยด้วยกัน (Committing to Standard of Safe Journey Together) มีพันธกิจเสริมสร้างสมรรถนะให้กับระบบบริหารจัดการภาครัฐด้านความปลอดภัยทางถนนเพื่อให้เกิดการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน เกิดการพัฒนาคน พัฒนาความรู้พัฒนามาตรฐานและนวัตกรรมด้านความปลอดภัยบนท้องถนน ลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนน และลดภาระของรัฐบาลจากการสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลดจำนวนผู้พิการ และทุพพลภาพจากอุบัติเหตุทางถนน ประการสำคัญคือการส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ สอดคล้องกับกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยการก่อรูปของกระบวนการจิตอาสาขึ้นเกิดจากการเกิดอุบัติเหตุทางธรรมชาติ ซึ่งในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่เสี่ยงอาจเกิดไฟป่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นลักษณะเขาและทำไร่เลื่อนรอยทำการเกษตรตามฤดูกาลและพืชใช้น้ำน้อยและพืชเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นและต้องแผ้วถางป่าทำการเกษตรเป็นประจำทุกปี จึงมีการรวมกลุ่มในลักษณะอาสาสมัครเพื่อบรรเทาสาธารณภัย มีการดำเนินการภายใต้ชื่อ “ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด” ซึ่งได้ดำเนินการกิจกรรมด้านการเฝ้าระวังอุบัติเหตุบนท้องถนน และการรักษาความปลอดภัย นำไปสู่การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย มีการดำเนินงานมาโดยตลอดควบคู่ไปกับการทำงานเชิงบูรณาการกับภาครัฐ สอดคล้องกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยขององค์การอนามัยโลก ที่สามารถแก้ไขได้ด้วยเหตุผลและมาตรการที่เหมาะสม ความปลอดภัย ทางถนน ในประเด็นที่จำเป็นต้องมีหลายภาคส่วนเข้ามามีร่วมด้วยความรับผิดชอบ และสนับสนุน เพื่อป้องกัน การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุบนท้องถนนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและต้องตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นโดยยึดการวิจัยหลัก และความรู้ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น

๕.๒.๒ วิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยผู้นำหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม ปัจจุบันมีทั้งหมด ๒๕ คน จากนั้นเตรียมความพร้อมโดยการคัดเลือกตัวแทน ๒ คน เข้าร่วมการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ทำงานจิตอาสา โดยสมาชิกจะมาจากประชาชนผู้สนใจ มีใจอาสาเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ สมัครเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดในภูมิสำเนาที่จิตอาสาอาศัยอยู่ การเลือกที่จะเข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจ ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกรับต้องผ่านการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีระยะเวลาในการอบรม ซึ่งต้องเสียสละเวลาในการประกอบอาชีพ เพื่อเข้ารับการอบรม และมีภาระหน้าที่ต้องออกลาดตระเวนดูแลความเรียบร้อยของชุมชน เพื่อดูแลความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่เป็นสร้าง

ประโยชน์ให้เกิดแก่สังคม ชุมชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน เมื่อเกิดเหตุขึ้นในพื้นที่ อาสาจะเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นผู้แจ้วข่าว การดูแลช่วยเหลือในประชาชนในเบื้องต้นอย่างทันท่วงที ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกจะได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและบรรเทาภัย ทำให้ได้พัฒนาตนเอง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในการปฏิบัติงานร่วมกับ สมาชิกในฝ่ายจากการปฏิบัติงานร่วมกัน ได้รับพัฒนา ก่อให้เกิดการพัฒนาสภาวะจิตใจและอารมณ์มี ความมั่นคงขึ้น ลดภาวะการณ์ หมกมุ่นกับตัวเอง อาการพูดจาถากถางผู้อื่น แก้อาการซึมเศร้า และ อาการหลงตัวเอง ทำให้รู้สึกตัวเองมีค่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม สร้างนิสัยให้มีความ อ่อนโยน นุ่มนวล และชอบช่วยเหลือผู้อื่น ได้เรียนรู้และทักษะการทำงานใหม่ ๆ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพกับ อาชีพ การงานในอนาคต หลุดพ้นจากความซ้ำซากจำเจในชีวิต โดยการทำกิจกรรมจิตอาสาที่ทำทนาย และเกิดความสนุก ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้ เรียนรู้ที่จะจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม ได้เพื่อนใหม่ ๆ การทำงานจิตอาสา มักทำเป็นกลุ่ม จึงทำให้ จิตอาสาได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีแนวความคิดคล้ายกัน ทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นให้กว้างขึ้น เรียนรู้การให้ความเคารพต่อผู้อื่น การทำงานจิตอาสาเป็นงาน ให้บริการแก่ผู้ด้อยโอกาส ทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่แต่ละคนประสบซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป การ เรียนรู้ความคิดเห็น ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้อื่นย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเคารพต่อผู้อื่น งานจิตอาสาช่วยพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำให้กับตนเอง การทำงาน จิตอาสาต้องอาศัยการตัดสินใจในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อน ร่วมงานและผู้รับบริการ ย่อมนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาภาวะผู้นำ งานจิตอาสาเป็นการพัฒนา ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ การทำงานจิตอาสา ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องสิทธิและ หน้าที่ของความเป็นพลเมือง เข้าใจปัญหาของสังคมของประเทศเป็นอย่างดี เมื่อผ่านการอบรมเป็นจิต อาสา ก็จะรองรับคำสั่งจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน นำคำสั่งมาประชุมวางแผนที่ชัดเจนเป็นระบบ การคัดเลือกจิตอาสา มีความเคร่งครัดในกฎ ระเบียบที่กหนดไว้ พร้อมทั้งมีการวางแผนการแก้ไขอุปสรรคที่จะอาจเกิดขึ้น มีการฝึกอบรมที่ สอดคล้องกับบริบทการทำงานในพื้นที่ มีการจัดระบบการใช้งาน สมาชิกที่ชัดเจน ยุติธรรมทั่วถึงเพื่อ หลีกเลี่ยงความขัดแย้งในการทำหน้าที่ และให้ความสำคัญกับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และการจัด สวัสดิการให้กับสมาชิก เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ และทดแทนเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยซึ่งครอบคลุมไปถึง ครอบครัวสมาชิก ด้านการบริหารมีการจัดโครงสร้างการทำงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยทั่วถึง และ ยุติธรรม มีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายการปฏิบัติงาน สมาชิก ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความเสมอภาค ในการสร้างแรงจูงใจในชักชวน กลุ่มเป้าหมายที่เป็นจิต อาสาในอนาคตเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง ด้านการบริหารจัดการ การกำหนด ภารกิจให้กับจิตอาสาอย่าง ชัดเจนสม่ำเสมอและทั่วถึง จะส่งผลให้มีการปฏิบัติงานของจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง ในระบบการทำงาน ต้องให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน มีการรับรู้เท่ากัน โดยการทำงานที่ยึดหลักประชาธิปไตยจะ ช่วยเสริมความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิก เมื่อวางแผนงานแล้วจึงคัดกรองหรือพิจารณาโครงการ กำหนดการโครงการ จัดหาทุนให้โครงการ กำหนดภาระงาน ประสานชี้แจงรายละเอียดของงาน จากนั้นแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สรุปผลการปฏิบัติงาน

๕.๒.๓ กระบวนการพัฒนาจิตอาสาแนวทางการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

สำนักปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดมาตรการองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมีแผนงานทั้งหมด ๘ แผนงาน ได้แก่

๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเปรียบเทียบและเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาให้อุบัติเหตุบนท้องถนนลดลง

๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย โดยได้มีหนังสือแจ้งให้ส่วนงานอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินมาตรการ โดยให้กำชับข้าราชการพนักงาน เจ้าหน้าที่ในสังกัด ถือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๓) แผนงานจัดทำประชาคม เพื่อกำหนดกติกา ธรรมนูญหมู่บ้านหรือชุมชน

๔) แผนงานจัดตั้งด่านชุมชน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันป้องปรามผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในแต่พื้นที่ โดยการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เรื่องด่านชุมชนให้กับทุก ๆ หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในช่วงงานบุญ งานวัด งานรื่นเริง วันหยุดนักขัตฤกษ์ และช่วงเทศกาล

๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน จัดทำเว็บไซต์ด่านชุมชน จัดทำเสียงตามสายประชาสัมพันธ์และสปอตวิทยุในการรณรงค์ความปลอดภัยทางถนน

๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย โดยเน้นถนนสายหลัก การติดตั้งป้ายเตือน ป้ายสะท้อนแสง ป้ายจราจรต่าง ตามจุดต่าง ๆ ที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงในช่วงที่ผ่านมา ป้ายเตือนห้ามกลับรถในเขตที่ห้ามกลับ ป้ายลดความเร็ว จำกัดความเร็ว ตีเครื่องหมายจราจรบนผิวทางเพิ่มเติม

๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑๐ รสขม เมา จับ ยึด

๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเยียวยา เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาตามสิทธิ ตามพรบ. โดยเน้นตอบสนองภายใน ๒๔ ชั่วโมง

จากแนวทางการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา ทองทั่ว และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนของนักศึกษาและชุมชนรอบมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” ระยะที่ ๑ ผลการศึกษาพบว่า เกิดกลไกเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงานโครงการที่มาจากภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลไกการประสานงานภายในโครงการ กลไกการประเมินภายใน กลไกกลาง กลไกระดับพื้นที่ และกลไกการสื่อสารสาธารณะ โดยกลไกแต่ละประเภทจะมีการทำงานเชื่อมโยงและประสานกัน ซึ่งกลไกที่เกิดขึ้นมาจาก ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเป็นผู้มีจิตอาสาและมีความต้องการแก้ไขปัญหาด้านอุบัติเหตุ ส่วนที่สอง เป็นตัวแทนของหน่วยงานที่มีภาระงานที่เกี่ยวข้องด้านอุบัติเหตุทั้งในระดับพื้นที่และจังหวัด พบว่า กลไกทั้งสองส่วนนี้ต่างเอื้อประโยชน์และเติมเต็มซึ่งกันและกันอันเนื่องมาจากกระบวนการดำเนินงานโครงการได้ทำให้ทั้งสองส่วนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ดังนั้น จึงถือว่าการก่อเกิดของกลไกข้างต้นเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมในการทำงานสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนของจังหวัดอุบลราชธานีของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างและหลากหลายซึ่งจะส่งผลถึงการดำเนินงานในระยะที่ ๒ ต่อไป และเกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ

สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนโดยการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑) ควรมีการศึกษาองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงลึกด้านการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน โดยเฉพาะการศึกษาในเรื่องความเสี่ยง สาเหตุ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ปัญหาที่แท้จริงของการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากปัญหาอุบัติเหตุทางถนน เพื่อให้ได้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย และเพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติและขยายผลได้จริง

๒) ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ ควรมุ่งเน้นการออกแบบโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุทางถนน การสร้างจิตสำนึก การบังคับใช้กฎหมายผ่านโครงการรณรงค์โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านการใช้รถจักรยานยนต์ การสวมหมวกนิรภัย และการไม่ดื่มแอลกอฮอล์ ควรมีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนเพื่อผลักดันสู่การใช้ในสถานศึกษา ขยายผลและต่อยอดการดำเนินงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

๓) ควรบูรณาการงานของกระทรวงสาธารณสุข โดยจัดให้มีเวทีกลางที่ให้ผู้รับผิดชอบจากแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในกระทรวงสาธารณสุขได้ประสานการดำเนินงานร่วมกันก่อนที่จะออกไปประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้อง สัมพันธ์ และเชื่อมโยงไปสู่ทิศทางเดียวกัน

๔) การประสานและพัฒนาหน่วยงานเครือข่ายควรมุ่งเป้าไปที่องค์กรระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากความปลอดภัยทางถนนเป็นภาระหน้าที่สำคัญของท้องถิ่น หน่วยงานในท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนเพราะเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนนบรรลุผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืน เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่วิถีการปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างจริงจัง รวมถึงควรมีการส่งเสริมการรวมตัวของภาคเอกชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนด้วยเพราะเป็นกลไกสำคัญที่มีความพร้อมทั้งด้านงบประมาณและความคิดสร้างสรรค์

๕) ควรขยายการดำเนินงานในรูปแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วม โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายในระดับท้องถิ่น มีนโยบายที่ชัดเจนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั่วประเทศมีส่วนร่วมดำเนินการป้องกันเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง โดยเน้นภารกิจเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญ เช่น ซึมอเตอร์ไซด์เปิดไฟใส่หมวกกันน็อก ขับรถคาดเข็มขัดนิรภัย ไม่ขับเร็ว ไม่เมาแล้วขับ ไม่ใช่โทรศัพท์มือถือขณะขับรถ ง่วงต้องจอดนอน

๖) ควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุขทั้งในส่วนกลางและระดับภูมิภาค เขต และจังหวัด ให้มีความสามารถในการนำข้อมูลการบาดเจ็บทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่มาใช้ในการจัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถจัดการกับข้อมูลเจ็บที่มีได้ด้วยความถูกต้อง แม่นยำ และ

ทันเวลา เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการดำเนินงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ดีและน่าเชื่อถือสำหรับใช้ในการวางแผน ควบคุม กำกับ และประเมินผล

๗) ระบบการจัดเก็บข้อมูลการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน โดยแต่ละหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลแตกต่างกัน การทำให้ระบบข้อมูลมีเพียงระบบเดียวเป็นเรื่องที่ดีที่สุดและเป็นความต้องการของหลายภาคส่วน แต่ในทางปฏิบัติการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวยังเป็นไปค่อนข้างยาก แต่การใช้ประโยชน์ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงควรมีการตั้ง Core Group หรือศูนย์บริหารจัดการข้อมูลอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายๆ ระบบ แล้วนำมาวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับการวางแผนการดำเนินงานและการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รวมถึงนำเสนอข้อมูลวิชาการที่วิเคราะห์แล้วเป็นระยะจัดส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘) การรณรงค์ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ ควรมีการรณรงค์ให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยให้กับประชาชน เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนร่วมกัน โดยใช้วิธีการการสื่อสารผ่านสื่อชุมชน เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และสื่อบุคคล ควบคู่ไปกับการสื่อสารมวลชน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณที่ชัดเจนทั้งในด้านการพัฒนาคน และเป้าหมายในการดำเนินการ ซึ่งที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกลุ่มงานประสานนโยบายและพัฒนาด้านสังคมในระดับพื้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลไกภาคีการทำงานหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และมุ่งสร้างความปลอดภัยบนท้องถนน

๓) รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งและการบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนนในภาพรวมของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัย การแสวงหาสาเหตุเชิงระบบของปัญหาอุบัติเหตุและนำเสนอแนวทางในการแก้ไขหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ที่สอดคล้องกับบริบทเชิงสังคมของประเทศ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ การจัดการด้านการแพทย์ฉุกเฉินที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ตลอดจนการวิจัยมูลค่าความสูญเสียของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

**กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย**
**Voluntary process for surveillance and security on the road,
Mae Suai District, Chiang Rai Province.**

ภุริวัจน์ ปุณยวุฒิปริดา, พระมหาไพรัช ธรรมทีโป, นายสุกิจจ์ บุตรเคน

และนางสาวพิมพ์ไพ ไกรสะอาด

Asst. Prof. Dr. Phuriwat punyawutpreeda,
PhraMaha Phairat Dhammatheepo, Asst. Prof. Dr.,
Sukit Boothken and Pimpornpai Krisa-ard

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail phu9555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน และเพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อหาแนวทางการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า สภาพกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย มีจำนวนการเกิดอุบัติเหตุในภาพรวมประเทศ สูงเป็นอันดับ ๓ มีจำนวนผู้บาดเจ็บสูงเป็นอันดับ ๕ สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ จากเมาสุรา ขับรถเร็วเกิดกำหนด และความไม่ชำนาญในเส้นทางเนื่องจากขาดมาตรการการป้องกัน จึงเกิดการก่อรูปของกระบวนการจิตอาสา จากการเป็นพื้นที่เสี่ยงเกิดไฟฟ้า มีการรวมกลุ่มในลักษณะอาสาสมัครเพื่อบรรเทาสาธารณภัย มีการดำเนินการภายใต้ชื่อ “ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด” โดยได้ดำเนินการกิจกรรมด้านการเฝ้าระวังอุบัติเหตุบนท้องถนน และการรักษาความปลอดภัย นำไปสู่การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย มีการดำเนินงานมาโดยตลอดควบคู่ไปกับการทำงานเชิงบูรณาการกับภาครัฐ ควบคู่กับการ

นโยบาย “ประชารัฐ” มาเป็นกลไกหลักในการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนนให้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครต่าง ๆ และประชาชนให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ ประการสำคัญคือการส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ สอดคล้องกับกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ได้มีการกำหนดแนวทางตามมาตรการองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมีแผนงานทั้งหมด ๘ แผนงาน ได้แก่ ๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน ๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย ๓) แผนงานจัดทำประชาคม ๔) แผนงานจัดตั้งด้านชุมชน ๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย ๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑ร. ๒ส. ๓ข. ๔ม. (๑๐ รสขม) และ ๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเยียวยา เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาตามสิทธิ ตามพรบ. อันเป็นแนวทางในของกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

คำสำคัญ : กระบวนการจิตอาสา, การเฝ้าระวังความ, ความปลอดภัยบนท้องถนน

Abstract

The purpose of this research article is Study accident information and road safety to develop volunteer processes In order to present surveillance guidelines And security on the road, Mae Suai District, Chiang Rai Province Use qualitative research as a data collection by in-depth interview in conjunction with participatory action research. (Participatory Action Research: PAR) to find guidelines for surveillance and security on the road In Mae Suai District Chiang Rai province the research found that Voluntary mental process conditions, surveillance and security on the road, Mae Suai district, has a number of accidents in the whole country. Highly ranked 3rd, with the highest number of injured people, ranked 5th. Causes of accidents from drunk driving and inexperience in the path Due to lack of protection measures Therefore the formation of the volunteer process from being a forest fire risk area There is a group of volunteers for disaster relief. There are operations under the name "Coordinating Center for the Village Sub-district Chiefs of Pa Daet Subdistrict Administrative Organization" by conducting activities to monitor road accidents And security Leading to the establishment of the village headman club in Mae Suai District Has been in operation all along, along with working with the government Coupled with the implementation of the "Prachathat" policy as the main mechanism for raising awareness and awareness of road safety for car users using roads in the area By cooperating

between local government organizations, village headmen, village leaders, village committees Community committee Various volunteers and people come to play an important role in the prevention and reduction of road accidents in the area strong and continuous. By creating a parent plan, road safety articles, BE 2581 - 1974. The important thing is to promote a sustainable development model by participating in the civil state approach. In accordance with the volunteer mental process, surveillance and security on the road in Mae Suai District Chiang Rai province Has set guidelines according to road safety organization measures With a total of 8 plans, including 1) Integrated road accident statistics data plan 2) Consciousness and culture safety plan 3) Community planning program 4) Community outreach plan 5) Public relations campaign to prevent and reduce accidents On the road ๖) The plan to fix the risk point of danger ๗) The plan to enforce the law in accordance with measures 10 , and 9) The plan to respond after the UAT Causes and remedies Is a training to develop knowledge of the system of disbursement of rights under the Act which is the guideline of the volunteer mental process, surveillance and security on the road in Mae Suai District Chiang Rai province.

Keywords: Voluntary process, Surveillance, Safety on the road

๑. บทนำ

อุบัติเหตุจากการจราจรทางถนนทำให้คนไทยเสียชีวิตเป็นอันดับ ๒ รองจากโรคมะเร็ง และเป็นสาเหตุของการได้รับบาดเจ็บเป็นอันดับ ๑ จากรายงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนถึงความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการพิจารณาหาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางถนนมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่นพฤติกรรมของผู้ใช้ถนน ความบกพร่องของยานพาหนะและลักษณะทางกายภาพของถนน เป็นต้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทางกายภาพของถนนพบว่าอุบัติเหตุมักเกิดจากความไม่สมบูรณ์ของสภาพถนน เช่น ถนนที่ตัดข้ามทางรถไฟแต่ไม่มีเครื่องกีดขวาง ถนนขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ หรือมีสิ่งกีดขวางบนเส้นทางจราจร เป็นต้น (วิภาพันท์ ก่อเกียรติเจริญ, ๒๕๖๐)

อุบัติเหตุ ทำให้เกิดบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และถึงตายได้ แม้บางคนอาจเข้าใจตามความในนิยามข้างต้นว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันนั้น เป็นคราวเคราะห์ของผู้ประสบซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้แต่ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ในทางตรงกันข้ามอุบัติเหตุย่อมป้องกันได้และหลีกเลี่ยงได้หากไม่ประมาท จึงมีความสำคัญที่เราต้องมาศึกษา เพื่อหาทางป้องกันลดหย่อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ ดังนั้นเมื่อเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้มีการเดินทางได้ งานชิ้นนี้จึงทำขึ้นเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ทั้งในแง่ของพฤติกรรมของพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ เพื่อทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุและการกระจายตัวของบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง (เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง) ซึ่งอาจช่วยป้องกันหรือบรรเทาการเกิดขึ้นของอุบัติเหตุได้ จากสถิติพบว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนนสาเหตุที่สำคัญส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่เอง เช่น การเมาแล้วขับ การขับรถด้วยความเร็วสูง

ง่วงแล้วขับ การใช้โทรศัพท์ในขณะที่ขับชี่ เป็นต้น นอกจากนี้สภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้น ก็ยังมีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นด้วย

จากข้อมูลศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน สถิติการเกิดอุบัติเหตุการเสียชีวิต และบาดเจ็บ (Admit) ช่วงการควบคุมเข้มข้น (๗๗ วัน) ๓ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐ อุบัติเหตุเฉลี่ยวันละ ๔๙๐ ครั้ง ผู้เสียชีวิตเฉลี่ยวันละ ๕๗ ราย ผู้บาดเจ็บวันละ ๕๑๒ คน สำหรับในช่วงเทศกาลปีใหม่ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมามีอุบัติเหตุ ๓,๙๑๙ ครั้ง เสียชีวิต ๔๗๘ คน และบาดเจ็บ (Admit) ๔,๑๒๘ คน ผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บ (Admit) ส่วนใหญ่เป็นผู้ขับขี่และเป็นคนในพื้นที่ (ในตำบล/แขวง)

ดังนั้น แนวทางในการป้องกันปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร ต้องทำในแง่การป้องกันโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้ถนนที่เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ในการแก้ไขปัญหาจะต้องทราบว่าผู้ใช้ถนนมีความรู้สึกรู้สึก การรับรู้ ความคิดเห็น ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร และพฤติกรรมเสี่ยงอย่างไรต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร เพื่อนำผลการศึกษาไปทำแนวทางการป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการจราจรให้ได้ตรงกับปัญหาได้มากที่สุด โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนของผู้ขับขี่ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจรเพื่อลดการสูญเสียในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสูญเสียด้านกำลังคนต่อไป

อย่างไรก็ตาม งานชุมชนสัมพันธ์ที่มีอาสาสมัครชุมชน มีการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้กลุ่มจิตอาสาเฝ้าระวังมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยเครือข่ายของอาสาสมัครเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนนั่นเอง (อำพล จินดาวัฒนะ, ๒๕๕๙)

กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มุ่งเน้นความสำคัญของการเป็นจิตอาสาเป็นการเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของผู้อยู่ร่วมในสังคมเดียวกันตั้งอยู่บนพื้นฐานของเจตนาดี โดยให้ความสำคัญของจิตอาสาเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงาน มีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาจิตอาสามุ่งเน้นการให้มากกว่าการรับ ซึ่งเป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุขที่เกิดจากการได้รับทำให้สังคมมีการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงในเชิงคุณธรรม โดยมีแรงจูงใจเป็นพลังผลักดันขับเคลื่อนในการทำความดี มีเจตนาที่ดีโดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยมีแรงจูงใจทางสังคมเป็นอุดมคติที่เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ในการควบคุมด้านจิตใจ มีความไว้วางใจกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรพัฒนากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาในสังคมไทย เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการทำงานของอาสาสมัครจิตอาสาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอเสนอแนวทางการทำงานของจิตอาสาในการเฝ้าระวังและความปลอดภัยบนท้องถนน โดยนำพลังมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการสร้างองค์กรและบูรณาการเพื่อสร้างกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยอย่างยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๒) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๓) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อหาแนวทางการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน คณะผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมีการการศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวคิดหลักการ ความเป็นมา กระบวนการพัฒนา และแนวทางในการจัดทำชุดกิจกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๙ รูป/คน ทั้งที่เป็นอาสาสมัครของชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ คน, ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและจากภาคสนาม แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกันโดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีความเป็นไปได้ จากนั้น สรุปออกมาเป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อสรุปพัฒนาผลการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นชุดความรู้เกี่ยวกับ “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน” สำหรับผู้ใช้รถใช้ถนน ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และนำเสนอในรูปแบบของข้อเสนอแนะต่อไป

๔. ผลการศึกษา

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สาเหตุ และแนวทางป้องกันและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า จากสถานการณ์ดังกล่าว ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นองค์กรหลักของจังหวัด ในการบูรณาการการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัด ได้ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงการ

เกิดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งจากคน ยานพาหนะ ถนน และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการนำนโยบาย “ประชารัฐ” มาเป็นกลไกหลักในการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนน ให้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครต่าง ๆ และประชาชน ให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ โดยมุ่งเน้นสู่มาตรฐานการสัญจรที่ปลอดภัยด้วยกัน (Committing to Standard of Safe Journey Together) มีพันธกิจเสริมสร้างสมรรถนะให้กับระบบบริหารจัดการภาครัฐด้านความปลอดภัยทางถนนเพื่อให้เกิดการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน เกิดการพัฒนาคน พัฒนาความรู้พัฒนามาตรฐานและนวัตกรรมด้านความปลอดภัยบนท้องถนน ลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนน และลดภาระของรัฐบาลจากการสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลดจำนวนผู้พิการ และหุพลภาพจากอุบัติเหตุทางถนน ประการสำคัญคือการส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ สอดคล้องกับกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยการก่อรูปของกระบวนการจิตอาสานั้นเกิดจากการเกิดอุบัติเหตุทางธรรมชาติ ซึ่งในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่เสี่ยงอาจเกิดไฟป่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นลักษณะเขาและทำไร่เลื่อนลอยทำการเกษตรตามฤดูกาลและพืชใช้น้ำน้อยและพืชเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นและต้องแผ้วถางป่าทำการเกษตรเป็นประจำทุกปี จึงมีการรวมกลุ่มในลักษณะอาสาสมัครเพื่อบรรเทาสาธารณภัย มีการดำเนินการภายใต้ชื่อ “ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด” โดยมีฝ่ายความมั่นคงอำเภอแม่สรวย, หมู่ รส.อ.แม่สรวย สมาชิก อส. ร่วมกับ เจ้าหน้าที่ทหารบก.พื้นที่พิเศษเวียงผา,บก.พื้นที่พิเศษดอยยาว,เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลแม่สรวย ,สาธารณสุขอำเภอแม่สรวย, เจ้าหน้าที่ตำรวจ, หมวดการทางแม่สรวย, หน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้แม่สรวย, อุทยานแห่งชาติลำน้ำกก ฝั่งซ้าย, อุทยานแห่งชาติดอยหลวง, หัวหน้าโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่, หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำทุกแห่ง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,มูลนิธิกุ๊กภัยสยาม(ปูอินทร์), มูลนิธิกุ๊กภัยแสงแก้วโพธิญาณ ร่วมกิจกรรม ซึ่งได้ดำเนินการกิจกรรมด้านการเฝ้าระวังอุบัติเหตุบนท้องถนน และการรักษาความปลอดภัย นำไปสู่การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย มีการดำเนินงานมาโดยตลอดควบคู่ไปกับการทำงานเชิงบูรณาการกับภาครัฐ สอดคล้องกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยขององค์การอนามัยโลก ที่สามารถแก้ไขได้ด้วยเหตุผลและมาตรการที่เหมาะสม ความปลอดภัย ทางถนน ในประเด็นที่จำเป็นต้องมีหลายภาคส่วนเข้ามามีร่วมด้วยความรับผิดชอบ และสนับสนุน เพื่อป้องกัน การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุบนท้องถนนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและต้องตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นโดยยึดการวิจัยหลัก และความรู้ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น

๔.๒ ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า มีการจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่าแดด อำเภอสรวย จังหวัดเชียงราย โดยผู้นำหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม จากนั้นเตรียมความพร้อมโดยการคัดเลือกตัวแทน ๒ คน เข้าร่วมการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ทำงานจิตอาสา โดยสมาชิกจะมาจากประชาชนผู้สนใจ มี

ใจอาสาเข้ามา ปฏิบัติหน้าที่ สมัครเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดในภูมิสำเนาที่จิตอาสาอาศัยอยู่ การเลือกที่จะเข้าร่วมปฏิบัติด้วยความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากเงื่อนไขใด ๆ มีการตัดสินใจโดยอิสระ รับผิดชอบต่อสังคม มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่างานด้านนี้จะมีความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติงาน แต่จิตอาสาที่เลือกที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกล้วนต้องผ่านการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีระยะเวลาในการอบรม ซึ่งต้องเสียสละเวลาในการประกอบอาชีพ เพื่อเข้ารับการอบรม และมีการหน้าที่ต้องออกลาดตระเวนดูแลความเรียบร้อยของชุมชนแสดงถึงความมุ่งมั่นอย่างจริงจังที่จะรับผิดชอบต่อดูแลชุมชนและสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง ในการเข้าเป็นสมาชิกจะไม่ได้รับเงินตอบแทนการปฏิบัติงาน แต่อาจได้รับการสนับสนุน ค่าเดินทาง หรือค่าใช้จ่ายซึ่งค่าตอบแทนที่ได้รับอาจจะไม่คุ้มค่าเท่ากับการประกอบอาชีพ แต่ก็เลือกที่จะเข้าร่วมปฏิบัติงาน ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ การทำงานของจิตอาสา ไม่ใช่การประกอบอาชีพ หรือการปฏิบัติงานเพื่อรับรายได้ประจำเป็นการทำงานในลักษณะเฉพาะ เมื่อเกิดเหตุการณ์ หรือเมื่อจิตอาสาที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ถือว่าเป็นทุนทางสังคมในชุมชนที่สำคัญ เป็นการรวมพลังภาคประชาชน เพื่อประชาชน และชุมชน ซึ่งยังประโยชน์ให้เกิดทางเศรษฐกิจ เนื่องจากจิตอาสาเป็นผู้สนับสนุนการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ภาครัฐลดภาระค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ด้วยความสมัครใจ และไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นค่าจ้างเงินเดือน การทำงานจิตอาสานั้นประโยชน์ทางสังคม เป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนออกปฏิบัติงาน เพื่อดูแลความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่เป็นสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สังคม ชุมชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน เมื่อเกิดเหตุขึ้นในพื้นที่อาสาจะเป็นกำลังสำคัญที่จะเป็นผู้แจ้งข่าว การดูแลช่วยเหลือในประชาชนในเบื้องต้นอย่างทันท่วงที ประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกจะได้รับการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาภัย ทำให้ได้พัฒนาตนเอง ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ในการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกในฝ่ายจากการปฏิบัติงานร่วมกัน ได้รับพัฒนา ก่อให้เกิดการพัฒนาสภาวะจิตใจและอารมณ์มีความมั่นคงขึ้น ลดภาวะการหมกมุ่นกับตัวเอง อาการพูดจาถากถางผู้อื่น แก้อาการซึมเศร้า และอาการหลงตัวเอง ทำให้รู้สึกว่ามีค่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม สร้างนิสัยให้มีความ อ่อนโยน นุ่มนวล และชอบช่วยเหลือผู้อื่น ได้เรียนรู้และทักษะการทำงานใหม่ ๆ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพกับอาชีพ การงานในอนาคต หลุดพ้นจากความซ้ำซากจำเจในชีวิต โดยการทำกิจกรรมจิตอาสาที่ทำหาย และเกิดความสนุก ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้เรียนรู้ที่จะจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสม ได้เพื่อนใหม่ ๆ การทำงานจิตอาสา มักทำเป็นกลุ่ม จึงทำให้จิตอาสาได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีแนวความคิดคล้ายกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นให้กว้างขึ้น เรียนรู้การให้ความเคารพต่อผู้อื่น การทำงานจิตอาสาเป็นงานให้บริการแก่ผู้ด้อยโอกาส ทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่แต่ละคนประสบ ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป การเรียนรู้ความคิดเห็น ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้อื่นย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเคารพต่อผู้อื่น งานจิตอาสาช่วยพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำให้กับตนเอง การทำงานจิตอาสาต้องอาศัยการตัดสินใจในกิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้รับบริการ ย่อมนำไปสู่การเรียนรู้และการพัฒนาภาวะผู้นำ งานจิตอาสาเป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ การทำงานจิตอาสา ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง เข้าใจปัญหาของสังคมของประเทศเป็นอย่างดี

ดี เมื่อผ่านการอบรมเป็นจิตอาสา ก็จะรอรับคำสั่งจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน นำคำสั่งมาประชุม วางแผนที่ชัดเจนเป็นระบบ การคัดเลือกจิตอาสา มีความเคร่งครัดในกฎ ระเบียบที่กหนดไว้ พร้อมทั้งมีการวางแผนการแก้ไขอุปสรรคที่จะอาจเกิดขึ้น มีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับบริบทการทำงานในพื้นที่ มีการจัดระบบการใช้งาน สมาชิกที่ชัดเจน ยุติธรรมทั่วถึงเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในการทำหน้าที่ และให้ความสำคัญกับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ และการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เพื่อเสริมสร้างกำลังใจ และทดแทนเมื่อสมาชิก เจ็บป่วยซึ่งครอบคลุมไปถึงครอบครัวสมาชิก ด้านการบริหารมีการจัดโครงสร้างการทำงานให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยทั่วถึง และยุติธรรม มีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอในการ ปฏิบัติงาน เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ พาหนะ เบี้ยเลี้ยง เพื่อไปสู่เป้าหมายการปฏิบัติงาน สมาชิกทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความเสมอภาค ในการสร้างแรงจูงใจในชักชวน กลุ่มเป้าหมายที่เป็นจิตอาสาในอนาคตเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง ด้านการบริหารจัดการ การกำหนด ภารกิจให้กับจิตอาสาอย่างชัดเจนสม่ำเสมอและทั่วถึง จะส่งผลให้มีการปฏิบัติงานของจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง ในระบบการทำงานต้องให้สมาชิกทุกคนมี โอกาสเท่าเทียมกัน มีการรับรู้เท่ากัน โดยการทำงานที่ยึดหลักประชาธิปไตยจะช่วยเสริมความเชื่อมั่น ให้แก่สมาชิก เมื่อวางแผนงานแล้วจึงคัดกรองหรือพิจารณาโครงการ กำหนดการโครงการ จัดหาทุน ให้โครงการ กำหนดภาระงาน ประทานชี้แจงรายละเอียดของงาน จากนั้นแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สรุปผลการปฏิบัติงาน โดยมีผลงานการจัดทำโครงการทั้งหมด ๑๗ โครงการ

ในการทำงานจิตอาสา นั้นการวางแผนจัดการในการตั้งเป้าหมายและการวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย วิธีการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การจัดทำใบสมัครผู้สนใจเข้าร่วมเป็นจิตอาสา การพัฒนาแนวทางและกระบวนการสมัครเพื่อเข้าร่วมเป็นจิตอาสา และการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและเจ้าหน้าที่ขององค์กรในการทำงานกับจิตอาสา การคัดเลือกจิตอาสา ในการคัดเลือกจิตอาสา มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ คุณสมบัติของจิตอาสาที่ต้องการมีคุณสมบัติอย่างไรมีเหตุผลอย่างไรในการเข้าร่วม เป็นจิตอาสาสามารถค้นหากลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาเป็นจิตอาสาได้จากที่ไหนจะสื่อสารอย่างไร ให้ได้รับความสนใจจากผู้มีศักยภาพเพื่อให้เข้าร่วมเป็นจิตอาสา หลังจากนั้นเป็นกระบวนการ คัดเลือกสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ตรงตามเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการของ องค์กรและเป้าหมายของจิตอาสา การปฐมนิเทศและการฝึกอบรม เป็นขั้นตอน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับจิตอาสาในการเตรียมพร้อมความรู้และทักษะเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการต่อการปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและสามารถปรับตัวให้เข้ากับเงื่อนไขการทำงานและสภาพแวดล้อม การปฐมนิเทศจิตอาสาใหม่ เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้จิตอาสามีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง ข้อปฏิบัติที่เหมาะสม ความรู้เฉพาะด้าน การเสริมพลังจิตอาสา และสร้างคุ้นเคยกับเพื่อนจิตอาสา และสร้างความเข้าใจระหว่างองค์กรเจ้าหน้าที่และตัว จิตอาสา การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทักษะของจิตอาสา มีผลต่อประสิทธิผลและประสิทธิผล การทำงาน การสรุปงานเพื่อนำไปสู่การประเมินผล เป็นการสนับสนุนจิตอาสาในเรื่องของแนวทางและวิธีการทำงานที่ถูกต้องจากบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในงานนั้น ๆ โดยจะต้องระบุชัดเจนว่าใครจะเป็น

ผู้รับผิดชอบงาน การยกย่องและเชิดชูเกียรติ เป็นการให้รางวัลเพื่อจูงใจให้จิตอาสาปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

การเป็นจิตอาสาทุกครั้งที่ทำหน้าที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ แรงจูงใจส่วนใหญ่มาจากผู้นำ แต่สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ที่ประสบเหตุประสบภัยต่าง ๆ ดังนั้นในการเป็นจิตอาสานั้นควรจะได้รับเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแบบอุปกรณ์ช่วยเหลือแม้บางครั้งยานพาหนะก็จำเป็น การได้รับการสนับสนุนจากห้างร้าน และผู้ใจบุญเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องการ สังคมจะสนับสนุนก็ต่อเมื่อเราได้ลงมือให้เห็นเป็นรูปธรรมมากกว่า และตั้งใจแค่ไหน (พระไพศาล วิสาโล, ๒๕๕๐)

๔.๓ ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยทางถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

สำนักปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดมาตรการองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมีแผนงานทั้งหมด ๘ แผนงาน ได้แก่

๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเปรียบเทียบและเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาให้อุบัติเหตุบนท้องถนนลดลง

๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย โดยได้มีหนังสือแจ้งให้ส่วนงานอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินมาตรการ โดยให้กำชับข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ในสังกัด ถือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการสวมหมวกนิรภัย คาดเข็มขัดนิรภัย และขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนน อปท.จิตอาสา มีบทบาทในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสังคม โดยการให้บริการโดยตรง เมื่อเกิดเหตุการณ์อุบัติเหตุ มีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มศักยภาพให้องค์กรจิตอาสา มีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมกับการทำงานของส่วนราชการการต่าง ๆ เป็นการทำงานที่มี ลักษณะงานเฉพาะประเด็น เช่น การประชาสัมพันธ์ ความปลอดภัย การเป็นสมาชิกจิตอาสาในการร่วมรณรงค์เพิ่มศักยภาพ จิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในการร่วมรณรงค์ขับเคลื่อนงาน

๓) แผนงานจัดทำประชาคม เพื่อกำหนดกติกา ธรรมเนียมหมู่บ้านหรือชุมชน

๔) แผนงานจัดตั้งด่านชุมชน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันป้องปรามผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในแต่พื้นที่ โดยการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เรื่องด่านชุมชนให้กับทุก ๆ หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในช่วงงานบุญ งานวัด งานรื่นเริง วันหยุดนักขัตฤกษ์ และช่วงเทศกาล

๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน จัดทำเว็บไซต์ ด้านชุมชน จัดทำเสียงตามสายประชาสัมพันธ์และสโปตวิทยุในการรณรงค์ความปลอดภัยทางถนน ๕ ภาษา ได้แก่ ไทย อาข่า เมื่อง ลาหู่ พม่า และได้มีการจัดโครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งหมด ๗ โครงการ ได้แก่

- (๑) โครงการผลิตรายการพิเศษทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- (๒) โครงการผลิตและเผยแพร่สโปตวิทยุ
- (๓) โครงการผลิตและเผยแพร่ทางสถานีวิทยุชุมชน
- (๔) โครงการผลิตและเผยแพร่ข่าวรณรงค์ลดอุบัติเหตุ กิจกรรมทางโทรทัศน์
- (๕) โครงการผลิตและเผยแพร่ข่าวทางเว็บไซต์

๖) โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตั้งที่อำเภอ สถานที่สำคัญ

(๗) โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โซเชียลมีเดียสัมพันธ์หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงาน เพื่อเผยแพร่ทางยูทูบ เฟสบุ๊ก และเพจ

๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย โดยเน้นถนนสายหลัก การติดตั้งป้ายเตือน ป้ายสะท้อนแสง ป้ายจราจรต่าง ตามจุดต่าง ๆ ที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงในช่วงที่ผ่านมา ป้ายเตือนห้ามกลับรถในเขตที่ห้ามกลับ ป้ายลดความเร็ว จำกัดความเร็ว ตีเครื่องหมายจราจรบนผิวทางเพิ่มเติม

๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑๐ รสชม เมา จับ ยึด

๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเยียวยา เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาตามสิทธิ ตามพรบ. โดยเน้นตอบสนองภายใน ๒๔ ชั่วโมง

ในฐานะสมาชิกของชมรม เพื่อให้การทำงานจิตอาสาในครั้งถัดไปมีประสิทธิภาพในการทำงานดียิ่งขึ้นกว่าเดิมกลุ่มจิตอาสาได้ทำการระดมสมอง เพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงาน และสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจิตอาสา การทำจิตอาสาเป็นสิ่งที่ มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อส่วนรวมอย่างยิ่งที่สำคัญ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มจิตอาสาและชุมชนเป้าหมาย เพื่อให้ชุมชนที่ต้องการความช่วยเหลือสามารถดำรงอยู่ในสังคมและประเทศไทยได้อย่างเข้มแข็งสืบไป

แนวทางของพื้นที่ต้องไม่เป็นการขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่เราจึงต้องปฏิบัติตามนโยบายของทางราชการเราจะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานกรณีการจัดตั้งจุดตรวจต่าง ๆ เช่น ๗ วันอันตราย ช่วงปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ จิตอาสาต้องเฝ้าระวังในเรื่องสภาพถนน คุณลักษณะของถนน จำนวนช่องถนน ความกว้างของช่องถนน อัตราการเกิดอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์กับ ความกว้างของช่องถนนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ช่องถนนที่มีความกว้าง ๑๘ ฟุต และ ขอบถนนจะมีความปลอดภัยกว่าช่องถนนที่กว้าง ๒๒ ฟุต แต่ไม่มีขอบถนน แนวกันกลางถนน ใช้กันถนนที่มีการจราจร ๒ ช่องทาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก เมื่อรถวิ่งสวนทางกัน และมีแนวกันกลางถนน ไหล่ถนนเป็นพื้นที่ต่อจากขอบทางออกไปทางด้านข้าง ซึ่งยังมีได้ จัดทำเป็นทางเท้า ไหล่ถนนมีอิทธิพลมากต่อความปลอดภัยในการจราจร สิ่งกันข้างถนน จะช่วยป้องกันมิให้รถที่เกิดอุบัติเหตุวิ่ง ออกนอกถนนไปทำลายสิ่งของอื่นบริเวณข้างทางได้ พื้นผิวถนน ได้แก่ ความโค้งของถนน ผิวลาดของถนนและระยะสายตา มีอิทธิพลอย่างมากต่อความปลอดภัยในการจราจร ความสว่างของถนน ถนนที่มีความสว่างจะปลอดภัยกว่าถนนที่มีมืด ยานพาหนะ ยานพาหนะที่มีสภาพชำรุด ขาดการตรวจสอบและบำรุงรักษาที่ดีก่อนการใช้งาน ซึ่งยานพาหนะที่มีสภาพชำรุด สภาพของยาง ยางไม่มีดอกไม่เกาะถนน ระบบห้ามล้อซึ่งอาจจะทำให้เบรกแตก กระงกมองหลัง มองข้างชำรุด ทำให้มองเห็นรถที่วิ่งตามมาไม่ชัดเจน ตลอดจนยวดยานพาหนะที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน นับเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจรได้ทั้งสิ้น ผู้ใช้ถนน ผู้ขับขี่ และผู้เดินทางเท้าที่ใช้ถนน สัญจรไปมา ผู้ใช้ทางที่มีส่วนสำคัญต่อการเกิดอุบัติเหตุ การขับขี่ที่ไม่ชำนาญไม่ปฏิบัติ ตามกฎจราจร การขับขี่รถที่ขาดความระมัดระวัง ย่อมก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ การจะมีใบอนุญาตขับขี่ก็มีใช้รับรองว่าขับรถโดยปลอดภัย ผู้ขับขี่ที่ดีจะต้องรอบรู้ กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก คำสั่ง เครื่องหมาย และสัญญาณจราจร รู้จักหาวิธีเพิ่มพูนความรู้ ในการขับขี่ให้ดียิ่งขึ้น มีความรู้ในการทำงานของเครื่องยนต์พอสมควร องค์ประกอบที่ท าให้ผู้ขับขี่ฝ่าฝืนการจราจรจนเป็นเหตุให้ เกิดอุบัติเหตุการจราจร ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ สามารถทำ

ใบขับขี่รถจักรยานยนต์ แต่ถ้าเป็นผู้ขอใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ชั่วคราว สำหรับรถจักรยานยนต์ ความจุของกระบอกสูบขนาดไม่เกิน ๙๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ ผู้ขับขี่ที่ก่ออุบัติเหตุจากการจราจรทั้งในประเทศพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนา คือช่วงอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีความคิดคะนอง ชอบความสนุกสนานตื่นเต้น จึงมักจะขับรถด้วยความเร็วสูง และมีความระมัดระวังไม่เพียงพอ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เริ่มฝึกหัดขับขี่ยวดยานพาหนะ จึงยังไม่มีประสบการณ์ในการควบคุมบังคับ และตัดสินใจเหตุการณ์เฉพาะหน้าไม่ดีพอ ผู้ขับขี่ที่มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๔ ปี มักจะเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุที่รุนแรง เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจร เพศชายสูงกว่าเพศหญิง เพราะเพศชายขับขี่ยานพาหนะมากกว่าเพศหญิง แต่ถ้าหากชายและหญิงขับรถด้วยปริมาณที่เท่า ๆ กันแล้ว จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงจะสูงกว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับผู้ชาย ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถในการตัดสินใจไม่แน่นอน ปฏิกริยาตอบสนองช้า และไม่มีประสบการณ์ในการใช้เครื่องอุปกรณ์จราจร ความชำนาญ ผู้ขับขี่จำเป็นต้องมีความชำนาญในการขับขี่เป็นอย่างมาก อีกทั้งควรที่จะรู้จักเส้นทาง รู้จักกฎข้อบังคับของเจ้าพนักงานจราจรเป็นอย่างดี ผู้ขับขี่ที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์จากความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า หรือโรคต่าง ๆ อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น ยาระงับไม่ไหว ง่วง ยาระงับ ประสาท ยานอนหลับ ตลอดจนยาเสพติดทุกชนิด เป็นอันตรายต่อการขับขี่ ยวดยานพาหนะได้ทั้งนั้นแอลกอฮอล์มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ เพราะฤทธิ์ของ แอลกอฮอล์จะทำลายความสามารถในการขับขี่ การตัดสินใจ และการบังคับยวดยานพาหนะ ซึ่งมีผลทำให้ความระมัดระวังลดลง การตัดสินใจผิดพลาด และก่อให้เกิดอุบัติเหตุ การขับขี่ด้วยความเร็วสูง มีผลทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เนื่องจากไม่สามารถหยุดรถได้อย่างกะทันหัน ทำให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงและเป็นอันตรายถึง ชีวิตได้ ผู้เดินเท้า (Pedestrian) ผู้เดินเท้าอาจเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร เพราะการใช้ถนนร่วมกับยานพาหนะอื่น ๆ ย่อมจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุ ได้ ทั้งนี้เพราะสาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ผู้เดินเท้าไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ผู้เดินเท้ามีนิสัยไม่ยอมรับรู้ และปฏิบัติตามนิสัยของตนเอง เอาความสะดวก ของตนเป็นใหญ่ ผู้เดินเท้าไม่มีความชำนาญและไม่รู้หลักในการข้ามถนน ผู้เดินเท้าไม่มีมารยาท และไม่สนใจผู้ขับขี่ยวดยานอื่น นึกจะเดินหรือข้ามถนน ที่ใดก็ทำตามใจชอบ การแต่งกายของผู้เดินเท้า เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น การสวมเสื้อผ้าที่มี สีส้มดล้า ทำให้ผู้ขับขี่มองไม่เห็น และทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เพศ วัย และความบกพร่องทางกายของผู้เดินเท้า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การศึกษา การแพทย์ และนโยบาย สิ่งแวดล้อมประกอบด้วยสภาพผังเมือง สภาพทางภูมิศาสตร์ และดิน ฟ้า อากาศ มลพิษ การจัดสภาพผังเมืองควรคำนึงถึงการใช้สอยของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้ถูกต้อง กฎหมาย และการบังคับใช้ ในปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับการใช้รถใช้ถนน ซึ่งมี ลักษณะซ้ำซ้อนบางส่วนขัดแย้งกันและมีมากมายฉบับ ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติเกิดความสับสนและยุ่งยาก การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายจึงไม่ค่อยรัดกุม และไม่มีประสิทธิภาพ เป็นผลให้ผู้ใช้งานบางส่วนไม่ปฏิบัติตาม การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถนน ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้ถนน กล่าวคือ การให้การศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ยังไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง การแพทย์ การบริการผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุยังไม่เพียงพอ ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยที่ถูกต้อง นโยบายหลักในการควบคุมอุบัติเหตุจากการจราจร ยังขาดแผน

หลักและนโยบาย ที่ต่อเนื่อง การมีแผนหลักจะทำให้ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารชุดไหนที่เข้ามาบริหารต้องดำเนินต่อไปตามแผนนั้นจนเสร็จสิ้น

๕. อภิปรายผล

จากสถานการณ์ดังกล่าว ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นองค์กรหลักของจังหวัด ในการบูรณาการการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัด ได้ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งจากคน ยานพาหนะ ถนน และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการน่านโยบาย “ประชารัฐ” มาเป็นกลไกหลักในการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนนให้แก่ผู้ใช้รถใช้ถนนในพื้นที่ โดยประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการชุมชน อาสาสมัครต่าง ๆ และประชาชนให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔ โดยมุ่งเน้นสู่มาตรฐานการสาธิตจริงที่ปลอดภัยด้วยกัน (Committing to Standard of Safe Journey Together) มีพันธกิจเสริมสร้างสมรรถนะให้กับระบบบริหารจัดการภาครัฐด้านความปลอดภัยทางถนนเพื่อให้เกิดการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน เกิดการพัฒนาคน พัฒนาความรู้พัฒนามาตรฐานและนวัตกรรมด้านความปลอดภัยบนท้องถนน ลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุทางถนน และลดภาระของรัฐบาลจากการสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศด้วยการลดจำนวนผู้พิการ และทุพพลภาพจากอุบัติเหตุทางถนน ประการสำคัญคือการส่งเสริมรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ สอดคล้องกับกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยการก่อรูปของกระบวนการจิตอาสานั้นเกิดจากการเกิดอุบัติเหตุทางธรรมชาติ ซึ่งในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่เสี่ยงอาจเกิดไฟป่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นลักษณะเขาและทำไร่เลื่อนรอยทำการเกษตรตามฤดูกาลและพืชใช้น้ำน้อยและพืชเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นและต้องแผ้วถางป่าทำการเกษตรเป็นประจำทุกปี จึงมีการรวมกลุ่มในลักษณะอาสาสมัครเพื่อบรรเทาสาธารณภัย มีการดำเนินการภายใต้ชื่อ “ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด”

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการกิจกรรมด้านการเฝ้าระวังอุบัติเหตุบนท้องถนน และการรักษาความปลอดภัยในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ยังคงต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ได้รับการยกระดับเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามมาตรการการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน รวมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

๖. สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณที่ชัดเจนทั้งในด้านการพัฒนาคน และเป้าหมายในการดำเนินการ ซึ่งที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกลุ่มงานประสานนโยบายและพัฒนาด้านสังคมในระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลไกภาคีการทำงานหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และมุ่งสร้างความปลอดภัยบนท้องถนน

๓) รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งและการบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนนในภาพรวมของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัย การแสวงหาสาเหตุเชิงระบบของปัญหาอุบัติเหตุและนำเสนอแนวทางในการแก้ไขหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ที่สอดคล้องกับบริบทเชิงสังคมของประเทศ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ การจัดการด้านการแพทย์ฉุกเฉินที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ตลอดจนการวิจัยมูลค่าความสูญเสียของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

๗. เอกสารอ้างอิง

วิภาพันธุ์ ก่อเกียรติเจริญ, **สรุปสถานการณ์สังคมไทย ๒๕๓๙: มุมมองและข้อเสนอจากเครือข่ายองค์กร**

พัฒนาเอกชน, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมการพัฒนา, ๒๕๖๑).

อำพล จินดาวัฒนะ, **จิตอาสาพลังสร้างโลก**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสร้างสื่อ, ๒๕๕๙), หน้า ๔๓-๔๘.

พระไพศาล วิสาโล, **เติมเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา**, (กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายพุทธิกา, ๒๕๕๐), หน้า ๒๐.

สัมภาษณ์

นายศรัณยู มหาอุฒิ, สารวัตรกำนัน, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายอินสอน มีสุข, ตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายสมชาย อินตะไชยวงศ์, สารวัตรกำนัน, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายสนั่น อินตะไชยวงศ์, กำนัน, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายอินจันทร์ พิณสาร, ตัวแทนหมู่บ้านปากว้าว, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายจงรักษ์ ยาสุมทร, ตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายพงษ์ศักดิ์ อินตะวงศ์, ตัวแทนหมู่บ้านโป่งเหล่า, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายแสวง บุญหล้า, ตัวแทนหมู่บ้านสันกลาง, วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายประพันธ์ แก้วมณี, ตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันชีเหล็ก)ม วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ที่	ชื่อผู้นำเสนอ	ชื่อผลงาน	กลุ่มผลงาน	หน้า
60	อุบล วุฒิพรโสภณ	ผู้บริหารท้องถิ่น : หลักการบริหาร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	"....."	166
61	พระนฤพันธ์ ญาณิสโร	วิถีครูบา : แนวคิดและกลไก การพัฒนาสังคมแบบมีส่วนร่วม	"....."	168
62	ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา	กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและ รักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย	"....."	171
63	พระมหาสมพร สมจิตโต	เจ้าอาวาสกับการบริหาร โบราณสถานเพื่อการพัฒนาวัด ที่ยั่งยืน	"....."	174
64	พระปลัดพระพงศ์ ฐิตธมโม, ดร. (โชตินอก)	การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ภาครัฐตามแนวพระพุทธศาสนา	"....."	176
65	ธีรภัทร คำทิ้ง	ความเป็นตนในคำคมวัยรุ่น	"....."	178
66	อภิสิทธิ์ บุตรโคตร, พัทธนันท์ พาป้อ, ปัทธิญา พรหมกันธา	การใช้คำภาษาต่างประเทศ และภาษาถิ่นในบทกวีนิพนธ์ "ระหว่างทางกลับบ้าน" ของ อังคาร จันทาทิพย์	"....."	179
67	นรินทร์ อินธิสร, พัทธนันท์ พาป้อ, ปัทธิญา พรหมกันธา	การใช้คำภาษาต่างประเทศ และภาษาถิ่นในบทกวีนิพนธ์ "หนทางและที่พักพิง" ของ อังคาร จันทาทิพย์	"....."	182
68	แจ่มจันทร์ ศรีโยธี, ชนิษฐา จิตแสง, ปัทธิญา พรหมกันธา, พัทธนันท์ พาป้อ	การใช้คำภาษาต่างประเทศ ในบทเพลงลูกทุ่งอีสานของ "ไมค์ ภิรมย์พร"	"....."	184

กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

Voluntary process for surveillance and security on the road,
Mae Suai District, Chiang Rai Province.

ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา¹

Asst. Prof. Dr. Phuriwat punyawutpreeda

พระมหาไพรัช ธรรมทีโป¹

PhraMaha Phairat Dhammatheepo Asst. Prof. Dr.

สุกิจ บุตรเคน¹

Sukit Boothken

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ศึกษาข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อพัฒนากระบวนการจิตอาสา ในการที่จะนำเสนอแนวทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควบคู่ไปกับการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อหาแนวทางการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า สภาพกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย มีจำนวนการเกิดอุบัติเหตุในภาพรวมประเทศ สูงเป็นอันดับ 3 มีจำนวนผู้บาดเจ็บสูงเป็นอันดับ 5 สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ จากเมาสุรา ขับรถเร็วเกินกำหนด และความไม่ชำนาญในเส้นทาง เนื่องจากขาดมาตรการการป้องกัน จึงเกิดการก่อรูปของกระบวนการจิตอาสา จากการเป็นพื้นที่เสี่ยงเกิดไฟฟ้า มีการรวมกลุ่มในลักษณะอาสาสมัครเพื่อบรรเทาสาธารณภัย มีการดำเนินการภายใต้ชื่อ “ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด” โดยได้ดำเนินการกิจกรรมด้านการเฝ้าระวังอุบัติเหตุบนท้องถนน และการรักษาความปลอดภัย นำไปสู่การจัดตั้งชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่สรวย มีการดำเนินงานมาโดยตลอด

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

- สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” เช่น นโยบายสาธารณะและการวางแผน และการพัฒนางานด้านจิตอาสา ตลอดจนรายวิชาการสังคมสงเคราะห์ วิชาการจัดการเชิงพุทธ วิชา รัฐศาสตร์ วิชานิติศาสตร์ การจัดการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนของพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นจุดเสี่ยง หรือกำลังเป็นจุดเสี่ยง

- สามารถนำผลการศึกษาไปสะท้อนข้อมูลให้กับประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับรูปแบบและ กระบวนการจัดการด้านจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อพัฒนาระบบการ จัดการด้านความปลอดภัย โดยชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม และตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง

- สามารถนำผลการศึกษาไปวิเคราะห์ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สามารถกระบวนการ จัดการด้านจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ไปปรับประยุกต์ใช้ในการวางแผน การดำเนินงานต่อไปได้เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในเรื่องอุบัติเหตุต่อไปได้

- สามารถนำโครงการของจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอ แม่สรวย จังหวัดเชียงราย ไปปรับใช้ในงานสังคมสงเคราะห์

- สามารถนำผลการดำเนินการไปต่อยอดปรับปรุง หรือเป็นแนวทางในการป้องกัน หรือ การจัดโครงการเพื่อก่อเกิดนวัตกรรมสำหรับวิถีชีวิตของการใช้ถนนอย่างปลอดภัยในระยะยาว สามารถรู้เท่าทันเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น มีแนวทางที่รัดกุมกว่าเดิม

๒. กิจกรรมด้านวิชาการ

- มีการพัฒนาทักษะในการวิจัยให้กับนิสิตในระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย เพื่อการเรียนรู้กระบวนการในการทำวิจัย และวิธีการลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อให้ข้อมูล ที่แท้จริง

- มีการศึกษาร่วมกับคนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจิต อาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยชุมชนใน พื้นที่มีส่วนร่วม

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑. ศึกษาข้อมูลจากสถิติ	ทราบถึงข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุและการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย	ข้อที่ ๑	ทำให้สามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
๒. ศึกษาข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยแบบการสัมภาษณ์	ทราบกระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๑๑ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) เตรียมความพร้อมโดยการคัดเลือกตัวแทน ๒ คน ๒) เข้าร่วมการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ทำงานจิตอาสา ๓) เมื่อผ่านการอบรมเป็นจิตอาสา รอรับคำสั่งจากทางองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการ องค์กรต่าง ๆ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ๔) นำคำสั่งมาประชุม วางแผน คัดกรองหรือพิจารณาโครงการ ๕) กำหนดการโครงการ ๖) จัดหาทุนให้โครงการ ๗) กำหนดภาระงาน	ข้อที่ ๒ ๓	ทำให้สามารถนำไปสู่การพัฒนากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายเกิดเป็น รูปแบบ และ องค์ ค ว ม รู้ กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	๘) ประธานชี้แจงรายละเอียดของงาน ๙) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ๑๐) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ๑๑) สรุปผลการปฏิบัติงาน		
๓. การเก็บข้อมูล ด้วยแบบการ สัมภาษณ์/การ สทนากลุ่ม (Focus Group)	ทราบถึงแนวทางทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้อง ถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย ผลการศึกษาพบว่า แนวทาง ทางการเฝ้าระวัง และรักษาความ ปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่ สรวย จังหวัดเชียงราย มี ๘ แผนงาน ได้แก่ ๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติ อุบัติเหตุทางถนน ๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและ วัฒนธรรมความปลอดภัย ๓) แผนงานจัดทำประชาคม ๔) แผนงานจัดตั้งด่านชุมชน ๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทาง ถนน ๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุด อันตราย ๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตาม มาตรการ ๑๐ รสขม เมา จับ ยึด ๘) แผนงานตอบสนองหลัง อุบัติเหตุและเยียวยา	ข้อที่ ๑ - ๓	ทำให้สามารถนำข้อมูลมา วิเคราะห์ จนเกิดเป็น รูปแบบและองค์ความรู้ แนวทางทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัย บนท้องถนน อำเภอแม่ สรวย จังหวัดเชียงราย
๔. ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ	๑) ควรมีการศึกษาของค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงลึกด้านการ ป้องกัน อุบัติเหตุ ทาง ถนน โดยเฉพาะการศึกษาในเรื่องความ	ข้อที่ ๓	ทำให้ได้ข้อเสนอแนะต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่นำ ผลจากข้อเสนอแนะไปสู่ท การเฝ้าระวัง และรักษา

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	เสี่ยง สาเหตุ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ ปัญหาที่แท้จริงของการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากปัญหาอุบัติเหตุทางถนน เพื่อให้ได้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย และเพื่อให้ได้รูปแบบการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหา และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติและขยายผลได้จริง ๒) ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ ควรมุ่งเน้นการออกแบบโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุทางถนน การสร้างจิตสำนึก การบังคับใช้กฎหมายผ่านโครงการนำร่อง โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านการใช้รถจักรยานยนต์ การสวมหมวกนิรภัย และการไม่ดื่มแอลกอฮอล์ ควรมีการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับความปลอดภัยทางถนนเพื่อผลักดันสู่การใช้ในสถานศึกษา ขยายผลและต่อยอดการดำเนินงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ๓) ควรบูรณาการงานของกระทรวงสาธารณสุข โดยจัดให้มีเวทีกลางที่ให้ผู้รับผิดชอบจากแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในกระทรวงสาธารณสุขได้ประสาน		ความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	การดำเนินงานร่วมกันก่อนที่จะออกไปประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้อง สัมพันธ์ และเชื่อมโยงไปสู่ทิศทางเดียวกัน ๔) การประสานและพัฒนาหน่วยงานเครือข่ายควรมุ่งเป้าไปที่องค์การระดับจังหวัดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากความปลอดภัยทางถนนเป็นภาระหน้าที่สำคัญของท้องถิ่น หน่วยงานในท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนเพราะเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนนบรรลุผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืน เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่วิถีการปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างจริงจัง รวมถึงควรมีการส่งเสริมการรวมตัวของภาคเอกชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนด้วยเพราะเป็นกลไกสำคัญที่มีความพร้อมทั้งด้านงบประมาณและความคิดสร้างสรรค์ ๕) ควรขยายการดำเนินงานในรูปแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วม โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่ายในระดับท้องถิ่น มีนโยบายที่ชัดเจนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทั่วประเทศมีส่วนร่วม		

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	ดำเนินการป้องกันเพื่อลดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง โดยเน้นภารกิจเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญ เช่น ซึมอเตอร์ไซด์เปิดไฟใส่หมวกกันน็อก ขับรถคาดเข็มขัดนิรภัย ไม่ขับรถเร็ว ไม่เมาแล้วขับ ไม่ใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับรถ ว่างต้องจอดนอน ๖) ควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสาธารณสุขทั้งในส่วนกลางและระดับภูมิภาค เขตและจังหวัด ให้มีความสามารถในการนำข้อมูลการบาดเจ็บทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่มาใช้จัดการปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยสามารถจัดการกับข้อมูลเจ็บที่มีได้ด้วยความถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการดำเนินงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ดีและน่าเชื่อถือสำหรับใช้ในการวางแผน ควบคุม กำกับ และประเมินผล ๗) ระบบการจัดเก็บข้อมูลการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน โดยแต่ละหน่วยงานมีวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลแตกต่างกัน การทำให้ระบบข้อมูลมีเพียงระบบเดียวเป็นเรื่องที่ดีที่สุด และเป็นความต้องการของหลาย		

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	ภาคส่วน แต่ในทางปฏิบัติการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวยังเป็นไปค่อนข้างยาก แต่การใช้ประโยชน์ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนป้องกัน การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน ก็ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงควรมีการตั้ง Core Group หรือศูนย์บริหารจัดการข้อมูลอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายๆ ระบบ แล้วนำมาวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับการวางแผนการดำเนินงาน และการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รวมถึงนำเสนอข้อมูลวิชาการที่วิเคราะห์แล้วเป็นระยะจัดส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๘) การรณรงค์ให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ ควรมีการรณรงค์ให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดทั้งปี เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยให้กับประชาชน เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนร่วมกัน โดยใช้วิธีการสื่อสารผ่านสื่อชุมชน เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน และสื่อบุคคล ควบคู่ไปกับการสื่อสารมวลชน		

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๑) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณที่ชัดเจนทั้งในด้านการพัฒนาคน และเป้าหมายในการดำเนินการ ซึ่งที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ๒) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกู่ร่วมงานประสานนโยบายและพัฒนาด้านสังคมในระดับพื้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลไกภาคีการทำงานหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และมุ่งสร้างความปลอดภัยบนท้องถนน ๓) รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งและการบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนนในภาพรวมของประเทศ		

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลु วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๕. รายงานฉบับ สมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถ ตอบวัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อคือ ๑) เพื่อ ศึกษาข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และ การรักษาความปลอดภัยบนท้อง ถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย ๒) เพื่อพัฒนา กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและ รักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการเฝ้า ระวัง และรักษาความปลอดภัยบน ท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย	ข้อ ๑ – ๓	ได้รายงานวิจัยที่มีคุณค่า สามารถตอบวัตถุประสงค์ ของการวิจัย สามารถนำไป พัฒนากระบวนการจิต อาสาเฝ้าระวังและรักษา ความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง เฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์จำนวน ๓ ตอน

แบบสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และการรักษาความปลอดภัย เพื่อพัฒนากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน และเพื่อนำเสนอแนวทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์นี้จะนำไปวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลเสียต่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งในหน้าที่ และการปฏิบัติงานแต่อย่างใด

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง /หน้าที่.....
วันที่สัมภาษณ์.....
สถานที่ติดต่อ /เบอร์โทรศัพท์.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

๑) ท่านได้มีวิธีการหรือมีขั้นตอนในการเป็นจิตอาสาอย่างไร

.....
.....
.....
.....

๒) ท่านได้มีหลักเกณฑ์ หรือมีการระบุคุณสมบัติอย่างไร ในการเป็นจิตอาสา

.....
.....
.....

๓) ท่านได้มีการบวมนการอบรมจิตอาสาอย่างไร

.....

.....

.....

๔) ท่านได้มีการวางแผนในการปฏิบัติงานจิตอาสาอย่างไร

.....

.....

.....

๕) ท่านได้มีการประเมินผลงานในการปฏิบัติงานอย่างไร

.....

.....

.....

๖) ที่ผ่านมามีโครงการ มีผลงานใดบ้าง ที่ประสบความสำเร็จ และแต่ละโครงการมีความเป็นมาอย่างไร และมีวัตถุประสงค์อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์แนวทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

1) ท่านได้มีแนวทางหรือมีแผนการแนวทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนอย่างไร

.....

.....

.....

๒) ท่านได้มีวิธีการในแต่ละแผนอย่างไร

.....

.....

.....

๓) ท่านมีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานเครือข่ายหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- ๑) นายสนั่น อินตะไชยวงศ์ กำนันตำบลป่าแดด
- ๒) นายฉัตรชัย นันทชัย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดด
- ๓) นางระวีวรรณ สุวรรณศรีคำ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่สรวย
- ๔) นางภาวิณี สุขสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน
- ๕) นายอินสอน มีสุข อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านห้วยอ้อ
- ๖) นายสมบัติ คล่องแคล่ว อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านไร่
- ๗) นางสาวรุ่งทิวา มหาวุฒิ อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านป่าแดด
- ๘) นายอินจันทร์ พินสาร อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านปากว่าว
- ๙) นายจรงค์ ยาสุมพร อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านท้าวแก่นจันทร์
- ๑๐) นายประพันธ์ แก้วมณี อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านโป่ง (สันขี้เหล็ก)
- ๑๑) นายจรรยา เกตุศิริวัฒนา อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านดอนสลี
- ๑๒) นายไพโรจน์ จอมแสง อาสาสมัครตัวแทนหมู่บ้านหัวฝาย
- ๑๓) นายสมชาย อินตะไชยวงศ์ สารวัตรกำนัน
- ๑๔) นายศรัณยู มหาวุฒิ สารวัตรกำนัน
- ๑๕) พระครูรัตนวรโชติ เจ้าคณะอำเภอแม่สรวย (วัดหัวฝาย)
- ๑๖) พระครูสุนทรศีลปาคม เจ้าคณะตำบลแม่สรวย (วัดแม่สรวยหลวง)
- ๑๗) นางภิญญาพัชญ์ ทรายมูล เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด
- ๑๘) นางสาวอันธิกา อินถา เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลป่าแดด
- ๑๙) นายชฤทธิ์ บุตรศรี แพทย์ประจำตำบล

แบบสรุปโครงการวิจัย
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่ : MCU RS 610761346

ชื่อโครงการ : กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน
 อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

หัวหน้าโครงการ : ผศ.ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัย การศึกษา วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงหลายประการกลับส่งผลกระทบต่อ ภาวะสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากความเสี่ยงจากอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ เพิ่มขึ้น ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ นำไปสู่อุบัติเหตุทั้งในรูปของการบาดเจ็บ ความเจ็บป่วย ความพิการ ความตาย สภาวะหดหู่ทางจิตใจ และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ที่ไม่อาจ วัดเป็นมูลค่าได้

อุบัติเหตุจากการจราจรทางถนนทำให้คนไทยเสียชีวิตเป็นอันดับ ๒ รองจากโรคมะเร็ง และเป็นสาเหตุของการได้รับบาดเจ็บเป็นอันดับ ๑ จากรายงานดังกล่าวถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนถึง ความปลอดภัยทางถนนของประเทศไทย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการพิจารณาหาสาเหตุของการ เกิดอุบัติเหตุ เพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจาก การจราจรทางถนนมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมของผู้ใช้ถนน ความบกพร่องของ ยานพาหนะและลักษณะทางกายภาพของถนน เป็นต้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทางกายภาพของถนน พบว่าอุบัติเหตุมักเกิดจากความไม่สมบูรณ์ของสภาพถนน เช่น ถนนที่ตัดข้ามทางรถไฟแต่ไม่มีเครื่อง กีดขวาง ถนนขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ หรือมีสิ่งกีดขวางบนเส้นทางจราจร เป็นต้น

อุบัติเหตุทำให้เกิดบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และถึงตายได้ แม้บางคนอาจเข้าใจตามความใน นิยามข้างต้นว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันนั้น เป็นคราวเคราะห์ของผู้ประสบซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้แต่ ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ในทางตรงกันข้ามอุบัติเหตุย่อมป้องกันได้และหลีกเลี่ยงได้หากไม่ ประมาท จึงมีความสำคัญที่เราต้องมาศึกษา เพื่อหาทางป้องกันลดหย่อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก อุบัติเหตุ ดังนั้นเมื่อเราไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการเดินทางได้ งานชิ้นนี้จึงทำขึ้นเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้ เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ทั้งในแง่ของพฤติกรรมของพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่ ทำให้เกิดอุบัติเหตุและการกระจายตัวของบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง (เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง) ซึ่งอาจช่วย ป้องกันหรือบรรเทาการเกิดขึ้นของอุบัติเหตุได้ จากสถิติพบว่า อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนนสาเหตุที่ สำคัญส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่เอง เช่น การเมาแล้วขับ การขับรถด้วยความเร็วสูง ง่วงแล้วขับ การใช้โทรศัพท์ในขณะที่ขับขี่ เป็นต้น นอกจากนี้สภาพทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมบริเวณ นั้น ก็ยังมีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นด้วย

จากข้อมูลศูนย์อำนวยความสะดวกทางถนน สถิติการเกิดอุบัติเหตุการเสียชีวิต และบาดเจ็บ (Admit) ช่วงการควบคุมเข้มข้น (๖๗ วัน) ๓ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐ อุบัติเหตุเฉลี่ยวันละ ๔๙๐ ครั้ง ผู้เสียชีวิตเฉลี่ยวันละ ๕๗ ราย ผู้บาดเจ็บวันละ ๕๑๒ คน สำหรับในช่วงเทศกาลปีใหม่ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมาพบว่า อุบัติเหตุ ๓,๙๑๙ ครั้ง เสียชีวิต ๔๗๘ คน และบาดเจ็บ (Admit) ๔,๑๒๘ คน ผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บ (Admit) ส่วนใหญ่เป็นผู้ขับขี่และเป็นคนในพื้นที่ (ในตำบล/แขวง)

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจรเป็นพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ใช้รถใช้ถนนที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งอาจทำให้เกิดความสูญเสียแก่ร่างกายและทรัพย์สินหรือชีวิตสรุปว่าข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุจราจรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า พฤติกรรมการขับขี่เร็วเป็นสาเหตุสำคัญอันดับแรกของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน โดยในปี ๒๕๕๗ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๓ ปี ๒๕๕๘ ร้อยละ ๓๓ และปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๒๙ และข้อมูลสถิติอุบัติเหตุในสายทางที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม ตั้งแต่ มกราคม-สิงหาคม ๒๕๖๐ พบว่า จากจำนวนทั้งสิ้น ๗,๒๙๗ ครั้ง เกิดจากการขับขี่เร็วเกินกำหนด ๔,๕๖๒ ครั้ง (๖๒.๕%)

พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา รมว.มหาดไทย ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยความสะดวกทางถนน เปิดเผยว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีกระแสรับสั่งผ่าน พล.อ.อ.สถิตยพงษ์ สุขวิมล ราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทรงห่วงใยในเรื่องอุบัติเหตุทางถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์และมีกระแสรับสั่งให้พิจารณาใช้จิตอาสาปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ และท้องถิ่นในทุกจังหวัด และทุกพื้นที่ดังนี้ คือ อำนวยความสะดวกด้านการจราจร ร่วมรณรงค์ไม่ให้ประชาชนดื่มสุราแล้วขับขี่ยานพาหนะ และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดบูรณาการการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ในการลดอุบัติเหตุทางถนน โดยหากต้องการการสนับสนุนใด ๆ ให้เสนอความต้องการผ่านทางกองงานในพระองค์ ซึ่งพร้อมจะช่วยสนับสนุนอย่างเต็มที่

จะเห็นได้ว่า มาตรการสำคัญที่หวังจะช่วยลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุช่วงเทศกาลปีใหม่ คือ การหนุนการดำเนินมาตรการด้านชุมชน พร้อมกันทั่วประเทศ เพื่อสกัดกั้นผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้แก่ เมาสุราขณะขับขี่ ไม่สวมหมวกนิรภัย ออกสู่ถนนใหญ่ ซึ่งจากสถานการณ์พบว่าอุบัติเหตุส่วนใหญ่มักเกิดกับผู้ใช้จักรยานยนต์ในเขตชุมชน บน ถนนอบต./หมู่บ้าน และเป็นถนนสายรอง ซึ่งมาตรการด้านชุมชน จะเกิดขึ้นได้โดยการร่วมทำข้อตกลงหรือประชาคมหมู่บ้าน มีผู้ปฏิบัติประจำด้านชุมชนจะได้มาจาก แกนนำ อาสาสมัคร จิตอาสา กรรมการหมู่บ้าน ซึ่งหลักการในการดำเนินงาน “ด้านชุมชน” คือ การ เตรียมความพร้อมสร้างมาตรการชุมชน ตั้งด้านชุมชน สกัดกลุ่มเสี่ยง เลี่ยงอุบัติเหตุ คือ การกำหนดจุดในการตั้งด้านชุมชน/จุดสกัดและติดตาม ติดตามตรวจสอบมุ่งสู่ความสำเร็จ

ดังนั้น แนวทางในการป้องกันปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร ต้องทำในแง่การป้องกันโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้ถนนที่เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ในการแก้ไขปัญหาก็ต้องทราบว่าคุณใช้ถนนมีความรู้สึกรู้สึกคิด การรับรู้ ความคิดเห็น ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร และพฤติกรรมเสี่ยงอย่างไรต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร เพื่อนำผลการศึกษาไปทำแนวทางการป้องกันและลดอุบัติเหตุจากการจราจรให้ได้ตรงกับปัญหาได้มากที่สุด โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุบน

ท้องถิ่นของผู้ขับขี่ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจรเพื่อลดการสูญเสียในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสูญเสียด้านกำลังคนต่อไป

อย่างไรก็ตาม งานชุมชนสัมพันธ์ที่มีอาสาสมัครชุมชน มีการดำเนินงานอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้กลุ่มจิตอาสาเฝ้าระวังมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในปัญหาซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยเครือข่ายของอาสาสมัครเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการทำงานจิตอาสาของอาสาสมัครเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนที่เกี่ยวข้องกับงานช่วยลดการสูญเสียจากอุบัติเหตุบนท้องถนน การหนุนการดำเนินมาตรการด้านชุมชน เพื่อสกัดกั้นผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ในการที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนนด้วยตนเอง จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาของอาสาสมัครตำรวจชุมชนตามแนวพุทธ

จะเห็นว่าในปัจจุบันประชาชนที่สมัครเป็นอาสาสมัครชุมชน มีจำนวนลดน้อยลงเนื่องจากมีภาระหน้าที่ในการทำงานหาเลี้ยงชีพมากขึ้น และบางพื้นที่ขาดแรงจูงใจในการเข้ามาทำงานจิตอาสา ซึ่งต้องเสียสละความสุขความสบายส่วนตัวเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ออกปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับเจ้าพนักงาน มีความเสี่ยงที่ต้องคอยเฝ้าระวังป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานจิตอาสาของอาสาสมัครเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ที่ต้องอาศัยการรวมพลังมวลชนเป็นกลุ่มก้อนเพื่อยุติและแก้ไขปัญหาในชุมชน ที่อยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมและทัศนคติที่ดีต่อสังคม

จากที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัย กระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการเป็นจิตอาสาเป็นการเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของผู้มีส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเจตนาดี โดยให้ความสำคัญของจิตอาสาเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงาน มีจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาจิตอาสามุ่งเน้นการให้มากกว่าการรับ ซึ่งเป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุขที่เกิดจากการได้รับทำให้สังคมมีการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงในเชิงคุณธรรม โดยมีแรงจูงใจเป็นพลังผลักดันขับเคลื่อนในการกระทำความดี มีเจตนาที่ดีโดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยมีแรงจูงใจทางสังคมเป็นอุดมคติที่เป็นแรงจูงใจที่สำคัญ ในการควบคุมด้านจิตใจ มีความไว้วางใจกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรพัฒนากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาในสังคมไทย เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการทำงานของอาสาสมัครจิตอาสาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอเสนอแนวทางการทำงานของจิตอาสาในการเฝ้าระวังและความปลอดภัยบนท้องถนน โดยนำพลังมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสร้างองค์กรและบูรณาการเพื่อสร้างกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- ๒) เพื่อพัฒนากระบวนการจิตอาสาเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการเฝ้าระวัง และรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

สำนักปกครองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดมาตรการองค์กรด้านความปลอดภัยทางถนน โดยมีแผนงานทั้งหมด ๘ แผนงาน ได้แก่

๑) แผนงานบูรณาการข้อมูลสถิติอุบัติเหตุทางถนน เพื่อเปรียบเทียบและเพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาลดอุบัติเหตุบนท้องถนนลดลง

๒) แผนงานสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมความปลอดภัย โดยได้มีหนังสือแจ้งให้ส่วนงานอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ดำเนินมาตรการ โดยให้กำชับข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ในสังกัด ถือปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการสวมหมวกนิรภัย คาดเข็มขัดนิรภัย และขับเคลื่อนการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยทางถนน อปท.จิตอาสา มีบทบาทในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสังคม โดยการให้บริการโดยตรง เมื่อเกิดเหตุการณ์อุบัติเหตุ มีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่เพิ่มศักยภาพให้องค์กรจิตอาสา มีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมกับการทำงานของส่วนราชการการต่าง ๆ เป็นการทำงานที่มีลักษณะงานเฉพาะประเด็น เช่น การประชาสัมพันธ์ ความปลอดภัย การเป็นสมาชิกจิตอาสาในการร่วมรณรงค์เพิ่มศักยภาพ จิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในการร่วมรณรงค์ขับเคลื่อนงาน

๓) แผนงานจัดทำประชาคม เพื่อกำหนดกติกา ธรรมเนียมหมู่บ้านหรือชุมชน

๔) แผนงานจัดตั้งด่านชุมชน เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันป้องปรามผู้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในแต่พื้นที่ โดยการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เรื่องด่านชุมชนให้กับทุก หมู่บ้านส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในช่วงงานบุญ งานวัด งานรื่นเริง วันหยุดนักขัตฤกษ์ และช่วงเทศกาล

๕) แผนงานรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน จัดทำเว็บไซต์ ด้านชุมชน จัดทำเสียงตามสายประชาสัมพันธ์และสโปตวิทยุในการรณรงค์ความปลอดภัยทางถนน ๕ ภาษา ได้แก่ ไทย อาข่า เมือง ลาหู่ พม่า และได้มีการจัดโครงการรณรงค์ป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งหมด ๗ โครงการ ได้แก่

- (๑) โครงการผลิตรายการพิเศษทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- (๒) โครงการผลิตและเผยแพร่สโปตวิทยุ
- (๓) โครงการผลิตและเผยแพร่ทางสถานีวิทยุชุมชน
- (๔) โครงการผลิตและเผยแพร่ข่าวรณรงค์ลดอุบัติเหตุ กิจกรรมทางโทรทัศน์
- (๕) โครงการผลิตและเผยแพร่ข่าวทางเว็บไซต์
- ๖) โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตั้งที่อำเภอ สถานที่สำคัญ

(๗) โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โซเชียลมีเดียสัมพันธ์หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงาน เพื่อเผยแพร่ทางยูทูบ เฟสบุ๊ก และเพจ

๖) แผนงานแก้ไขจุดเสี่ยงจุดอันตราย โดยเน้นถนนสายหลัก การติดตั้งป้ายเตือน ป้ายสะท้อนแสง ป้ายจราจรต่าง ตามจุดต่าง ๆ ที่มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุสูงในช่วงที่ผ่านมา ป้ายเตือนห้ามกลับรถในเขตที่ห้ามกลับ ป้ายลดความเร็ว จำกัดความเร็ว ดีเครื่องหมายจราจรบนผิวทางเพิ่มเติม

๗) แผนงานบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการ ๑๐ รสชม เม้า จัป ยึด

๘) แผนงานตอบสนองหลังอุบัติเหตุและเยียวยา เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ระบบการเบิกจ่ายค่ารักษาตามสิทธิ ตามพรบ. โดยเน้นตอบสนองภายใน ๒๔ ชั่วโมง

ในฐานะสมาชิกของชมรม เพื่อให้การทำงานจิตอาสาในครั้งถัดไปมีประสิทธิภาพในการทำงานดียิ่งขึ้นกว่าเดิมกลุ่มจิตอาสาได้ทำการระดมสมอง เพื่อหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงาน และสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจิตอาสา การทำจิตอาสาเป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีคุณค่าต่อส่วนรวมอย่างยิ่งที่สำคัญ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มจิตอาสาและชุมชนเป้าหมาย เพื่อให้ชุมชนที่ต้องการความช่วยเหลือสามารถดำรงอยู่ในสังคมและประเทศไทยได้อย่างเข้มแข็งสืบไป

แนวทางของพื้นที่ต้องไม่เป็นการขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่เราจึงต้องปฏิบัติตามนโยบายของทางราชการเราจะเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานกรณีการจัดตั้งจุดตรวจต่าง ๆ เช่น ๗ วันอันตราย ช่วงปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ จิตอาสาต้องเฝ้าระวังในเรื่องสภาพถนน คุณลักษณะของถนน จำนวนช่องถนน ความกว้างของช่องถนน อัตราการเกิดอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์กับ ความกว้างของช่องถนนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ช่องถนนที่มีความกว้าง ๑๘ ฟุต และ ขอบถนนจะมีความปลอดภัยกว่าช่องถนนที่กว้าง ๒๒ ฟุต แต่ไม่มีขอบถนน แนวกันกลางถนน ใช้กันถนนที่มีการจราจร ๒ ช่องทาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก เมื่อรถวิ่งสวนทางกัน และมีแนวกันกลางถนน ไหล่ถนนเป็นพื้นที่ต่อจากขอบทางออกไปทางด้านข้าง ซึ่งยังมีได้ จัดท าเป็นทางเท้า ไหล่ถนนมีอิทธิพลมากต่อความปลอดภัยในการจราจร สิ่งกันข้างถนน จะช่วยป้องกันมิให้รถที่เกิดอุบัติเหตุวิ่ง ออกนอกถนนไปทำลายสิ่งของอื่นบริเวณข้างทางได้ พื้นผิวถนน ได้แก่ ความโค้งของถนน ผิวลาดของถนนและระยะสายตา มีอิทธิพลอย่างมากต่อความปลอดภัยในการจราจร ความสว่างของถนน ถนนที่มีความสว่างจะปลอดภัยกว่าถนนที่มืด ยานพาหนะ ยานพาหนะที่มีสภาพชำรุด ขาดการตรวจสอบและบำรุงรักษาที่ดีก่อนการใช้งาน ซึ่งยานพาหนะที่มีสภาพชำรุด สภาพของยาง ยางไม่มีดอกไม่เกาะถนน ระบบห้ามล้อซึ่งอาจจะทำให้เบรกแตก กระจกมองหลัง มองข้างชำรุด ทำให้มองเห็นรถที่วิ่งตามมาไม่ชัดเจนตลอดจนยวดยานพาหนะที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน นับเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจราจรได้ทั้งสิ้น ผู้ใช้ถนน ผู้ขับขี่ และผู้เดินทางเท้าที่ใช้ถนน สัญจรไปมา ผู้ใช้ทางที่มีส่วนสำคัญต่อการเกิดอุบัติเหตุมาก การขับขี่ที่ไม่ชำนาญไม่ปฏิบัติ ตามกฎจราจร การขับขี่รถที่ขาดความระมัดระวัง ย่อมก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ การจะมีใบอนุญาตขับขี่ก็มีใช้รับรองว่าขับรถโดยปลอดภัย ผู้ขับขี่ที่ดีจะต้องรอบรู้ กฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก คำสั่ง เครื่องหมาย และสัญญาณจราจร รู้จักหาวิธีเพิ่มพูนความรู้ในการขับขี่รถให้ดียิ่งขึ้น มีความรู้ในการทำงานของเครื่องยนต์พอสมควร องค์ประกอบที่ท าให้ผู้ขับขี่ฝ่าฝืนการจราจรจนเป็นเหตุให้ เกิดอุบัติเหตุการจราจร ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์สามารถทำใบขับขี่รถจักรยานยนต์ แต่ถ้าเป็นผู้ขอใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ชั่วคราว สำหรับ

รถจักรยานยนต์ ความจุของกระบอกสูบขนาดไม่เกิน ๙๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ ผู้ขับขี่ที่ก่ออุบัติเหตุจากการจราจรทั้งในประเทศพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนา คือ ช่วงอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจากอยู่ในช่วงวัยรุ่นที่มีความซุกซน ชอบความสนุกสนาน ตื่นเต้น จึงมักจะขับ รถด้วยความเร็วสูง และมีความระมัดระวังไม่เพียงพอ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เริ่ม ผิดหัด ขับขี่ยานพาหนะจึงยังไม่มี ความชำนาญในการควบคุมบังคับ และ ตัดสินใจเหตุการณ์เฉพาะหน้า ไม่ดีพอ ผู้ขับขี่ที่มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๔ ปี มักจะเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุที่รุนแรง เพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุจราจร เพศชายสูงกว่าเพศหญิง เพราะเพศชายขับ ขี่ยานพาหนะมากกว่าเพศหญิง แต่ถ้าหากชายและหญิงขับรถด้วยปริมาณที่เท่า ๆ กันแล้ว จำนวน อุบัติเหตุที่ เกิดขึ้นกับผู้หญิงจะสูงกว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับผู้ชาย ทั้งนี้เนื่องจาก ความสามารถในการ ตัดสินใจไม่แน่นอน ปฏิกริยาตอบสนองช้า และไม่มี ความชำนาญในการใช้เครื่องอุปกรณ์ประจำรถ ความชำนาญ ผู้ขับขี่จำเป็นต้องมีความชำนาญในการขับขี่รถเป็นอย่างมาก อีกทั้งควรที่จะรู้จัก เส้นทาง รู้จักกฎข้อบังคับของเจ้าพนักงานจราจรเป็นอย่างดี ผู้ขับขี่ที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์จากความ เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า หรือโรคต่าง ๆ อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น ยากระตุ้นไม่ไหว ยาระงับ ประสาท ยานอนหลับ ตลอดจนยาเสพติดทุกชนิด เป็นอันตรายต่อการขับขี่ ยวดยานพาหนะได้ทั้งนั้น แอลกอฮอล์มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ เพราะฤทธิ์ของ แอลกอฮอล์จะทำให้ลาย ความสามารถในการขับขี่ การตัดสินใจ และการบังคับ ยวดยานพาหนะ ซึ่งมีผลทำให้ความระมัดระวัง ลดลง การตัดสินใจผิดพลาด และก่อให้เกิดอุบัติเหตุ การขับขี่ด้วยความเร็วสูง มีผลทำให้เกิดอุบัติเหตุ ได้ง่าย เนื่องจากไม่สามารถหยุดรถได้อย่างกะทันหัน ทำให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงและเป็นอันตราย ถึง ชีวิตได้ ผู้เดินเท้า (Pedestrian) ผู้เดินเท้าอาจเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุจากการจราจร เพราะการใช้ถนนร่วมกับยานพาหนะอื่น ๆ ย่อมจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุ ได้ ทั้งนี้เพราะ สาเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ผู้เดินเท้าไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ผู้เดินเท้ามีนิสัยไม่ยอมรับรู้ และ ปฏิบัติตนตามนิสัยของตนเอง เอาความสะดวก ของตนเป็นใหญ่ ผู้เดินเท้าไม่มีความชำนาญและไม่รู้ หลักในการข้ามถนน ผู้เดินเท้าไม่มีมารยาท และไม่สนใจผู้ขับขี่ยานอื่น นี้ก็จะเดินหรือข้ามถนน ที่ใดก็ตามใจชอบ การแต่งกายของผู้เดินเท้า เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น การสวมเสื้อผ้าที่มี สีส้มดคล้ำ ทำให้ผู้ขับขี่มองไม่เห็น และทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เพศ วัย และความบกพร่องทางกาย ของผู้เดินเท้า เป็นสาเหตุหนึ่งที่ ทำให้เกิดอุบัติเหตุ สภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การศึกษา การแพทย์ และนโยบาย สิ่งแวดล้อมประกอบด้วยสภาพผังเมือง สภาพทางภูมิศาสตร์ และ ดิน ฟ้า อากาศ มลพิษ การจัดสภาพผังเมือง ควรคำนึงถึงการใช้สอยของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้ถูกต้อง กฎหมาย และการบังคับใช้ ในปัจจุบันมีกฎหมายเกี่ยวกับการใช้รถใช้ถนน ซึ่งมี ลักษณะซ้ำซ้อน บางส่วนขัดแย้งกันและมีมากมายฉบับ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเกิดความสับสนและยุ่งยาก การปฏิบัติให้ เป็นไปตามกฎหมายจึงไม่ค่อยรัดกุม และ ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นผลให้ผู้ใช้นถนนบางส่วนไม่ปฏิบัติตาม การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถนน ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้ถนน กล่าวคือ การให้การศึกษา แก่นักเรียน นักศึกษา ยังไม่เพียงพอ และไม่ต่อเนื่อง การแพทย์ การบริการผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุยังไม่ เพียงพอ ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยที่ถูกต้อง นโยบายหลักในการควบคุมอุบัติเหตุ จากการจราจร ยังขาดแผนหลักและนโยบาย ที่ต่อเนื่อง การมีแผนหลักจะทำให้ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารชุดไหนที่ เข้ามาบริหารต้อง ดำเนินต่อไปตามแผนนั้นจนเสร็จสิ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณที่ชัดเจนทั้งในด้านการพัฒนาคน และเป้าหมายในการดำเนินการ ซึ่งที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่องจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกุุ่มงานประสานนโยบายและพัฒนาด้านสังคมในระดับพื้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลไกภาคีการทำงานหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และมุ่งสร้างความปลอดภัยบนท้องถนน

๓) รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมขนส่งและการบริหารจัดการความปลอดภัยทางถนนในภาพรวมของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัย การแสวงหาสาเหตุเชิงระบบของปัญหาอุบัติเหตุและนำเสนอแนวทางในการแก้ไขหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ที่สอดคล้องกับบริบทเชิงสังคมของประเทศ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ การจัดการด้านการแพทย์ฉุกเฉินที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ตลอดจนการวิจัยมูลค่าความสูญเสียของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยการนำเสนอบทความวิจัย

ประวัติคณะวิจัย

- ชื่อ – นามสกุล : ผศ.ดร. ภูริวัจน์ บุญยวุฒิปริดา หัวหน้าโครงการวิจัย
- ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์พิเศษหน่วยวิทยบริการคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดไร่ขิง
- สถานที่ทำงาน : ๔๔/๙๒ หมู่ ๘ ซอย ๘ ถนนพุทธมณฑลสาย ๕ ตำบลบางกระทีก
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- Email: phu9555@gmail.com
- การศึกษา :
- พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี
 - วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อม ด้านการออกแบบ ป้ายโฆษณาเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 - ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สาขาบริหารพัฒนาสังคม)
 - นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 - นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสบการณ์ด้านฝึกอบรม :
- หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่น ๗ สถาบันพระปกเกล้า
 - หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารเศรษฐกิจสาธารณะสำหรับนักบริหารระดับสูง สถาบันพระปกเกล้า
 - หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การเสริมสร้างสังคมสันติสุข รุ่น ๓ สถาบัน

ชื่อ/นามสกุล	พระมหาไพรัช ธมทีโป นามสกุล เขียนวงศ์ (ผู้ร่วมวิจัย)
วัน/เดือน/ปีเกิด	๗ ธันวาคม ๒๕๑๑ อายุ ๕๐ พรรษา ๒๙
เลขประจำตัวประชาชน	
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร คณะ ๑ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๐๘ ๗๔๕๗ ๗๙๗๙
สถานที่ทำงาน	อาคารสำนักงานอธิการบดี ห้อง ๒๐๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต. ลำไทร อ.วังน้อย จ. พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๒๔ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔ E-mail: ratanadham@yahoo.com
ตำแหน่งปัจจุบัน	-เป็นอาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย (ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๙) -เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี (ตามคำสั่งที่ ๓๓๕/๒๕๕๓ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๓) -เป็นผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายตรวจสอบ (ตามคำสั่งที่ ๔๓/๒๕๕๙ มีผลตั้งแต่วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๙) -เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ (มติ มส. ครั้งที่ ๘/๒๕๕๙ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๙) มีผลตั้งแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙
วุฒิการศึกษา	-นักธรรมเอก (พ.ศ. ๒๕๒๕) -เปรียญธรรม ๔ ประโยค (พ.ศ. ๒๕๓๒) -พธ.บ. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๓๕) -อ.ม. (ปรัชญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๓๙) -ปร.ด. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (พ.ศ. ๒๕๔๘)
ประสบการณ์/ประวัติการทำงานใน มจร/การเป็นกรรมการชุดต่าง ๆ	-เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมสำนักศาสนศึกษาวัดปากน้ำฝ่งใต้ แขวงคูหาสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ -เป็นอาจารย์สอนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ วัดจันทรประสิทธิ์ -เป็นอาจารย์สอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดจันทรประสิทธิ์ -เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหิตลวิทยาอนุสรณ์ นครปฐม -เป็นพระกรรมวาจาจารย์ -เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำฝ่งใต้ -เป็นเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป มจร บรรจุเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ -เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล กองกลาง

- เป็นรองผู้อำนวยการกองกลาง
- เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการกองกลาง (๑ ม.ค. ๒๕๔๖-๓๐ เมษายน ๒๕๔๙)
- เป็นอาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์/บัณฑิตวิทยาลัย (๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙-ปัจจุบัน)
- เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองกลาง (๑ พฤษภาคม ๒๕๔๙-๓๐ เมษายน ๒๕๕๔)
- เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายอาคารสถานที่ (๑ ต.ค. ๒๕๕๑-๒๕๕๕)
- เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายพัสดุ (๑ ต.ค. ๒๕๕๑-๒๕๕๕)
- เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายยานพาหนะ (๑ ต.ค. ๒๕๕๑-๒๕๕๓)
- เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร (๑ มิ.ย. ๒๕๕๓-๑๙ ส.ค. ๒๕๕๓)
- เป็นผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี (๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๓-ปัจจุบัน)
- เป็นผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายตรวจสอบ (๒๗ มกราคม ๒๕๕๙-ปัจจุบัน)
- เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจงานวิจัย ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร
- เป็นคณะกรรมการของเลขานุการคณะกรรมการบริหารงานบุคคล
เลขานุการคณะกรรมการ
การเงินและทรัพย์สิน และเลขานุการสภามหาวิทยาลัย
- เป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารโรงพิมพ์ มจร และมหาจุฬารัตน
การ
- เป็นกรรมการยกร่างระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการ
การบริหารงาน
บุคคล และเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สิน
- เป็นกรรมการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของ มจร ณ วิทยา
เขตแพร่, วิทยาเขตขอนแก่น, วิทยาเขตนครศรีธรรมราช, วิทยาเขต
อุบลราชธานี, วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธ-โฆส นครปฐม, วิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์, วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, คณะครุศาสตร์, สำนักทะเบียนและ
วัดผล, สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม, สถาบันวิจัยพุทธ
ศาสตร์, คณะสังคมศาสตร์
- กรรมการจัดทำหลักสูตรพัฒนาศึกษา มจร
- กรรมการสอบคัดเลือกบุคคลเป็นบุคลากร

งานสอน

- กรรมการจัดงานพิธีประสาทปริญญา
- กรรมการฝ่ายสถานที่ เจริญญิก และของที่ระลึกงานประชุมวิชาการโลก
- วิชา อภิปรัชญา ป.ตรี ปี ๓ (ปรัชญา) พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน
- วิชา ญาณวิทยาวิเคราะห์ ป.โท (ปรัชญา) พ.ศ. ๒๕๕๙-ปัจจุบัน
- วิชา ปรัชญาการเมือง ป.โท (ปรัชญา) (ร่วมบรรยาย พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๙)
- วิชา พุทธปรัชญาเถรวาท ป.โท (พุทธศาสนา) (ร่วมบรรยาย พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๗)
- วิชา ปรัชญาการเมือง ป.โท (ปรัชญา) (พ.ศ. ๒๕๕๙)
- วิชา สัมมนาปรัชญาตะวันตก ป. เอก (ปรัชญา) (พ.ศ. ๒๕๕๙)
- วิชา สุนทรียศาสตร์ ป. โท (ปรัชญา) (พ.ศ. ๒๕๖๐)
- วิชา พุทธปรัชญาในพระไตรปิฎก ป. โท (ปรัชญา) (พ.ศ. ๒๕๖๑)
- วิชา การใช้เหตุผลทางปรัชญา ๒ ป. เอก (ปรัชญา) (พ.ศ. ๒๕๖๑)

งานวิจัย

- เรื่อง พุทธศาสนาในญี่ปุ่น (ผู้ร่วมวิจัย) (พ.ศ. ๒๕๕๒)
- เรื่อง กัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนากับปรัชญาตะวันตก :

บูรณาการเพื่อความสมานฉันท์ในสังคมไทย (พ.ศ. ๒๕๕๙)

งานวิชาการ

- (๑) บทความเรื่อง “Kant’s Theory of Knowledge” (ตีพิมพ์ในหนังสือรวมบทความทางวิชาการ เรื่อง “มหาจุฬาวិชาการ” พ.ศ. ๒๕๕๐ หน้า ๔๘๙-๕๒๔)
- (๒) บทความเรื่อง “Kalyāṇamitta of Buddhism and Kantian Friendship as Path to Liberation” (ตีพิมพ์ในวารสารของ International Association for Buddhist Thought & Culture, the Department of Buddhist Studies of Dongguk Univ. Seoul, Korea ชื่อวารสาร International Journal of Buddhist Thought & Culture ฉบับเดือน September 2015, Vol. 25, pp. 123-41. เผยแพร่ใน <http://dx.doi.org/10.1689/IJBTC.25.6>)
- (๓) บทความเรื่อง “การบูรณาการโยนิโสมนสิการสู่การศึกษาไทยเพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์” (ตีพิมพ์ในวารสาร มหาจุฬาวิชาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘ หน้า ๑๐๙-๑๓๕)
- (๔) บทความเรื่อง “วิถีแห่งผู้นำและระบอบการปกครอง:ธรรมราชย์ จอมปราชญ์ จอมธรรม” (ตีพิมพ์ในวารสาร มหาจุฬาวิชาการ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙ หน้า ๑๘-๔๒ และใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๖๐ หน้า ๒๒๑-๒๔๔)
- (๕) บทความวิจัยเรื่อง “กัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนากับปรัชญาตะวันตก:บูรณาการเพื่อความสมานฉันท์ในสังคมไทย” (ตีพิมพ์ในวารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐ หน้า ๕๔-๗๐)

งานบริการวิชาการ

(๖) หนังสือ “ปรัชญาการเมืองตะวันออก” จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑

(๗) เอกสารประกอบการสอนระดับปริญญาตรี รายวิชา “อภิปรัชญา”

(๘) บทความเรื่อง “พุทธวิธีในการปรองดอง” (ตีพิมพ์ในสารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๖๑ หน้า ๖๖-๘๕) และใน วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ ๕ ฉบับพิเศษ เนื่องในงานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๑ หน้า ๑๗๖-๑๘๖.

-เป็นวิทยากรโครงการบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน วัดจันทรประสิทธิ์

๓. ในเมือง อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น

-แสดงพระธรรมเทศนาในวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่วัดปากน้ำฝ่งใต้

-เป็นวิทยากรโครงการบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน วัดปากน้ำฝ่งใต้

-เป็นวิทยากรบรรยายธรรมในสถานศึกษาหลายแห่ง เช่น โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม

(อุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย)โรงเรียนวัดปากน้ำฝ่งเหนือ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศ

บางบัวทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

-เป็นวิทยากรกลุ่ม โครงการอบรมหัวหน้าโครงการบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน มจร

-เป็นวิทยากรกลุ่ม โครงการสัมมนาพุทธศาสตรบัณฑิต มจร ภาคกลาง

-เป็นวิทยากรโครงการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนที่วัดคูขุด ต. คูขุด

อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ

-เป็นวิทยากรโครงการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนที่วัดโนนสำนั ต. เมืองเหนือ

อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ

-เป็นวิทยากรบรรยายธรรมที่สวนป่าเนรัญชราติ อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา

- เป็นวิทยากรบรรยายธรรมที่โรงเรียนสุขุมวิทอุปถัมภ์ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ

-สำเร็จหลักสูตร โลตัส ๑-๒-๓ ของโรงเรียนสยามคอมพิวเตอร์ธนบุรี(พ.ศ. ๒๕๓๗)

-ได้ผ่านการฝึกอบรมโครงการเสริมความรู้ถวายพระสงฆ์เพื่อการพัฒนาสังคมไทย

จัดโดย สำนักศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ. ๒๕๓๗)

-ได้ผ่านการฝึกอบรมโครงการถวายความรู้แด่พระสังฆาธิการ หลักสูตรการบริหารจัดการวัด ของกรมการศาสนา (พ.ศ. ๒๕๓๘)

-ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงบประมาณ การเงิน บัญชีและพัสดุ รุ่นที่ ๑ ของ กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. ๒๕๔๒)

การศึกษาพิเศษ/
รับการฝึกอบรม/
พัฒนาความรู้

- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักเผยแผ่ธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง รุ่นที่ ๑ สถาบันการ ประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ (พ.ศ. ๒๕๕๒)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพเลขานุการเจ้าคณะพระสังฆาธิการ รุ่นที่ ๑ จัดโดยสำนักงานเจ้าคณะภาค ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๒)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ณ ศูนย์วัดศรีสุตาราม จัดโดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร) (พ.ศ. ๒๕๕๔)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรพัฒนาทักษะ สร้างจิตสำนึกและพัฒนางาน ๕ ส. เพื่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ณ ศูนย์คุณภาพชีวิต(พ.ศ. ๒๕๕๖)
- ได้ผ่านการเข้าร่วมประชุมสัมมนา เรื่อง “Asian Heritage in a Global Society” โดย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (พ.ศ. ๒๕๕๓)
- ได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาผู้บริหารและครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เรื่อง โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่เยาวชน โดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๕๘)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรกฎหมายปกครองสำหรับผู้บริหาร โดย มูลนิธิวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางปกครอง (พ.ศ. ๒๕๕๙)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานพระสังฆาธิการ คณะสงฆ์ ภาค ๑ และพระธรรมทูตสายที่ ๑ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” (พ.ศ. ๒๕๕๐)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการความรู้และบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ โดย มจร (พ.ศ. ๒๕๕๒)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะการบริหารองค์กรและทรัพยากรบุคคล โดย สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา (พ.ศ. ๒๕๕๓)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร Business English โดย สถาบันภาษา มจร (พ.ศ. ๒๕๕๕)
- ได้ผ่านการประชุมสัมมนาเพิ่มศักยภาพผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้นของ มจร เกี่ยวกับกฎหมายป้องกันการทุจริตและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) (พ.ศ. ๒๕๕๓)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนาเจ้าหน้าที่ทะเบียนและการเงิน โดย มจร (พ.ศ. ๒๕๕๓)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้ตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรสำหรับ ผู้บริหารระดับสูง โดย มจร (พ.ศ. ๒๕๕๙)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการจัดการความรู้เพื่อมุ่งสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ ระยะที่ ๒ โดย มจร (พ.ศ. ๒๕๕๙)
- ได้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรผู้เชี่ยวชาญการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน โดย มจร (พ.ศ. ๒๕๖๐)

การศึกษาดูงาน /	-กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน (พ.ศ. ๒๕๔๗)
ร่วมงาน/	-กรุงนิวยอร์ก, วอชิงตัน ดี.ซี., สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. ๒๕๔๗)
ร่ว ม ป ร ะ ชุ ม ใน	-กรุงพนมเปญ, เมืองเสียมเรียบ, กัมพูชา (พ.ศ. ๒๕๔๘)
ต่างประเทศ	-กรุงเทพฯ, ไต้หวัน (พ.ศ. ๒๕๔๘)
	-กรุงโฮจิมินห์, ฮานอย เวียดนาม (พ.ศ. ๒๕๔๘)
	-ย่างกุ้ง, เมืองมัณฑะเลย์, พุกาม ประเทศพม่า (พ.ศ. ๒๕๔๘)
	-ญีปุ่น (พ.ศ. ๒๕๔๙)
	-เมืองโอเรกอน, สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. ๒๕๕๐)
	-เซี่ยงไฮ้, ปูโถซาน, จีน (พ.ศ. ๒๕๕๐)
	-ปากเซ, ลาว (พ.ศ. ๒๕๕๑)
	-ประเทศเยอรมันนี, เบลเยียม, ฝรั่งเศส, สวิตเซอร์แลนด์ และอิตาลี (พ.ศ. ๒๕๕๒)
	-กรุงโตเกียว, เกียวโต, นารา (พ.ศ. ๒๕๕๒)
	-เซนต์ปีเตอส์เบิร์ก, มอสโก, รัสเซีย (พ.ศ. ๒๕๕๒)
	-วอชิงตัน ดี.ซี., ฟิลาเดลเฟีย, สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. ๒๕๕๓)
	-หลวงพระบาง, เวียงจันทน์, ลาว (พ.ศ. ๒๕๕๓)
	-เมืองเกียวโต, ญี่ปุ่น (พ.ศ. ๒๕๕๓)
	-อินโดนีเซีย (พ.ศ. ๒๕๕๔)
	-เมืองเกาสง, กรุงเทพฯ, ไต้หวัน (พ.ศ. ๒๕๕๔)
	-ฮ่องกงและมาเก๊า (พ.ศ. ๒๕๕๕)
	-เมืองกว่างโจว, จีน (พ.ศ. ๒๕๕๖)
	-ปักกิ่ง, จีน (พ.ศ. ๒๕๕๖)
	-มาเลเซีย (พ.ศ. ๒๕๕๖)
	-เซี่ยงไฮ้, จีน (พ.ศ. ๒๕๕๖)
	-สวีเดน, เยอรมันนี (พ.ศ. ๒๕๕๗)
	-สิงคโปร์ (พ.ศ. ๒๕๕๘)
	-ย่างกุ้ง, เมียนมาร์ (พ.ศ. ๒๕๕๘)
	-ย่างกุ้ง, มัณฑะเลย์, เนปิตอร์, มอญ, เมียนมาร์ (พ.ศ. ๒๕๕๙)
	-ย่างกุ้ง, ยะไข่, เมียนมาร์ (พ.ศ. ๒๕๕๙)
	-สิงคโปร์ (พ.ศ. ๒๕๕๙)
	-ไทเป, เกาสง, ไต้หวัน (พ.ศ. ๒๕๕๙)
	-ไทเป, เกาสง, ไต้หวัน (พ.ศ. ๒๕๖๐)
	-ย่างกุ้ง (พ.ศ. ๒๕๖๐)
	-ย่างกุ้ง, เนปิตอร์-เมียนมาร์ (พ.ศ. ๒๕๖๑)
	-เมืองผู้เถียน จังหวัดฝูเจี้ยน ประเทศจีน (พ.ศ. ๒๕๖๑)

- รางวัล/เกียรติคุณที่ได้รับ
- ได้รับเกียรติบัตรผู้ทำคุณประโยชน์แก่โครงการบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเภท ผู้อุปถัมภ์โครงการ หน่วยอบรม วัดบ้านคูซอด ต. คูซอด อ. เมือง จ. ศรีสะเกษ (พ.ศ. ๒๕๕๐)
 - ได้รับโล่เกียรติคุณในงานครบรอบ ๒๐ ปี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๕๑)
 - ได้รับโล่เกียรติคุณ “ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา” ในงานฉลอง ๖๕ ปี คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๕๕)
 - ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ ประเภท “พระอาจารย์ดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์” จากมูลนิธิ ๑๐๐ ปี การฝึกหัดครูไทย และมูลนิธิหลวงพ่อวัดไร่ขิง: ๑๐๐ ปี การฝึกหัดครูไทย (พ.ศ. ๒๕๕๕)
 - ได้รับโล่กาญจนเกียรติคุณ “ครูดี ศรี พอ.มจร.” ในงาน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๖๐)
 - ได้รับโล่เกียรติคุณ “คนดีศรีพุทธศาสตร์.” ในงาน ๗๐ ปี คณะพุทธศาสตร์ (กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐)
 - ได้รับประกาศเกียรติคุณ ผู้มีผลงานวิจัย ระดับ “ดี” ในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๙ และระดับชาติครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ มจร วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ (๒ เมษายน ๒๕๖๑)
 - ได้รับเสาเสมาธรรมจักร ประเภท ส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ (พ.ศ. ๒๕๖๒)

ชื่อ : นายสุกิจจ์ บุตรเคน (ผู้ร่วมวิจัย)
 วันเดือนปีเกิด : ๓๑ สิงหาคม ๒๕๒๒
 ที่อยู่ : ๕๕๘ หมู่ ๑ ต.ลำนารายณ์ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี ๑๕๑๓๐
 ที่ทำงาน : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๗๙
 ม.๑ ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 E-mail Address : somcu371@gmail.com

การศึกษา

นักธรรมเอก
 ๒๕๖๑ ปริญญาโท คณะ สังคมศาสตร์ สาขาวิชา การพัฒนาสังคมมหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยานิพนธ์ เครือข่ายการจัดการพื้นที่มรดกโลกขององค์กรด้านวัฒนธรรม
 ในสังคมไทย : พื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร
 (ทุนอุดหนุนการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา ปี ๒๕๖๐)
 ๒๕๕๘ ปริญญาตรี คณะ สังคมศาสตร์ สาขาวิชา สังคมวิทยา
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับสอง)

ประวัติการทำงาน

๒๕๖๐ นักจัดการงานทั่วไป (ลูกจ้างชั่วคราว) ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎี
 บัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ (งานวารสารวิชาการ)
 ๒๕๕๙ นักจัดการงานทั่วไป (ลูกจ้างชั่วคราว) ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎี
 บัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ (งานวารสารวิชาการ)
 ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐ เจ้าหน้าที่บริหารโครงการพระนิสิตพระธรรมทายาทเพื่อการพัฒนาสังคม
 (พทย.) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย

รูปแบบการส่งเสริมและการปฏิบัติต่อศาสนาในประเทศไทยและสิงคโปร์
 (ผู้ประสานงาน)
 วัฒนธรรมข้าว : แนวคิดและการจัดการบนฐานทุนทางสังคมและ
 พระพุทธศาสนา (ผู้ร่วมวิจัย)

ชื่อ/นามสกุล นางสาวพิมรพรไพ ไกรสะอาด (ผู้ช่วยนักวิจัย)
 วัน/เดือน/ปี วันเสาร์ที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
 ที่อยู่ปัจจุบัน ๓๓ หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การศึกษา ปริญญาโทสาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประกาศนียบัตร

พ.ศ.๒๕๔๒ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาการเงิน การธนาคาร
 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา ท่าวาสุกรี
 ตำบลท่าวาสุกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ.๒๕๕๙ ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้จัดการ ร้าน A & W restaurant co.,ltd. สาขารัตนาธิเบศร์ จังหวัดนนทบุรี
 พ.ศ. ๒๕๔๕ ธุรการฝ่ายผลิต บริษัท แอลวิน โปรดักส์ จำกัด.อำเภอวังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. ๒๕๔๖ ธุรการฝ่ายสรรหาบุคลากร บริษัท บุญถาวรเซรามิค จำกัด สำนักงานใหญ่
 รัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
 พ.ศ. ๒๕๔๗ ผู้จัดการร้านธานีโฟน สาขาฟิวเจอร์พาร์ครังสิต จังหวัดปทุมธานี
 พ.ศ. ๒๕๔๘ ทำธุรกิจส่วนตัว
 พ.ศ. ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ประสานงานโรงเรียนวิถิพุทธ ฝ่ายบริการฝึกอบรม สำนักส่งเสริม
 พระพุทธศาสนาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. ๒๕๕๕ เจ้าหน้าที่ประสานงานชุมชน สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. ๒๕๕๘ เจ้าหน้าที่ประสานงาน บริษัท Vcargo ศูนย์กระจายสินค้าในเครือ Central
 สาขาวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. ๒๕๕๙ ธุรกิจส่วนตัว
 พ.ศ. ๒๕๖๑ นักจัดการงานทั่วไป ส่วนงานวางแผนและพัฒนากิจกรรม สถาบันวิปัสสนาธุระ